

KIERTOTALOUS

HIENO SANA SILLE, ETTÄ KAIKEN
VOI TEHDÄ FIKSUMMIN.

Sisältö

Vuosi 2015	3
Avainluvut	6
Vuoden 2015 tapahtumia	8
Strategian toimeenpanon eteneminen	14
Liiketoiminta	17
Ympäristöpalvelut	18
Teollisuuspalvelut	20
Kiinteistöpalvelut	22
Uusiutuvat energialähteet	24
Vastuullisuus	26
Vastuullinen tapa toimia	29
Ympäristövastuu	39
Henkilöstövastuu	51
Vastuullinen toimitusketju	65
Sidosryhmäsuhteet	68
Yritysvastuun raportointi	78
Yritysvastuun raportoinnin www-sivut	87

FIKSUMMIN, TEHOKKAAMMIN JA TURVALLISEMMIN

Meidänkään perinteinen toimialamme ei ole enää entisensä. Siirtyminen luonnonvaroja säästävään kiertotalouteen on jo käynnissä ja digitalisaatio vaikuttaa tekemiseemme monin tavoin. Haluamme aktiivisesti tarttua muuttuvan maailman mahdollisuuksiin ja etsimme koko ajan fiksumpia tapoja tehdä työtämme.

Vuonna 2015 otimme selkeitä askeleita kohti kiertotaloutta: syvensimme ymmärrystämme kiertotalouden vaikutuksista toimintaamme, laajensimme liiketoimintaamme kuormalavojen uudelleenkäyttöön ja vahvistimme resurssejamme ympäristöjohtamisessa ja digitaalisissa liiketoimintaratkaisuisa.

Mutta tämä on vasta alkua. Uskon, että tulevaisuudessa kiertotalous tarjoaa meille yhtiönä runsaasti uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja kasvupolkuja. Asiakkaillemme tämä näkyy entistä parempana materiaali-, energia- ja kustannustehokkuutena.

**Legendan mukaan avaruuskeskuksen siivooja sanoi,
että hänen työnsä on lähettää ihmisiä Marsiin.
Me teemme töitä, ettei tarvitsisi lähteä.**

Meillä on etulyöntiasema kiertotalouden suomalaisena edelläkävijänä. Vankan kierrätysosaamisemme ja laajan palveluvalikoimamme avulla pystymme auttamaan asiakkaitamme pitämään materiaalit kierrossa mahdollisimman pitkään sekä korvaamaan neitseellisiä luonnonvaroja uusioraaka-aineilla ja fossiilisia polttoaineita uusiutuvilla biopolttoaineilla. Kiinteistöpuolella pystymme auttamaan asiakkaitamme pidentämään kiinteistöjensä käyttöikää ja vähentämään energiankulutustaan.

HAASTAVAT OLOSUHTEET

Suomen talous on edelleen haastavassa tilanteessa ja vuoden 2015 aikana asiakkaidemme näkymät ovat entisestään heikentyneet. Vaikeutuvassa liiketoimintaympäristössä meidän on jatkuvasti varmistettava oman toimintamme tehokkuus. Vuonna 2015 panostimme edelleen työvoiman hallintaan kehittämällä kiinteistöhuollon työvuorosuunnittelua ja ottamalla käyttöön sitä tukevan tietojärjestelmän. Jatkoimme Kiinteistöpalveluiden uuden toimintamallin rakentamista sekä valmistauduimme toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönottoon. Tulevina vuosina uusi toimintamalli ja sitä tukeva järjestelmä varmistavat Kiinteistöpalveluiden kilpailukyvyä ja kannattavuuden sekä auttavat vastaamaan paremmin asiakkaidemme vaatimuksiin.

Haastavista olosuhteista huolimatta pystyimme kasvattamaan liikevaihtoaamme pääasiassa strategian mukaisten kohdennettujen yritysostojen ansiosta. Kiitos onnistuneen kustannusten hallinnan, liiketoiminnan kannattavuus säilyi edelleen hyvällä tasolla. Myynti organisoitiin uudelleen ja myynnin resursseja vahvistettiin vauhdittamaan uudistumista ja kasvua. Vuonna 2015 saimme hyviä onnistumisia erityisesti tarjoamalla laajempia palvelukokonaisuuksia.

Strategiamme mukaisesti keskityimme nykyisessä taloustilanteessa markkina-asemamme vahvistamiseen sekä kannattavuuden ja kassavirran turvaamiseen liiketoimintaa kehittämällä ja yritysostoin. Strategiakerroksella päätimme liittää Uusiutuvat Energialähteet -toimialan takaisin L&T:n ydinliiketoimintoihin. Ennakoimme metsäenergiamarkkinan kasvavan lähivuosina, ja Uusiutuvat energialähteet pystyy sen johdosta tukemaan koko yhtiön kannattavaa kasvua.

Suomen talouskasvun uskotaan olevan hidasta myös vuonna 2016. Vahvan taseemme ansiosta meillä on kuitenkin mahdollisuus investoida liiketoimintamme kehittämiseen ja uudistumiseen. Samalla huolehdimme tinkimättömästi oman toimintamme vastuullisuudesta ja kehitämme sitä systemaattisin askelein.

HISTORIAN ALHAISIN TAPATURMATAAJUUS

Vuonna 2015 tapaturmataajuutemme oli alemmalla tasolla kuin koskaan aikaisemmin L&T:n historiassa. Se osoittaa, että kun päätämme jotain ja laitamme joukkomme liikkeelle, saamme tuloksia aikaiseksi. Onnistumisen edellytyksenä on ollut pysyvä ajattelun muutos ja turvallisuuden jatkuva parantaminen. Ei riitä, että jokainen huolehtii omasta turvallisuudestaan, vaan on tärkeää pitää huolta myös muista ja puuttua ennakoiden ympäristössämme oleviin vaaran paikkoihin. Sähköisten työkalujen käyttöönoton myötä työturvallisuusilmoitusten tekeminen on tehostunut ja voimme tehdä asiat ketterämmin. Samalla aikaa vapautuu parempaan esimies- ja asiakastyöhön.

**Kultaakin arvokkaampi voimavara:
ihmiset, jotka kokevat tekevänsä merkityksellistä työtä.**

Epävarmuuden keskellä ennallaan on se asia, että jokaisen L&T:läisen tulee joka päivä hoitaa oma työnsä niin hyvin kuin pystymme. Yhdessä tekemällä pysymme kilpailukykyisinä tiukassa tilanteessa. Vaikka meillä on edessä paljon työtä, me olemme L&T:llä hyvässä asemassa, sillä meillä on ammattitaitoisia ja työstään ylpeitä ihmisiä. Tuoreen henkilöstötyytyväisyyskyselymme mukaan L&T:läiset kokevat tekevänsä hyödyllistä työtä. Myös yhtiön päämäärien koetaan vahvasti olevan tavoittelemisen arvoisia.

Yhtiönä L&T elää juuri nyt voimakasta uudistumisvaihetta. Toteutetut tehostamistoimenpiteet ja uusien toimintamallien ja järjestelmien käyttöönotto kuormittavat henkilöstöämme ja ovat vaatineet venymistä. Palveluyrityksessä henkilöstön rooli yhtiön menestyksessä on aivan keskeinen ja siksi meidän on tärkeää varmistaa henkilöstön hyvinvointi ja jaksaminen erityisesti uudistumisvaiheen aikana.

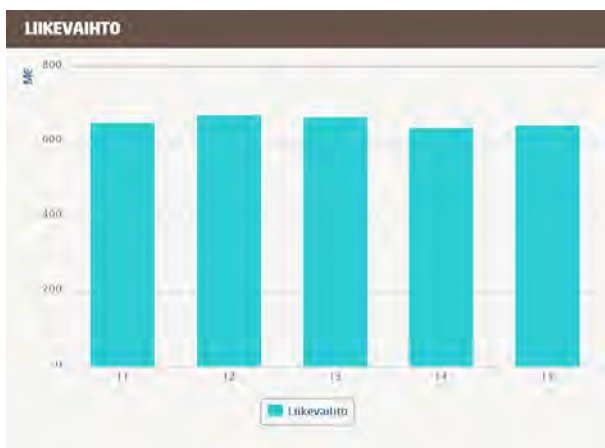
Pekka Ojanpää

Toimitusjohtaja

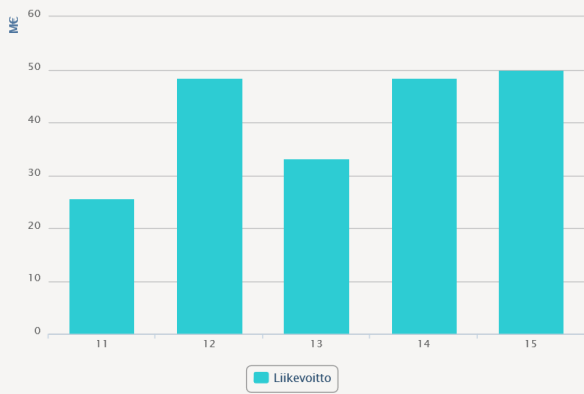
AVAINLUVUT

	2015	2014	2013
Liikevaihto, milj. €	646,3	639,7	668,2
Liikevoitto, milj. €	49,9	48,5	33,2
Operatiivisen toiminnan liikevoitto, milj. €	52,5	53,8	51,8
Voitto ennen veroja, milj. €	47,7	26,6	30,3
Oman pääoman tuotto, %	18,2	8,7	10,0
Sijoitetun pääoman tuotto, % (ROI)	16,5	15,4	10,6
Gearing, %	19,8	25,2	30,4
Omavaraisuusaste, %	46,5	46,3	43,7
Bruttoinvestoinnit, milj. €	49,6	44,7	32,7
Henkilöstö vuoden lopussa, koko- ja osa-aikaiset yhteensä	8 085	7 830	8 847
Osakekohtainen tulos, € (EPS)	0,98	0,47	0,57
Liiketoiminnan rahavirta/osake, €	2,33	2,06	2,23
Osinko/osake, €	0,85 ⁽¹⁾	0,75	0,50

⁽¹⁾ Hallituksen ehdotus

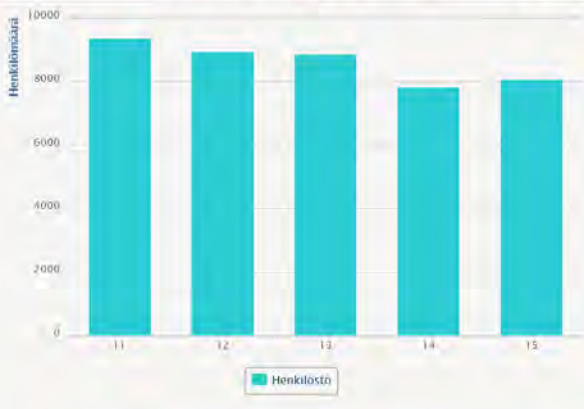
LIKEVOITTO

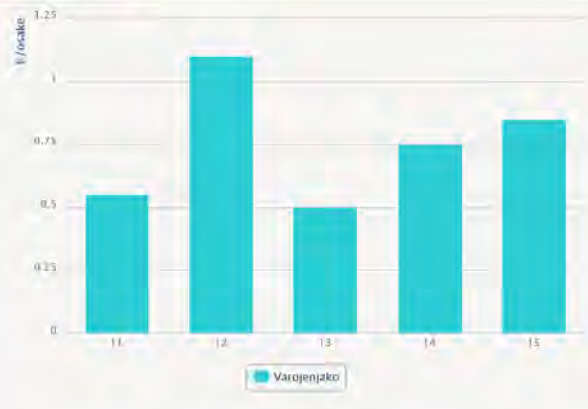
LIKEVAIHDON JAKAUTUMINEN: SUOMI JA MUUT MAAT

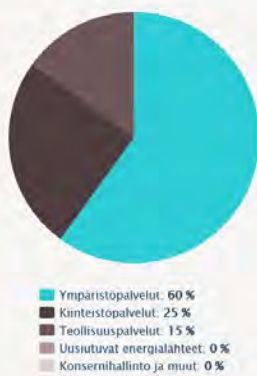
HENKILÖSTÖ VUODEN LOPUSSA KOKO- JA OSA-AIKAISET YHTEENSÄ

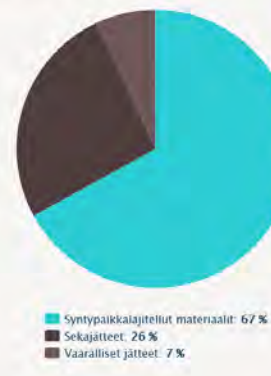
VAROJENJAKO

INVESTOINNIT TOIMIALOITTAIN

HALLUSSA OLEVAT MATERIAALIVIRRAT

VUODEN 2015 TAPAHTUMIA

Tammikuu

Jorma Mikkonen aloitti Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry:n hallituksen puheenjohtajana

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry valitsi L&T:n yhteiskuntasuhdejohtaja Jorma Mikkosen uuden hallituksensa puheenjohtajaksi kausille 2015–2016. YTP on ympäristöliiketoiminnan edunvalvontajärjestö, joka pyrkii edistämään kiertotaloutta sekä kierrätysliiketoiminnan toimintaedellytyksiä.

Helmikuu

Vahvistimme kylmäosaamistamme

L&T osti kylmlaitteiden suunnittelu-, myynti-, asennus-, huolto- ja korjauspalveluita tarjoavan Jyvä-Jää Oy:n liiketoiminnan. L&T:n tavoitteena on syventää kiinteistötekniikan osaamista jäähdytys- ja kylmätekniikassa sekä laajentaa osaamisen valtakunnallista kattavuutta.

Maaliskuu

Asemamme Pohjois-Suomen kiinteistöpalvelutarjoajana vahvistui

L&T osti rovaniemeläisen kiinteistöhuoltoyritys NN-Kiinteistötyö Oy:n osakekannan. "Kauppa tuo meille merkittävän markkina-aseman pohjoiseen Suomeen. Kaupan myötä pystymme yhdistämään kiinteistöhuollon, siivouksen ja jätehuollon osaamisemme Rovaniemen seudulla", taustoittaa aluejohtaja **Annika Tapio** L&T:ltä.

Huhtikuu

Tulevaisuuden jätetila paransi kierrätystä kerrostalossa

Metropolia Ammattikorkeakoulun, L&T:n ja VVO-konsernin yhteisessä pilottihankkeessa testattiin uuden ajan jätetilaa Helsingin Arabianrannassa. Pilotissa selvitettiin, olisiko jätetilan paremmalla suunnittelulla mahdollista vaikuttaa jätteiden lajittelun vaivattomuuteen.

Perusasiat kuten selkeys, siisteys ja hyvä valaistus paransivat jätetilan käytettävyyttä ja myös sekajätteen määrä väheni.

Toukokuu

Olimme mukana Live Aid - megakonsertissa Uuden Lastensairaalan hyväksi

L&T oli mukana talkoissa rakentamassa ainutlaatuista Live Aid -megakonserttia, jonka tuotto ohjattiin lyhentämättömänä Uuden Lastensairaalan hyväksi. Konsertti järjestettiin Olympiastadionilla 6.6.2015. L&T tarjosi tapahtumaan Bajamaja-palvelut talkoohengessä.

2014-01-01 - 2014-12-31 | Vuosikertomus 2014

Vuosikertomus 2014

- Vuosi 2014
- Yhteiskunta
- Vuositiedot
- Historia
- Yhteiskunnalliset vastuut
- Taloudellinen
- Strategia
- Lähtökohdat ja tavoitteet
- Liiketoiminta ja markkinat
- Liiketoiminta ja asiakastyöt

VUOSIKERTOMUS 2014, Tervetuloa!

Tätä tavoittelemme. Jätteidensä kierrättäminen työllistää yli 10 000 suomalaista. Edulliset uusiomateriaalit lisäävät teollisuuden kilpailukykyä.

Energiankulutuksen väheneminen laskee rakennusten käyttökuupannukia ja nostaa niiden arvoa. Kulut vähenivät, tuotot kasvasivat, kaikki voitavat. Sinulta ei vaadita paljon. Sammuta turhat valot. Lajittele jätteet. Tervetuloa mukaan.

Vuosikertomuksemme sai kunniamaininnan

L&T:n vuoden 2014 vuosikertomus nousi Procomin järjestämässä vuosikertomuskilpailussa kolmen parhaan joukkoon pörssilistattujen yhtiöiden luokassa. L&T:n vuosikertomus sai kunniamaininnan Parhaana yrityksenä osana yhteiskuntaa. Perusteluina oli muun muassa

vuosikertomuksen antama selkeä kuva yrityksen tulevaisuudesta. L&T:n visio oli onnistuttu tuomaan esille erinomaisella tavalla. Myös viesti missiosta oli kristallinkirkas ja sen paketoinnissa oli onnistuttu.

Kesäkuu

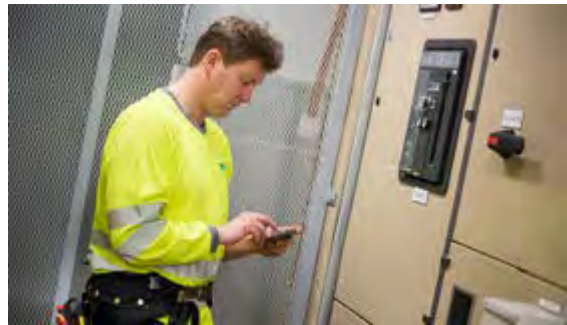
Kutsuimme startupit kehittämään liiketoimintaamme

L&T:n ensimmäinen startup-ilta järjestettiin kesäkuun alussa. Mukaan saivat hakea kaikki yritykset, joilla oli L&T:n toimialaan liittyviä ideoita. Noin 30 hakijan joukosta finaaliin kutsuttiin kymmenen yritystä esittelemään tuotteitaan ja palvelujaan. Energisten esitysten joukosta voittajakolmikkoon valikoituivat

TreLab, Fourdeg, Treamer. Lisäksi Vainu sai kunniamaininnan.

Vahvistimme rakennusautomaatio-osaamistamme

L&T osti CEUS Oy:n rakennusautomaatioliiketoiminnon. "Rakennusautomaatio on keskeisessä roolissa kiinteistöjen energiankulutuksen ja olosuhteiden hallinnassa. Kaupan myötä laajennamme rakennusautomaation palveluvalikoimaa, joka tukee kiinteistötekniikan kasvustrategiaa", toteaa yksikönpäällikkö **Jukka Holopainen** L&T:ltä.

Heinäkuu

Vahvistimme Ympäristöpalveluitamme Itä-Suomessa

L&T osti Kiteellä sijaitsevan Kuljetus J Hirvonen Oy:n osakekannan. Yrityskauppa tukee ja vahvistaa L&T:n Itä-Suomen alueen kokonaisuutta. "Voimme jatkossa tarjota myös Kiteen ja sen lähialueiden asiakkaille laajempaa palvelutarjoomaa erityisesti kierrätyksen osalta", kertoo Ympäristöpalveluiden toimialajohtaja **Petri Salermo** L&T:ltä.

Elokuu

Uusiutuvat energialähteet liitettiin takaisin L&T:n ydinliiketoimintaan

L&T:n hallitus päätti osana yhtiön vuosittaista strategiatyötä liittää Uusiutuvat energialähteet -toimialan takaisin L&T:n ydinliiketoimintoihin. "Ilmaston lämpeneminen pakottaa energiankäytön tehostamiseen ja fossiilisten polttoaineiden korvaamiseen uusiutuvilla

energiälähteillä. Uusiutuvien energialähteiden liiketoiminta vastaa tähän haasteeseen ja tukee asiakkaidemme materiaali- ja energiatehokkuutta", sanoo toimitusjohtaja **Pekka Ojanpää**.

Kierrätyspalvelumme rakennus- ja purkusegmentille laajenivat

L&T kehitti palveluratkaisut kattohuovan, purkukipsin, ikkunalasin ja valkoisen posliinin kierrätykseen. Lisäksi testasimme sähköistä vaihtolavojen tilaus- ja hallinnointipalvelua. Tavoitteena on minimoida sekalaisen rakennusjätteen määrä ja lisätä materiaalihyödyntämistä.

Syyskuu

SC5-tiimi voitti L&T:n Hack the Recycling -hackathon-kilpailun

L&T järjesti historiansa ensimmäisen hackathon-tapahtuman, jonka voitti SC5-tiimi Kimppanouto-konseptillaan. Voittajajoukkueen Kimppanouto-konsepti on yhteisöllinen sovellus, jolla kuluttajat voivat naapurustossaan

kerätä tavaroita, joista haluavat päästä eroon ja L&T noutaa tavarat kierrätykseen.

Yhteistyömme Metson kanssa tiivistyi kiinteistöpalveluissa

Metso ja L&T solmivat kiinteistöpalvelusopimuksen, jolla yhtiöiden yhteistyö laajeni kaikkiin Metson päätoimipisteisiin Suomessa. "Tuotamme Metsolle palvelukokonaisuuden, joka ylläpitää kiinteistöjen ja tehdasalueiden arjen toimivuutta, kehittää tilojen käytettävyyttä ja energiatehokkuutta sekä tarjoaa tilojen käyttäjille viihtyisät ja turvalliset työskentelytilat",

sanoo asiakkuusjohtaja **Juha-Matti Laurila** L&T:ltä.

Ympäristöpalvelumme Pohjanmaalla laajenivat

L&T panosti voimakkaasti ympäristöpalveluidensa kehittämiseen ja laajentamiseen Pohjanmaan maakuntien alueella. Vaasassa kotitalouksille alettiin tarjota suosittua Nelilokero-palvelua, Kokkolaan rakennettiin uutta kierrätystermiinaalia ja toimintamme laajeni Seinäjoelle.

Lokakuu

Yhteistyömme Outokummun kanssa laajeni

L&T ja Outokumpu solmivat palvelusopimuksen, jolla yhtiöiden yhteistyö laajeni teollisuus-, ympäristö- ja kiinteistöpalveluissa. Uusien kierrätysmateriaalien ja laajennetun palvelukokonaisuuden myötä Outokumpu parantaa toimintansa materiaali- ja kustannustehokkuutta. Outokummulla ryhdyttiin esimerkiksi kierrättämään kuormalavoja ja puujätettä aiempaa tehokkaammin.

Marraskuu

Kierrätimme yhdessä Slushin kanssa

L&T oli mukana rakentamassa yhdeksi maailman merkittävimmistä kasvuyritystapahtumista kasvaneen Slushin kierrätyslavasteita. Tapahtuman visuaalinen ilme perustui vahvasti kierrätysmateriaalien hyödyntämiseen ja L&T osallistui talkoisiin toimittamalla tapahtumakalusteita varten 1 200 kierrätettyä kuormalavaa.

Testasimme uudenlaista vaatekeräyspistettä

Helpottaakseen kuluttajien arkea ja

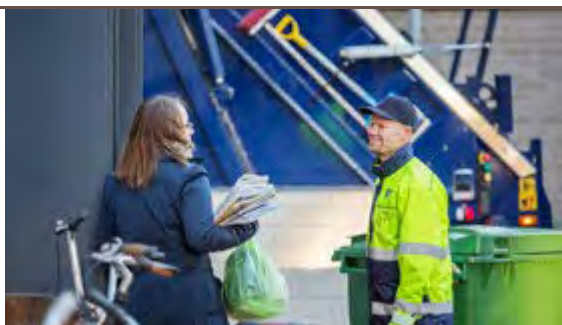
edistääkseen vaatteiden ja tekstiilien uudelleenkäyttöä L&T ja neljä muuta suomalaistoimijaa aloitti kokeilun, jossa kuluttajat voivat näppärästi kierrättää erityyppiset tekstiilinsä yhdessä paikassa. Kauppakeskus Sellossa Espoossa avattiin vaatteille ja kodintekstiileille uudenlainen keräyspiste, jonka kolmesta laatikosta kuluttaja valitsee itselleen parhaiten sopivan.

Saimme tunnustusta ilmastonmuutosviestinnästämme ja vastuullisuusraportoinnistamme

CDP-järjestö antoi L&T:lle tunnustusta laadukkaasta tavasta viestiä sijoittajille ja globaaleille markkinoille ilmastonmuutoksesta. L&T pääsi pohjoismaiseen Carbon Disclosure Leadership -indeksiin (CDLI). L&T voitti myös kaksi palkintoa vuosittaisessa vastuullisuusraportointikilpailussa. L&T:n vuoden 2014 yritysraportti palkittiin Kiertotalous-sarjan voittajana sekä sijoittajan valintana lukijan valinta -kategoriassa.

Joulukuu

Ympäristöpalvelumme laajenivat Kuopiossa

L&T osti kuopiolaisen Puijon Kiinteistöhuolto Oy:n liiketoiminnan. Kauppa on osa strategian mukaista maantieteellistä laajenemista ja palvelujen kattavuuden parantamista Itä-Suomessa. "Kuopio on toiminnan laajenemiselle keskeinen paikkakunta ja Puijon

Kiinteistöhuolto on meille jo entuudestaan tuttu yhteistyökumppani", kertoo Ympäristöpalveluiden toimialajohtaja **Petri Salermo** L&T:ltä.

Olemme nyt osa Climate Leadership Council -yhdistystä

L&T liittyi uutena jäsenenä Climate Leadership Counciliin (CLC). Yhdistyksellä on Suomessa 28 yritysjäsentä, joiden tavoitteena on ennen kaikkea löytää ratkaisuja ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen riittävyden mukanaan tuomiin haasteisiin. Samalla yhdistyksen jäsenyritykset kehittävät hiilineutraaleja ja kestävästi luonnonvaroja hyödyntäviä liiketoimintatapoja.

JATKAMME VALITSEMALLAMME STRATEGISELLA POLULLA

Olemme edenneet johdonmukaisesti määrittelemämme strategian toimeenpanossa ja onnistuneet parantamaan yhtiön arvoa haastavasta markkinatilanteesta huolimatta.

Vuoden 2015 strategiakerroksen yhteydessä teimme joitain tarkennuksia valittuun strategiaan, mutta meidän ei ollut tarpeellista muuttaa suuntaa tai vuodelle 2018 asetettuja taloudellisia tavoitteita merkittävästi. Tulevina vuosina keskitymme laajojen strategisten kehitysohjelmien käytäntöönpanoon ja jalkauttamiseen.

KIERTOTALOUS VAATII MEILTÄ UUDISTUMISTA

Tarkastelimme erikseen kiertotalouden mukanaan tuomia mahdollisuuksia liiketoiminnallemme ja määrittelimme askelmerkit, joilla etenemme kierrätisyhteiskunnan kautta kohti kiertotaloutta.

Uskomme, että kiertotalous tarjoaa L&T:lle monta suuntaa kasvaa ja kehittää liiketoimintaamme, mutta se tulee vaatimaan meiltä jatkuvaa uudistumista ja innovointia sekä panostamista liiketoiminnan kehittämiseen.

L&T on jo tänä päivänä palveluidensa kautta kiertotalouden keskiössä. Jatkossa meidän tulee löytää keinoja nousta jätehierarkiassa ylöspäin muun muassa jalostamalla uusioraaka-aineita pidemmälle. Pyrimme aktiivisesti löytämään logistisia kierto- ja jakamistaloutta edistäviä ratkaisuja sekä kuluttaja- että yritysrajapintaan ja kehittämään palveluita uudelleenvalmistukseen, kunnostus-, korjaus- ja purkutoimintaan. Lisäksi tutkimme mahdollisuuksia biologisen kierron edistämiseen ja ravinteiden palautukseen.

Pörssissä strategiamme näkyy kannattavana kasvuna, arjessa (esimerkiksi) pienempänä lämmityslaskuna.

UUSIUTUVAT ENERGIALÄHTEET OSAKSI YDINLIIKETOIMINTAA

Strategiamme mukaisesti keskitymme nykyisessä taloustilanteessa markkina-asemamme vahvistamiseen sekä kannattavuuden ja kassavirran turvaamiseen liiketoimintaa kehittämällä ja yritysostoin. Vuonna 2015 teimme kahdeksan kohdennettua yritysostoa, joilla vahvistimme ympäristöpalveluidemme valtakunnallista kattavuutta sekä kylmätekniikan osaamistamme.

Osana strategiatyötä päätimme liittää Uusiutuvat energialähteet -toimialan osaksi yhtiömme ydinliiketoimintoja. Uusiutuvien energialähteiden liiketoiminta vastaa ilmaston lämpenemisen mukanaan tuomiin haasteisiin ja tukee asiakkaidemme materiaali- ja energiatehokkuutta. Päätökseen vaikutti myös se, että olemme parantaneet Uusiutuvien energialähteiden liiketoiminnan operatiivista tehokkuutta sekä kannattavuutta. Myös toimintaympäristön kehitys näyttää suotuisalta, kun biomassan kysyntä nousee ja poliittinen ja lainsäädännöllinen ympäristö tukee liiketoimintaa.

STRATEGISET OHJELMAT ETENIVÄT SUUNNITELMALLISESTI

Toteutamme strategiaamme strategisten kehitysohjelmien ja -projektien kautta, jotka pohjautuvat valitsemiimme strategisiin painopisteisiin. Vuonna 2015 edistimme johdonmukaisesti käynnistämiämme strategisia ohjelmia. Tulevina vuosina keskitymme näiden ohjelmien käytäntöönpanoon ja jalkautukseen.

ASIAKKUUDET JA MYYNTI

- Uudistimme myyntiorganisaatioitamme.
- Syvensimme asiakasyymmärrystämme segmentoinnin avulla.
- Yhtenäistimme myynnin ja asiakkuuksien johtamisen toimintamalliamme ja otimme käyttöön CRM-järjestelmän.
- Jatkoimme asiakaspalvelumme kehittämistä ottamalla käyttöön uusia sähköisiä työkaluja asiakastiedon käsittelyyn.
- Vahvistimme työnjohdon asiakaslähtöistä ja kaupallista osaamista liiketoimintakohtaisten valmennusohjelmien avulla.

TYÖVOIMAN HALLINTA

- Otimme kiinteistöhuollossa käyttöön ennakoivan, asiakastarpeet huomioivan ja työaikajoustoja hyödyntävän työvuorosuunnittelumallin ja sitä tukevan tietojärjestelmän.
- Lisäsimme työvoiman käytön joustavuutta ja ristiinkäyttöä prosessipuhdistuksessa ja korjausrakentamisessa työvoimapankin avulla.
- Automatisoimme siivouksen palkkaproessin ja TES tulkinnan sekä kehitimme työvuorosuunnittelua.
- Käynnistimme digitaalisen työajankeraun Ympäristöpalveluiden kuljetustoiminnoissa.

TEHOKAS TOIMINTAMALLI

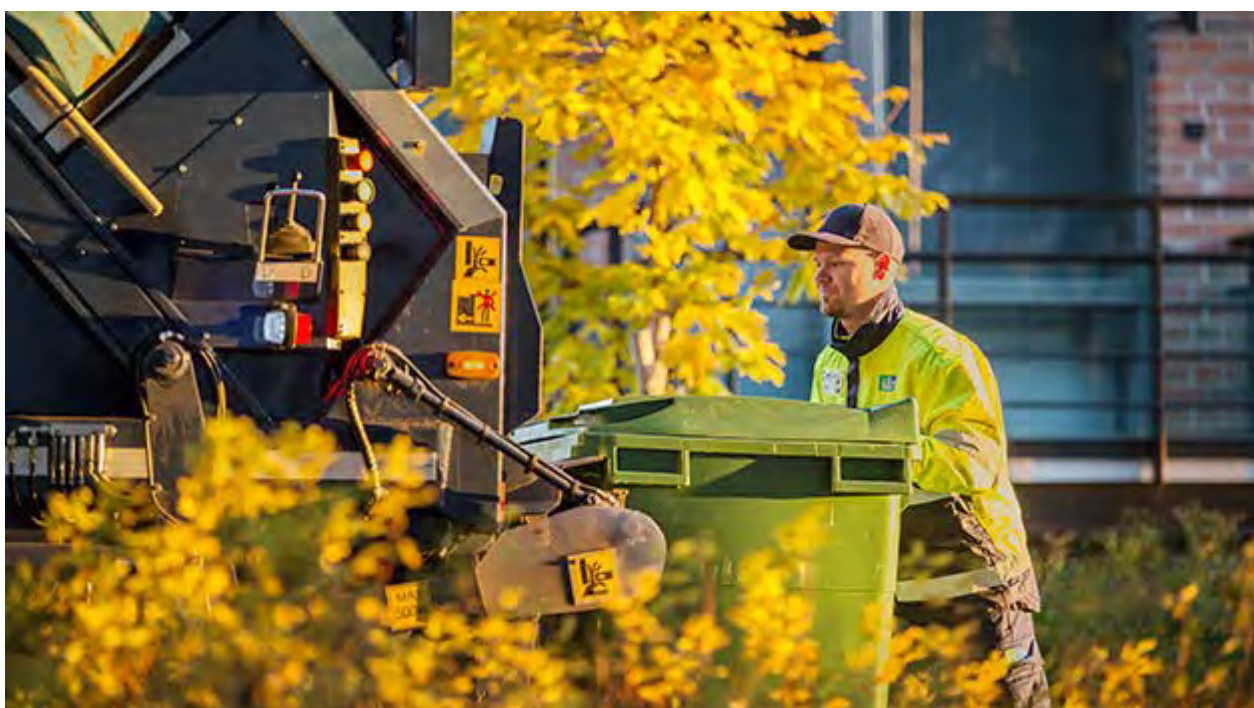
- Kehitimme liiketoimintaa tukevia sisäisiä palveluitamme ottamalla käyttöön uudet matka- ja ostolaskujärjestelmät ja tukimallit.
- Jatkoimme Kiinteistöpalveluiden uuden toimintamallin rakentamista muun muassa palvelutuotannon prosesseja yhtenäistämällä.
- Valmistauduimme Kiinteistöpalveluiden uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönottoon. Järjestelmän pilotointi käynnistyy vuonna 2016.

KIERTOTALOUS. HIENO SANA SILLE, ETTÄ KAIKEN VOI TEHDÄ FIKSUMMIN.

Kiertotalous on ajattelu- ja talousmalli, jossa jätettä ei synny vaan tuotteet suunnitellaan siten, että ne voidaan käyttää uudelleen tai uusien raaka-aineena. Mietitään yhdessä, miten asiat voisi tehdä fiksummin.

VAHVISTIMME MARKKINA-ASEMAAMME JA KEHITIMME UUSIA KIRRÄTYSRATKAISUJA

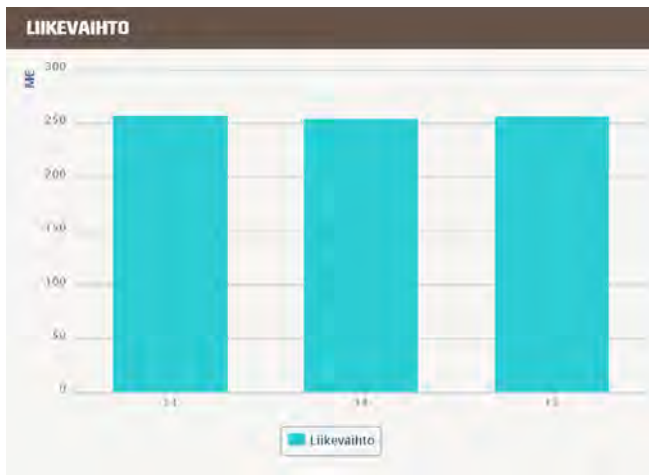
Vuonna 2015 Ympäristöpalveluiden liikevaihto nousi 0,8 prosenttia ja oli 256,5 miljoonaa euroa (254,5 milj. e). Liikevoitto oli 35,8 miljoonaa euroa (37,3 milj. e). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 36,1 miljoonaa euroa (35,9 milj. e).

VUODEN 2015 KESKEISET TOIMENPITEET JA SAAVUTUKSET YMPÄRISTÖPALVELUISSA

- Teimme kolme kohdennettua yritysostoa markkina-asemamme vahvistamiseksi. Yritysostot vahvistivat maantieteellistä kattavuuttamme ja nostivat liikevaihtoaamme.
- Operatiivisen tehokkuuden parantumisen ansiosta kannattavuus kehittyi suotuisasti.
- Otimme uusia askeleita digitaalisten kierrätyspalveluiden kehityksessä. Pilotoinimme rakennustyömaille digitaalista vaihtolavojen tilauspalvelua ja ryhdyimme rakentamaan yhteistyömalleja startup-yritysten kanssa liiketoimintamme kehittämiseksi.
- Kehitimme asiakkaidemme materiaalitehokkuutta parantavia uusia kierrätysratkaisuja muun muassa rakennus- ja tekstiilijätteille.

- Asiakastyytyväisyys kehittyi vuoden aikana positiivisesti.

HUOPA TIIVISTYY TIEKSI

Kattohuovan sisältämä bitumi on asfalttiteollisuuden tärkeä raaka-aine. Siksi L&T ja Tarpaper ovat aloittaneet kattohuovan keräyksen ja jalostuksen.

Kujalan jätekeskuksessa Lahdessa on valtavissa kasoissa kattohuopaa, isoina ja pieninä levyinä, mustana ja harmaana. Lajittelupihalle tuodaan huopajätettä rakennusten purku- ja saneeraustyömailta sekä yksittäisinä hylkyerinä suoraan teollisuudesta – laitoksen toisesta päästä ropisee bitumirouhetta asfalttiteollisuuden raaka-aineeksi.

"Tarpaperin kanssa aukeni mahdollisuus tarjota uusi palvelu rakennus- ja saneerausalan asiakkaillemme. Näin saadaan vähennettyä myös keräyslaitoksillemme tulevan lajittelemattoman rakennusjätteen määrää", sanoo liiketoimintapäällikkö **Vesa Launo** L&T:ltä.

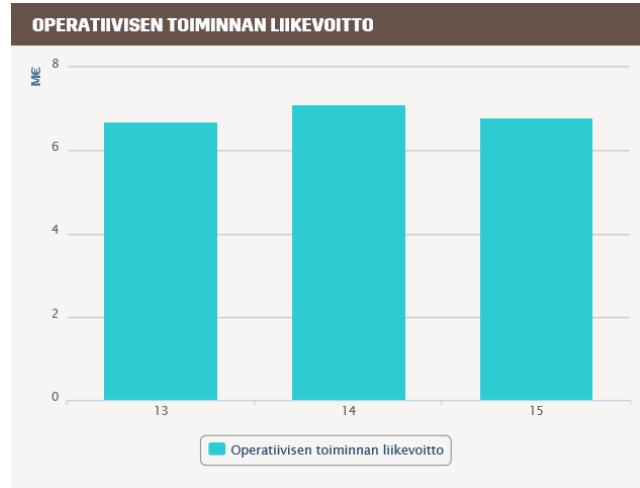
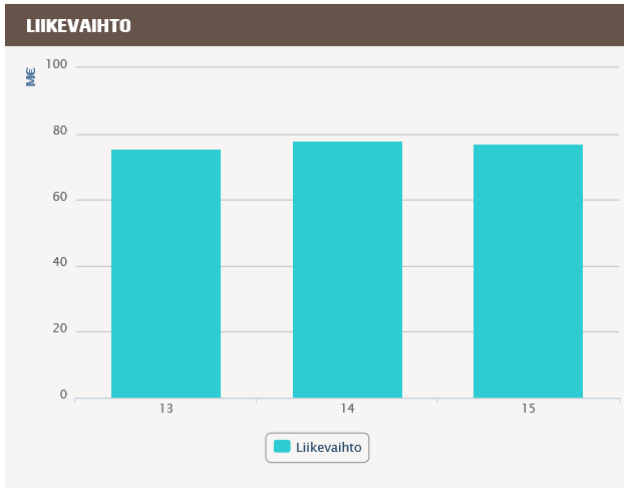
VAHVISTIMME MARKKINAOSUUTTAMME JA PARANSIMME TEHOKKUUTTAMME

Vuonna 2015 Teollisuuspalveluiden liikevaihto laski 1,0 prosenttia ja oli 77,0 miljoonaa euroa (77,8 milj. e). Liikevoitto oli 6,8 miljoonaa euroa (6,5 milj. e). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 6,8 miljoonaa euroa (7,1 milj. e).

UUODEN 2015 KESKEISET TOIMENPITEET JA SAAVUTUKSET TEOLLISUUSPALVELUISSA

- Strategiamme mukaisesti laajenimme suurissa teollisuusasiakkuuksissa muun muassa teräs- ja metsäteollisuudessa.
- Lisäsimme työvoiman käytön joustavuutta ja ristiinkäyttöä prosessipuhdistuksessa ja vahinkosaneerauksessa työvoimapankin avulla.
- Tehostamistoimenpiteiden ja kasvaneen volyymin ansiosta toimialan kannattavuus säilyi hyvällä tasolla.
- Asiakastyytyväisyys ja työturvallisuus kehittivät vuoden aikana positiivisesti.

SUURTEOLLISUUTTA PYÖRITTÄMÄSSÄ

Harjavallan Suurteollisuuspuistoon ei mennä kuin hollitupaan.

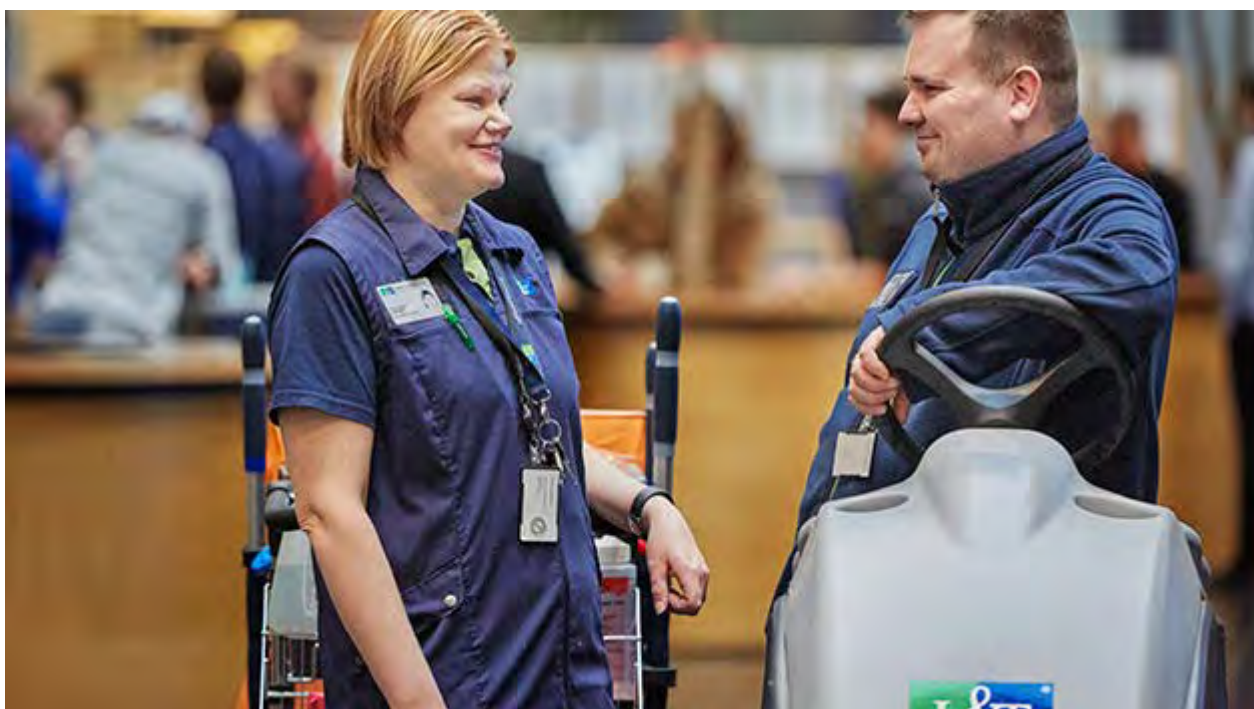
L&T:n prosessipuhdistuksen tukikohdassa puetaan suojavälineet, katsotaan perehdytysvideot ja saadaan taskut täyteen opasvihkoja.

Suurteollisuuspuiston 300 hehtaarin alueella on lähemmäs parikymmentä yritystä, suurimpina Norilsk Nickel ja Boliden. L&T tuottaa lähes kaikille alueella toimiville yrityksille prosessipuhdistuksen, viemärihuollon, jätehuollon sekä vaarallisten jätteiden palveluita sekä tarvittaessa muita palveluita. Yhteistyötä puiston kanssa on tehty vuodesta 1999.

”Työturvallisuus on täällä ensimmäinen lähtökohta, ja me teemme sen eteen paljon. Asiakkaat ovat sanoneet, että työturvallisuuden pitää olla kunnossa, jos täällä meinataan töitä tehdä”, sanoo L&T:n avainasiakaspäällikkö **Rami Koskinen**. ”Prosessit pitää tietää ja tuntea, samoin kalustoon perehdytään huolellisesti.”

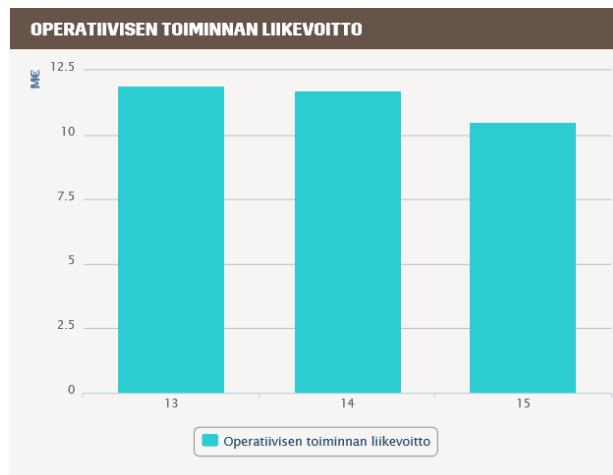
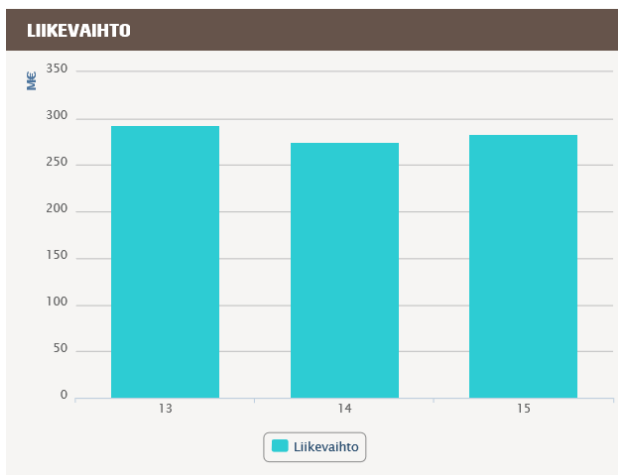
KESKITYIMME TULEVAN KANNATTAVUUDEN VARMISTAMISEEN

Vuonna 2015 Kiinteistöpalveluiden liikevaihto nousi 3,0 prosenttia ja oli 282,9 miljoonaa euroa (274,7 milj. e). Liikevoitto oli 8,1 miljoonaa euroa (10,6 milj. e). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 10,5 miljoonaa euroa (11,7 milj. e).

UUODEN 2015 KESKEISET TOIMENPITEET JA SAAVUTUKSET KIINTEISTÖPALVELUISSA

- Jatkoimme strategiamme mukaisesti kiinteistötekniikkaliiketoiminnan kasvattamista ja vahvistimme kylmä- ja automaatio-osaamistamme tekemällä kohdennettuja yritysostoja.
- Liiketoiminnan kannattavuus heikkeni useilla palvelulinjoilla ja tulevan kannattavuuden varmistamiseksi toteutimme useita tehostamistoimenpiteitä.
- Jatkoimme uuden toimintamallin rakentamista muun muassa palvelutuotannon prosesseja yhtenäistämällä.
- Valmistauduimme uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönottoon. Järjestelmän pilotointi käynnistyi vuonna 2016.
- Työturvallisuudessa positiivinen kehitys jatkui. Tapaturmataajuus laski 11:een (19).

PYHTÄÄ KOKEILEE ROHKEASTI UUTTA

Pyhtään kunta kilpailutti kesällä palvelustrategiansa mukaisesti ulkoalueidensa ylläpidon ja kiinteistönhuollon. "Lassila & Tikanoja voitti kilvan parhaalla hinta-laatu-suhteellaan", kertoo kunnan tekninen johtaja **Janne Kaulio**. Viiden vuoden mittainen sopimus on käynnistynyt rivakasti ja molemmat osapuolet ovat tyytyväisiä.

Sopimus kattaa 20 kiinteistön huollon lisäksi viiden uimarannan, neljän leikkipaikan, kolmen ulkoilualueen, seitsemän liikuntapaikan, neljän kuntoradan, kolmen matonpesupaikan, yhden laiturin sekä Strukan sulkujen ylläpidon.

"Ulkoistuksen myötä kunnan teknisen tuotannon henkilöstö siirtyi meidän palveluksemme. Tehtävien haltuunotto on sujunut yllättävän mutkattomasti", sanoo L&T:n kiinteistönhoidon yksikönpäällikkö **Jukka Parkkinen**.

"Haemme ulkoistamisella laatua, tehokkuutta ja kustannussäästöjä. Kiinteistöhuoltomme on ollut viime vuosina käymistilassa, eikä meillä ole ollut resursseja sen kehittämiseen. Kun meille on tullut uusia kiinteistöjä, joissa on esimerkiksi sprinklerijärjestelmiä, ei meillä ole ollut riittävästi osaamista niiden käyttämiseen. L&T:ltä löytyy tarvittavaa monialaosaamista", uskoo Pyhtään kunnan työpäällikkö **Ari Lonka**.

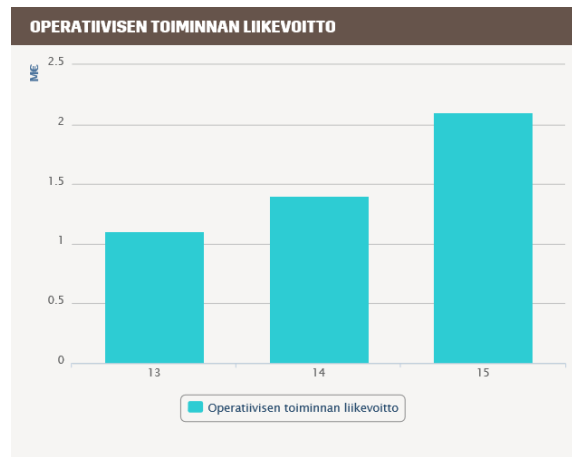
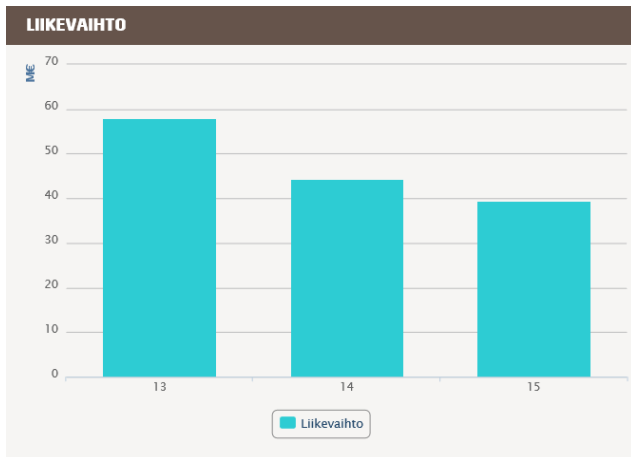
OSANA L&T:N YDINLIIKETOIMINTAA PARANSIMME KANNATTAVUUTTAMME JA KÄYNNISTIMME STRATEGIATYÖN

Vuonna 2015 Uusiutuvien energialähteiden liikevaihto laski 10,9 prosenttia ja oli 39,4 miljoonaa euroa (44,2 milj. e). Liikevoitto oli 2,1 miljoonaa euroa (1,6 milj. e). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 2,1 miljoonaa euroa (1,4 milj. e).

VUODEN 2015 KESKEISET TOIMENPITEET JA SAAVUTUKSET UUSIUTUVISSA ENERGIALÄHTEISSÄ

- Allekirjoitimme merkittäviä pitkäaikaisia asiakassopimuksia ja vahvistimme markkina-asemaamme.
- Logistiikan onnistuneella optimoinnilla varmistimme raaka-aineen hyvän energiasisällön ja paransimme merkittävästi liiketoiminnan kannattavuutta.
- Strategiamme mukaisesti pienensimme liiketoimintaan sitoutunutta pääomaa paremmalla varastonhallinnalla.
- Käynnistimme strategiatyön liiketoiminnan kehittämiseksi ja kannattavan kasvun aikaansaamiseksi.

METSÄENERGIALLA KOHTI HIILINEUTRAALIA MAAILMAA

Ilmastopoliittiset ratkaisut tukevat puun lisääntyvää käyttöä. Hiilineutraaliin tuotantoon tähtäävä Oulun Energia suunnittelee uutta voimalaitosta, mikä lisää energiapuun tarvetta. L&T Biowatti on yksi metsäenergian päätoimittajista.

BIOMASSASTA MATERIAALI- JA ENERGIA- TEHOKKUUTTA

Ilmaston lämpeneminen pakottaa energiankäytön tehostamiseen ja fossiilisten polttoaineiden korvaamiseen uusiutuvilla energialähteillä ja toisaalta olemassa olevien raaka-aineiden järkevään käyttöön.

L&T:n strategian ytimessä ovat tuottamamme asiakashyödyt: materiaali-, energia- ja kustannustehokkuus. Viimeisimmän strategiapäivityksemme yhteydessä linjasimme, että Uusiutuvat energialähteet -toimiala eli L&T Biowatti Oy on jatkossa osa yhtiön ydinliiketoimintaa. Uudessa tilanteessa haluan hieman avata tätä ehkä tuntemattomampaa liiketoimintaamme.

VASTUULLISUUS ON STRATEGIAMME YTIMESSÄ

Vastuullisuus on päivittäistä työtämme ja keskeinen osa yhtiömme strategiaa, jonka mukaan haluamme olla muuttamassa luonnonvaroja kuluttavaa ja ilmastoa kuormittavaa kulutusyhteiskuntaa kestäväksi kierrätysyhteiskunnaksi. Edistämme kiertotalouteen siirtymistä asiakkaidemme materiaali-, energia- ja kustannustehokkuutta parantavien palveluidemme kautta, joiden avulla myös luomme kannattavaa kasvua niin asiakkaillemme kuin itsellemekin.

Menestyäksemme tehtävässämme meidän on johdettava omaa vastuullisuustyötämme systemaattisesti ja huolehdittava tinkimättömästi toimintamme vastuullisuudesta. Tässä vuosikertomuksessa kerromme, miten onnistuimme työssämme vuonna 2015.

YRITYSVASTUUOHJELMA OHJAA VASTUULLISUUSTYÖTÄMME

Yritysvastuuohjelmassamme olemme määrittäneet olennaisten vastuullisuusnäkökohtiemme tavoitteet. Yritysvastuun ohjausryhmä, jonka puheenjohtaja on yhtiön toimitusjohtaja, seuraa ohjelman ja sen toteuttamiseksi käynnistettyjen projektien etenemistä säännöllisesti sekä arvioi ja tarvittaessa päivittää vuosittain ohjelman tavoitteet. Vuonna 2015 päivitimme yritysvastuuohjelman vastaamaan uudistettua olennaisuusanalyysia. Raportoimme yritysvastuuohjelman etenemisestä vuosittain vuosikertomuksessamme.

YRITYSVASTUUOHJELMAMME ETENEMINEN VUONNA 2015

Olennaiset näkökohdat		Saavutukset vuonna 2015
<p>Vastuullinen liiketoiminta</p> 	Vastuullinen tapa toimia	<ul style="list-style-type: none"> • Tapa toimia-ohjeistuksen juurruttaminen eteni • Taloudellinen hyöty ja verojalanjälki • Ei vakavia vahinkoja tai rikkeitä: vastuullinen tapa toimia, ympäristövaatimusten noudattaminen
	Asiakkaiden vastuullisuutta edistävät liiketoimintaratkaisut	<ul style="list-style-type: none"> • Asiantuntijapalveluiden kehittäminen • Asiakaskohtaiset materiaali- ja energiatehokkuuden kehittämishankkeet
<p>Ympäristövastuu</p> 	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Omien laitosten materiaalien hyödyntämisaste 98 % (tavoite 2018: 98 %) • Hallussa olevien materiaalien hyödyntämisaste 92 % (tavoite 2018: 95 %) • Hallussa olevien materiaalien kierrätysaste 53 % (tavoite 2018: 55 %)
	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen	<ul style="list-style-type: none"> • CO₂-päästöt vähenivät 19 % suhteutettuna vuoden 2012 tasoon ja toiminnan volyyymiin (tavoite 10 % vuonna 2018)
<p>Vastuu henkilöstöstä</p> 	Työkyyn hallinta ja työturvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Sairauspoissaoloprosentti 5,2 % (tavoite 2018: < 5 %) • Keskimääräinen eläköitymisikä 63,1 vuotta (tavoite 2018: 63 vuotta) • Tapaturmataajuus 11 (tavoite 2018: <10)

	Henkilöstötyytyväisyys	<ul style="list-style-type: none"> • Toteutimme Meininki-henkilöstötyytyväisyyskyselyn • 74 % omasta henkilöstöstä suosittelisi L&T:tä työnantajana (tavoite 2018: > 80 %)
	Monimuotoisuus ja tasa-arvoisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Osatyökykyisten työssäjatkamisen tukeminen
<p>Vastuullinen toimitusketju</p> 	Toimitusketjun vastuullisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Toimittaja-arviointiprosessin kehittäminen ja toimenpiteiden kattavuus • Tuotantovälineiden ja -aineiden ympäristövaikutusten vähentäminen: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Raskaan kaluston moottorien Euro-luokitusten kehittyminen ◦ Ympäristömerkittyjen siivousaineiden osuus 82 % (tavoite 2018: > 70 %)
<p>Aktiiviset sidosryhmäsuhteet</p> 	Sidosryhmävuoropuhelu	<ul style="list-style-type: none"> • Sidosryhmäkohtaiset toimenpidesuunnitelmat • Sidosryhmätuen mittaaminen vuonna 2016
	Asiakastytyväisyys	<ul style="list-style-type: none"> • Toteutimme kaksi laajaa asiakastytyväisyysmittausta

EETTISET OHJEET OSAKSI ARKEA

Olemme kirjanneet vastuullisen liiketavan periaatteemme ja eettiset ohjeemme L&T:n Tapa toimia -ohjeistoon. Ohjeiden jalkautus organisaatioomme saatiin päätökseen vuoden 2015 alkupuolella, kun loputkin työntekijämme Ruotsissa saivat niihin perehdytyksen.

Uudet L&T:läiset tutustuivat Tapa toimia -ohjeisiin osana perehdytysohjelmaansa ja niistä muistutettiin ja keskusteltiin esimiesvalmennuksissa pitkin vuotta.

Osana Tapa toimia -ohjeiden juurruttamista Suomessa käynnistettiin teemakampanja "Ammattilainen liikenteessä". Kampanjan tavoitteena oli muistuttaa L&T:läisiä turvallisesta ja ammattimaisesta liikennekäyttäytymisestä. Kampanjaan liittyen esimiehille toimitettiin kesän ja syksyn aikana videoklippejä katsottavaksi työntekijöiden kanssa yhteisissä työturvallisuustuokioissa.

Lisäksi yhtiön kaikki ylemmät toimihenkilöt ja myyntihenkilöstö suorittivat vuoden 2015 aikana kilpailuoikeuteen liittyvän verkkokoulutuksen. Koulutuksen tavoitteena oli auttaa tunnistamaan L&T:n toiminnassa sellaiset tilanteet, joissa kilpailuoikeus tulisi huomioida. Kaikki toimihenkilöt suorittavat kurssin alkuvuodesta 2016.

ESIMIES AUTTAA OHJEIDEN TULKINNASSA

Tapa toimia -ohjeistuksen vastaisesta menettelystä ilmoitetaan ensisijaisesti omalle esimiehelle, joka myös epäselvissä tilanteissa auttaa ohjeiden tulkinnassa.

Lisäksi henkilökunta voi soittaa tai lähettää sähköpostia luottamukselliseen ilmoituskanavaan,

mikäli on syytä epäillä ohjeistusta rikotun. Vuonna 2015 laajensimme ilmoituskanavamenettelyä Suomen lisäksi myös muihin toimintamaihimme.

Ilmoitukset käsittelee L&T:n sisäinen tarkastaja, joka selvittää tarvittavat taustatiedot ja haastattelee asianosaisia sekä informoi yhtiön johtoa tapauksesta. Johto tekee päätökset tarvittavista toimenpiteistä.

Vuoden aikana seitsemän ilmoitusta vaati tarkempaa selvitystä ja niistä noin puolet johti toimenpiteisiin. Toimenpiteet vaihtelivat huomautuksista irtisanomisiin. Joissain tapauksissa päädyttiin muuttamaan käytössä olevia prosesseja.

**Vastuullisuus lyhyesti:
noudattaa lakeja ja määräyksiä ja toimii niin kuin hyvä tyyppi toimii.**

LAKIEN JA MÄÄRÄYSTEN NOUDATTAMINEN

Venäjällä L&T tuomittiin yhteensä noin 5 600 euron suuruisiin sakkoihin, koska emme olleet asiakkaiden maksamattomien laskujen vuoksi tyhjentäneet asiakkaidemme jäteastioita jätehuoltomääräysten mukaisesti.

Vuonna 2012 joissain pääkaupunkiseudun yksiköissä viranomaistarkastuksissa ilmenneisiin työajan ylityksiin liittyvä oikeuskäsittely jatkui Helsingin hovioikeudessa loppuvuodesta 2015. Hovioikeus ei nähnyt tarpeelliseksi muuttaa käräjäoikeuden kesällä 2014 antamaa tuomiota ja vapautti Lassila & Tikanojan kaikista rangaistusvaatimuksista asiaan liittyen.

PAIKALLISTA HYVINVOINTIA LUOMASSA

L&T on toimintapaikkakunnillaan merkittävimpien työnantajien joukossa. Maksetuilla palkoilla ja veroilla sekä aine-, tavara- ja palveluostoilla, on huomattava vaikutus kuntatalouteen sekä talousalueen muuhun elinkeinotoimintaan.

TALOUDELLISEN HYÖDYN JAKAUTUMINEN

Toimintamme keskeisimmät suorat rahavirrat syntyvät asiakkaiden palvelumaksuista, henkilöstön palkoista, palkkioista ja sosiaalikuluista, veroista, palvelu- ja tavarahankinnoista, korvauksista rahoittajille ja osakkeenomistajille sekä investoinneista.

TALOUDELLISEN HYÖDYN JAKAUTUMINEN (M€)

ASIAKKAAT
TUOTOT
649,9
(646,7)

TOIMITTAJAT
OSTETUT TAVARAT,
MATERIAALIT JA
PALVELUT
-287,6
(-283,0)

LUOTU LISÄARVO

362,4
(363,6)

LISÄARVON JAKAMINEN (M€)

OMISTAJAT
OSINGOT JA
PÄÄOMAN-
PALAUTUKSET
-29,0
(-19,4)

TYÖNTEKIJÄT
PALKAT, PALKKIOT
JA SOSIAALIKULUT
-264,9
(-254,8)

LUOTONANTAJAT
NETTORAHOITUS-
TUOTTO/-KULU
-1,4
(-18,9)

**JULKINEN
SEKTORI**
VEROT
-8,9
(-9,1)

LIIKETOIMINNAN KEHITTÄMISEEN

58,2
(61,5)

L&T:N VEROJALANJÄLKI

Läpinäkyvä verojalanjäljen raportointi on keskeinen osa L&T:n vastuullisuustyötä. L&T julkaisi verojalanjälkilaskelman ensimmäisen kerran vuonna 2013.

VEROJALANJÄLKI

	Suomi		Muut toimintamaat		Yhteensä	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Verot ja veronluonteiset maksut, M€						
Tuloverot/yhteisöverot	9,6	8,9	0,4	0,4	9,9	9,3
Ennakonpidätykset palkoista ja metsämaksuista sekä lähdeverot	49,4	46,7	3,2	3,6	52,6	50,4
Sosiaaliturvamaksu	4,3	4,3	4,5	5,3	8,8	9,6
Tuotantoverot *	1,1	1,3	0,0	0,3	1,1	1,6
Arvonlisäverot (kulutusvero)	76,5	76,1	5,2	5,8	81,7	81,9
Kiinteistöverot	0,1	0,4	0,1	0,1	0,2	0,5
Vakuutusvero	0,6	0,6	-	0,0	0,6	0,6
Yhteensä	141,6	138,3	13,3	15,5	155,0	153,9

* Tuotantoverot sisältävät mm. itse tilitetyt jäteverot

Verojalanjäljellä tarkoitetaan yrityksen liiketoiminnasta yhteiskunnalle kertyviä verotuloja ja veronluonteisia maksuja. Välittömien ja välillisten verojen lisäksi L&T:n verojalanjäljessä on raportoitu työntekijöiden palkoista pidätetyt

Verojalanjäljellä tarkoitetaan yrityksen liiketoiminnasta yhteiskunnalle kertyviä verotuloja ja veronluonteisia maksuja. Välittömien ja välillisten verojen lisäksi L&T:n verojalanjäljessä on raportoitu työntekijöiden palkoista pidätetyt ennakonpidätykset sekä sosiaaliturvamaksut.

L&T noudattaa verojen maksamisessa, keräämisessä, tilittämisessä sekä raportoinnissa paikallista lainsäädäntöä. Keskeinen tekijä L&T:n verojen hoidossa on laadukas ja oikea-aikainen veroilmoitusten ja muiden lakisäätteisten velvoitteiden hoitaminen.

Yhteenveto verojalanjäljestä kattaa sellaiset verot ja veronluonteiset maksut, joissa L&T:llä on lakisäätteen velvoite maksaa tai kerätä kyseinen vero tai maksu. Sen sijaan sellaisia veroja, jotka sisältyvät tuotteen tai palvelun ostohintaan ja joista L&T:llä ei ole lakisäätteen ilmoitusvelvollisuutta, ei ole sisällytetty yhteenvedon tietoihin.

Tässä raportissa olennaiset verot ja maksut on luokiteltu verolajeittain. Suomen luvut on ilmoitettu erikseen ja muut maat omana kokonaisuutenaan.

Lassila & Tikanoja Oyj:llä ei ole tytäryhtiöitä alhaisen verotuksen maissa.

ASIAKKAAMME SÄÄSTÄVÄT RAHAA, ENERGIAA JA LUONNONVAROJA

Palveluillamme on merkittävä rooli asiakkaidemme vastuullisuuden varmistamisessa ja ympäristö- ja ilmastokuormituksen hallinnassa. Edistämme asiakkaidemme materiaali- ja energia- ja kustannustehokkuutta palveluratkaisujemme avulla.

Asiantuntijamme auttavat asiakasyrityksiämme mittaamaan, ennakoimaan ja optimoimaan resurssien käyttöä sekä minimoimaan toiminnastaan syntyviä ympäristövaikutuksia ja -kustannuksia.

OHJAAMME ASIAKKAIDEMME MATERIAALIT ENSISIJAISESTI UDELLEENKÄYTTÖÖN JA KIERRÄTYKSEEN

Kiertotalousajattelun ja etusijajärjestyksen mukaisesti ehkäisemme jätteiden syntymistä ja pyrimme edistämään tuotteiden uudelleen käyttöä ja materiaalikierrätystä. Mikäli tämä ei ole mahdollista valmistamme materiaaleista kierrätyspolttoaineita, joilla korvataan fossiilisia polttoaineita.

Edistämme asiakkaidemme materiaalitehokkuutta opastamalla lajittelussa ja ohjaamalla keräämämme materiaalit kierrätykseen ja hyötykäyttöön. Asiantuntijamme tekevät aktiivista yhteistyötä asiakkaidemme kanssa ja tarjoavat tukea toiminnan kehittämiseen muun muassa jätehuollon kartoituksilla, kehityssuunnitelmilla, ympäristöraportoinneilla ja

koulutuspalveluilla.

Etsimme myös jatkuvasti yhdessä asiakkaidemme kanssa uusia kierrätys- ja hyötykäyttö-ratkaisuja kaupan, teollisuuden ja rakentamisen jätteille. Vuonna 2015 löysimme uusia hyötykäyttökohteita kipsilevyille ja kattohuovalle.

HUOLTOMIEHEMME PARANTAVAT KIINTEISTÖJEN ENERGIATEHOKKUUTTA

Energianhallintakeskuksemme yhdessä ekohuoltokoulutettujen huoltomiestemme kanssa takaa energiatehokkaan ja toimivan kiinteistön. Huoltomiehemme huolehtivat asiakkaiden kiinteistöistä muun muassa kartoittamalla ja toteuttamalla energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä. Kiinteistöhuolto uudessa kohteessa aloitetaan aina alkukartoituksella, joka tähtää kiinteistön energiatehokkuuden parantamiseen.

Vuonna 2015 huoltomiehemme tekivät asiakaskohteissa yli 1 800 energiansäästö-ehdotusta ja energianhallintakeskuksemme 2 000 raporttia asiakkaiden päätöksenteon tueksi. Energianhallintakeskuksemme seurannassa oli 234 kiinteistöä ja noin 2 000 ilmanvaihtokonetta.

SIIVOUSPALVELUMME SÄÄSTÄÄ ENERGIAA JA LUONNONVAROJA

Siivouspalvelumme siivoaa asiakkaidemme kohteet ympäristöystävällisillä menetelmillä ja välineillä. Tarjoamme asiakkaillemme myös Joutsenmerkittyä Ekosiivouspalvelua, joka tukee asiakkaiden ympäristötavoitteiden saavuttamista täyttämällä tiukat, ympäristönkannalta laaditut kriteerit, joita valvoo merkin myöntävä Motiva Service Oy.

Käytämme ympäristömerkittyjä siivousaineita aina, kun aineryhmällä on ympäristömerkki. Käyttämistämme siivousaineista 82 prosenttia oli ympäristömerkittyjä vuonna 2015. Siivoustyömme materiaalihokkuutta parantaaksemme olemme asettaneet tavoitteeksi siivouksessa käytettyjen roskapussien määrän vähentämisen 10 prosentilla. Vuonna 2015 käytimme kolme prosenttia vähemmän roskapusseja kuin vuonna 2014.

HUOMIOIMME MYÖS LUONNON MONIMUOTOISUUDEN

Vähennämme teollisuusyritysten ympäristökuormitusta ohjaamalla teollisuuden jätteet ja sivuvirrat materiaali kierrätykseen ja hyötykäyttöön. Etsimme ja kehitämme jatkuvasti uusia kierrätys- ja hyötykäyttöratkaisuja.

Osana kokonaisvaltaista jätehuoltoa huolehdimme myös jätealueiden kaikista vaiheista. Vuonna 2015 kehitimme toimintamallin parantaaksemme lajien säilyttämistä ja luonnon monimuotoisuutta luomalla elinympäristöjä jätealuerakentamisessa. Toimintamalli otetaan

käyttöön vuonna 2016.

ASIOINNIN HELPPOUTTA SÄHKÖISILLÄ PALVELUILLA

Kehitimme ja otimme käyttöön uusia sähköisiä palveluita helpottamaan asiakkaidemme asiointia vuonna 2015. Otimme käyttöön sähköisen asioinnin kanavan, jonka kautta asiakkaamme voivat tehdä muun muassa huoltopyynnön tai tilata jätehuollon palveluita.

Rakennustyömaiden vaihtolavatilauksia helpottamaan otimme käyttöön sähköisen Raksanappi-tilauskanavan vuonna 2015.

KOULUTUKSEMME LISÄÄVÄT ASIAKKAIDEN YMPÄRISTÖOSAAMISTA

Koulutamme jatkuvasti asiakkaitamme ja muita sidosryhmiä ympäri Suomea järjestämässämme Ympäristöakatemia-tilaisuuksissa ja asiakkaiden toiveiden mukaisesti räätälöidyissä ympäristökoulutuksissa. Vuonna 2015 Ympäristöakatemioiden teema oli pakkausten tuottajavastuuta ja orgaanisen jätteen kaatopaikkakieltoa koskevan lainsäädännön muutokset sekä kiertotalous. Lanseerasimme vuonna 2015 myös ympäristöhuollon verkkokoulutuksen asiakkaille. Koulutustilaisuuksiimme ja ympäristöhuollon verkkokoulutukseemme osallistui lähes 3 000 henkilöä asiakasyrityksistämme.

TURVALLISUUS OSANA ASIAKKAIDEN PALVELUA

Työturvallisuus on osa kaikkea työtä niin L&T:n omissa pisteissä kuin asiakaskohteissakin. Vuonna 2015 teimme työturvallisuutta parantavista turvallisuushavainnoistamme noin 80 prosenttia ja safety walk -havainnointikierroksista 70 prosenttia työskennellessämme asiakaskohteissamme. Ennakoivien toimien kautta syntyy korjaavia toimenpiteitä, joiden avulla parannetaan asiakaskohteen työturvallisuutta. Näin myös asiakkaan työympäristön turvallisuus paranee.

SERTIFIKAATIT TAKAAVAT TEHOKKAAN JOHTAMISJÄRJESTELMÄN

L&T:n johtamisjärjestelmä on sertifioitu ISO 9001, ISO 14001 ja OHSAS 18001 -standardien mukaisesti. Vuonna 2015 sertifioinnit kattoivat 70 prosenttia L&T:n palvelutuotannon liikevaihdosta. Sertifioinnit kattavat palvelumme lukuun ottamatta kiinteistöhuollon ja -tekniikan, korjausrakentamisen, ympäristörakentamisen ja L&T Biowatin palveluita.

METSÄPALVELUT PEFC-SERTIFIOINNIN PIIRIIN

Vuonna 2015 käynnistimme prosessin L&T Biowatin metsäpalvelujen saamiseksi PEFC-sertifioinnin piiriin. PEFC-sertifiointi varmistaa, että raaka-aine on kestävästi hoidetusta metsästä. Vuoden 2015 Biowatissa rakennettiin sertifioinnin edellyttämät toimintamallit puun

alkuperäketjun todentamiseen. Sertifiointiin liittyvä ulkoinen auditointi tehtiin joulukuussa 2015, jossa havaittujen muutamien poikkeaminen korjaamisen jälkeen metsäpalvelumme ovat PEFC-sertifikaatin piirissä.

SELLON SITOUTUMINEN YMPÄRISTÖTYÖHÖN PALKITTIIN

Kauppakeskus Sellossa vuosi 2015 päättyi juhlaan tunnelmiin, kun Sellolle myönnettiin ensimmäisenä kauppakeskuksena Euroopassa korkein mahdollinen eli Platinatason toiminnan aikainen LEED-ympäristösertifikaatti. Tunnustus on ansaittu pitkäjänteisellä ympäristötyöllä sekä rohkeudella kehittää ja kokeilla uutta.

L&T on vahvasti mukana Sellon ympäristötyössä. Sellossa on L&T:n kiinteistöhuolto, Joutsenmerkitty siivous, energianhallintapalvelu ja nyt myös ympäristöjohtamisen palvelut. Tuoreena L&T:läisenä oli ilo huomata, kuinka ammattitaitoiset L&T:läiset sekä siivouksen että kiinteistöhuollon puolelta ovat mukana ympäristötyössä ja tarjosivat minulle täyden tukensa. Monissa toimintaympäristöissä ympäristötyötä tehneenä tiedän, että tuki ympäristötyölle ei ole itsestään selvyyttä.

KOHTI KIERTOTALOUTTA

Ympäristöalan yrityksenä niin omien kuin asiakkaidemmekin hiilidioksidipäästöjen vähentäminen sekä materiaali- ja energiatehokkuuden parantaminen kuuluvat olennaisesti strategiaamme ja liiketoimintaamme.

YMPÄRISTÖVASTUU

KIERRÄTYSASTE

53 %

Se on huomattavasti korkeampi kuin Suomen kierrätysaste, mikä on noin 33 %.

HYÖDYNTÄMISASTE

92 %

Ei kaasopölyä piikryntäisi väriä ja hakuksamme alijätettä.

OMAN TOIMINNAN PÄÄSTÖT

-19 %

vuoteen 2012 verrattuna

LASKENNALLISET PÄÄSTÖVÄHENNYKSET YHT.

-1 139

(1 259)
TUHATTA CO₂-
EKVIVALENTTI-
TONNIA

laskennallisen yhtä paljon kuin mitä liikenne tuottaa päästöpuhtauskautta.

Vuonna 2015 vähensimme yhdessä asiakkaidemme kanssa Suomen hiilidioksidipäästöjä noin 1,1 miljoonalla (2014: 1,3 miljoonaa) CO₂-tonnilla.

Etsimme ja kehitämme jatkuvasti uusia ratkaisuja materiaalien hyödyntämiseksi.

Yritysvastuuohjelmassa tavoitteenamme on nostaa hallussamme olevien materiaalien kierrätysaste 55 prosenttiin ja hyödyntämisaste 95 prosenttiin. Omien laitosten tavoite materiaalien hyödyntämisessä on 98 prosenttia.

Vuonna 2015 toimintamme hiilidioksidipäästöt vähenivät 19 prosenttia verrattuna vuoteen 2012. Se ylitti tavoitteemme, joka on vähentää hiilidioksidipäästöjä 10 prosentilla vuoteen 2018 mennessä verrattuna vuoden 2012 toiminnan tasoon ja volyyymiin. Päästöt vähenivät merkittävästi, koska siirryimme käyttämään vihreää sähköä kaikissa toimipisteissämme Suomessa vuonna 2015.

Olemme sitoutuneet huolehtimaan tinkimättömästi ympäristövelvoitteistamme sekä noudattamaan lainsäädäntöä, ympäristöstandardeja ja -lupia kaikessa toiminnassamme.

Pyrimme minimoimaan toimintamme ympäristövaikutukset tehokkaalla omavalvonnalla, avoimella ja jatkuvalla yhteistyöllä viranomaisten kanssa ja nopealla puuttumisella epäkohtiin. Ympäristö- ja johtamisjärjestelmämme on sertifioitu ISO 14001 -standardin mukaisesti.

MEILLE JÄTE ON RAAKA-AINETTA

Toimintaamme ohjaa kiertotalousajattelu ja etusijajärjestys, jonka mukaan pyrimme ensisijaisesti ohjaamaan materiaalit uudelleen valmistukseen tai kierrätykseen.

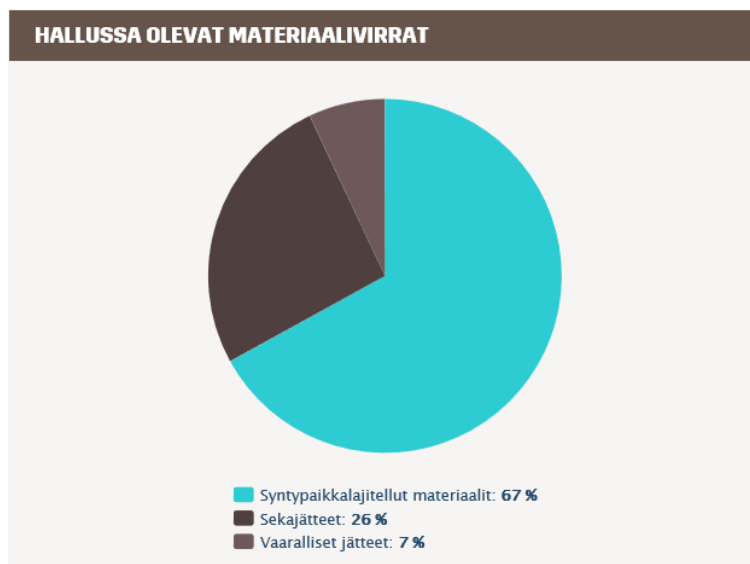
Palveluidemme kautta edistämme asiakkaidemme materiaali- ja energiatehokkuutta. Pyrimme säästämään neitseellisiä luonnonvaroja ja hillitsemään ilmastonmuutosta korvaamalla neitseellisiä raaka-aineita uusioraaka-aineilla ja fossiilisia polttoaineita bioenergialla. Huolehdimme kattavasti materiaalivirtojen arvoketjusta keräämällä, kuljettamalla ja prosessoimalla niitä omissa laitoksissamme.

PALAUTETAAN KÄYTÖN JÄLKEEN
Pantilliset tölkit takaavat 97 % raaka-aineesta takaisin
juomateollisuudelle. Miksei mekanismia voisi käyttää myös muualla?

JÄTEHUOLLON ETUSIJAJÄRJESTYS

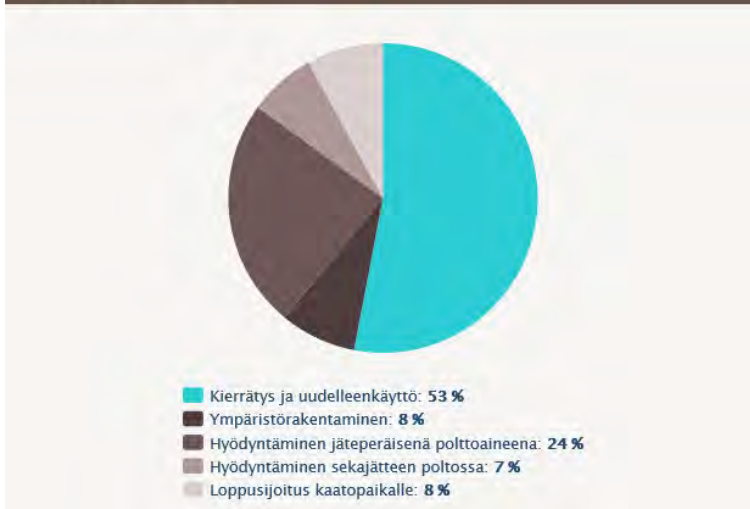

Vuonna 2015 kaikista L&T:n hallussa olevista materiaalivirroista pystyttiin hyödyntämään 92 prosenttia (2014: 90 %) ja kierrättämään 53 prosenttia (2014: 51 %). L&T:n omien laitosten hyödyntämisaste oli 98 prosenttia (2014: 98 %).

Kuva: L&T:n hallussa olevien jätteiden raportointi on jaettu syntypaikalla lajiteltuihin materiaaleihin, sekajätteeseen ja vaarallisiin jätteisiin. Raportointi kattaa yhdyskuntajätteet, teollisuuden jätteet ja rakennusjätteet Suomessa ja Venäjällä. Sen ulkopuolelle on rajattu lietteet, pilaantuneet maa-ainekset ja tuhkat.

HALLUSSA OLEVIEN MATERIAALIVIRTOJEN KIERRÄTYS- JA HYÖDYNTÄMISASTE

Kuva: Uudelleenkäyttöä ovat etusijajärjestyksen mukaisesti uudelleenkäyttöön ohjatut kuormalavat. Energiahyödyntäminen on jaettu kahteen ryhmään, jotka ovat hyödyntäminen jäteperäisenä polttoaineena ja hyödyntäminen sekajätteen poltossa. Hyödyntäminen jäteperäisenä polttoaineena sisältää jätteistä valmistetun ja energiana hyödynnetyn kierrätyspolttoaineen, kierrätyspuumurskeen, energiana hyödynnettävän rengasrouheen sekä biojätteestä valmistetun biokaasun ja bioetanolin. L&T suosii kierrätykseen tai ympäristörakentamiseen soveltumattomien jätteiden energiahyödyntämistä kierrätyspolttoaineena.

Vaaralliset jätteet käsittelemme asianmukaisesti omilla laitoksillamme tai toimitamme yhteistyökumppaneillemme käsiteltäväksi. Vaarallisista jätteistä 7 prosenttia vietiin käsiteltäväksi muihin EU-maihin vuonna 2015. Emme maahantuoneet vaarallisia jätteitä vuonna 2015.

OMIEN LAITOSTEN KIERRÄTYS- JA HYÖDYNTÄMISASTE

KEHITÄMME UUSIA RATKAISUJA KIERRÄTYKSEN JA HYÖTYKÄYTÖN LISÄÄMISEKSI

L&T etsii ja kehittää jatkuvasti ratkaisuja erilaisten jättemateriaalien kierrättämiseksi ja hyödyntämiseksi. Vuonna 2015 aloitimme kattohuovan, purkukipsin, ikkunalasin ja valkoisen posliinin erilliskeräykseen. Nämä materiaalit saadaan tehokkaimmin kiertoon kehittämällä syntypaikkalajittelua rakennustyömailla. Kattohuovat toimitamme asvaltin raaka-aineeksi ja kipsilevyt hyödynnettäväksi uusien kipsituotteiden valmistuksessa. Ikkunalasista tehdään muun muassa lasivillaa tai vaahtolasia, betoni ja tiilet hyödynnetään maantäytöissä ja toistaiseksi toimitamme puun hyödynnettäväksi pääasiassa energiana. Kartoitamme myös puun kierrätysmahdollisuuksia jatkuvasti.

Kehitämme jatkuvasti toimintaamme materiaalitehokkuuden parantamiseksi. Kehitystyö kohdistuu koko jätehuollon arvoketjuun ja tarkoittaa käytännössä:

- asiakkaidemme ympäristöhuollon suunnittelua
- asiantuntijapalveluita ja -koulutuksia
- syntypaikkalajittelua tukevia keräysväline- ja laiteratkaisuja
- tehokkaita kierrätysprosesseja ja
- monipuolista yhteistyöverkostoa eri jättemateriaalien hyödyntämiseksi.

Vuonna 2015 jatkoimme valtakunnallisesti kattavan kierrätyslaitos- ja terminaaliverkostomme kehittämistä. L&T vahvisti edelleen palveluitaan Pohjanmaan maakuntien alueella avaamalla Kokkolassa uuden kierrätysterminaalin, jonka myötä jätehuollon palvelut laajenivat myös Seinäjoelle. L&T:n jätehuolto- ja kierrätysliiketoiminta laajeni yritysostoilla maantieteellisesti uusille alueille Kuopiossa, Kiteellä ja Multialla. Prosessikehityksessä keskityttiin kierrätyslaitosten lajitteluprosessien tehostamiseen ja hyödyntämistason nostamiseen vähentämällä kaatopaikalle ohjautuvan orgaanisen aineksen määrää.

Vuonna 2015 päättyi L&T:n vetämä laaja yhteisprojekti "Sekalaisen puujätteen testaus erilaisten lopputuotteiden valmistuksessa". Projektissa selvitettiin puujätteen energiahyödyntämiselle vaihtoehtoja, jotka edistäisivät ympäristönäkökulmasta kestäväää ja liiketoiminnallisesti kilpailukykyistä materiaalikierrätystä. Ympäristöministeriö julkaisi projektin loppuraportin joulukuussa 2015.

MÄÄRÄTIETOISTA TYÖTÄ LIIKENTEEEN PÄÄSTÖJEN VÄHENTÄMISEKSI

Toimintamme merkittävien välitön ympäristövaikutus ovat keräys- ja kuljetuspalveluista aiheutuvat päästöt. Vuonna 2015 L&T:n toiminnasta syntyi 59,5 (2014: 69,9) tuhatta ekvivalenttitonnia hiilidioksidipäästöjä.

Toimintamme aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat kuitenkin vain pieni osa siitä kokonaisuudesta, joka syntyy bio- ja kierrätyspolttoaineiden kierrätyksestä ja toimituksesta asiakkaillemme.

Vuonna 2015 onnistuimme vähentämään yhdessä asiakkaidemme kanssa Suomen hiilidioksidipäästöjä noin 1,1 miljoonalla (2014: 1,3 miljoonaa) CO₂-tonnilla.

LASKENNALLISET PÄÄSTÖVÄHENNYKSET JA PÄÄSTÖT

Kuva: Päästöt on laskettu kansainvälisen raportointiohjeiston The Green House Gas Protocol -päästölaskentamallin mukaisesti hyödyntäen muun muassa VTT:n LIPASTO-tietokantaa. Laskentamallin mukaan päästöt jaetaan kolmeen vaikutusalueeseen: 1. suorat kasvihuonepäästöt (kaatopaikkatoiminnan, L&T:n raskaan kaluston, tuotantoautojen ja työsuhteautojen kuluttamat polttoaineet) 2. epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt ostetusta energiasta (L&T:n sähkönkäyttö toimipisteissä) 3. muut merkittävät epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (työmatkustaminen ja urakoitsijoiden polttoaineen kulutus). Urakoitsijoiden päästöt on laskettu kuljetusmäärien perusteella arvioidusta polttoaineen kulutuksesta. Laskennalliset päästövähennykset on laskettu VTT:n luoman mallin avulla koko arvoketjulle jätteen keräyksestä uusiomateriaalin tai polttoaineen käyttöön asti. Laskenta kattaa koko konsernin toiminnan. L&T luopui Latvian liiketoiminnoistaan maaliskuussa 2014. Vertailukelpoisuuden takia myös aiempien vuosien luvuista on rajattu pois L&T:n Latvian liiketoimintaan liittyneet tiedot.

**Teemme jo tänään sitä, mitä on pakko tehdä huomenna:
1,1 MILJOONAA TONNIA SUOMEN PÄÄSTÖISTÄ POIS.**

Vuonna 2015 kasvihuonekaasupäästömmme vähenivät 19 prosenttia verrattuna vuoden 2012 tasoon ja toiminnan volyymiin. Päästöt vähenivät merkittävästi, koska siirryimme käyttämään vihreää sähköä kaikissa Suomen toimipisteissämme.

Absoluuttisesti laskettuna kasvihuonekaasupäästömmme alenivat 14,9 prosenttia verrattuna vuoteen 2014. Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti eli kasvihuonekaasupäästöjen suhde liikevaihtoon vuonna 2015 oli 68,2 tuhatta CO₂ -tonnia miljoonaa euroa kohden (2014: 83,1 tuhatta CO₂ -tonnia miljoonaa euroa kohden).

VÄHENSIMME POLTTOAINEENKULUTUSTA TEHOSTAMALLA JA OPTIMOIMALLA KULJETUKSIA

Vuonna 2015 dieselin kokonaiskulutus oli 13,76 miljoonaa litraa, joka oli lähes 280 000 litraa vähemmän kuin vuonna 2014. Kulutus väheni edellisestä vuodesta 2 prosenttia.

Bensiinin kulutus oli 360 000 litraa (2014: 420 000 litraa) ja se väheni 14 prosenttia. Polttoöljyn kulutus oli 1,48 miljoonaa litraa (2014: 1,46 miljoonaa litraa) ja se nousi yhden prosentin edellisestä vuodesta.

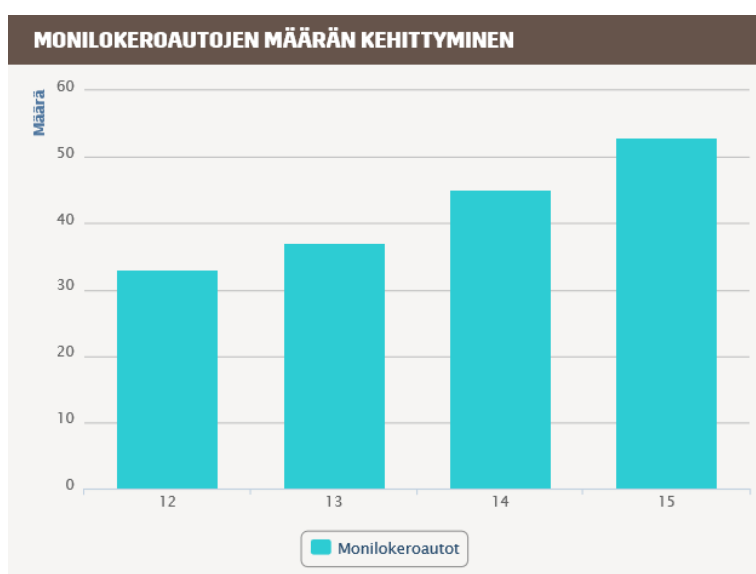

Kuva: Kaluston päästöt on laskettu polttoainekulutuksen perusteella. Vertailukelpoisuuden takia aiempien vuosien luvuista on rajattu pois L&T:n Latvian liiketoimintaan liittyneet tiedot.

Energiaintensiteetti eli energiankulutuksen suhde liikevaihtoon vuonna 2015 oli 288 MWh miljoonaa euroa kohden (2014: 299 MWh miljoonaa euroa kohden).

TEHOSTIMME JA OPTIMOIMME KULJETUKSET

Vuonna 2015 meillä oli käytössä 875 (2014: 866) raskaan kaluston ajoneuvoa. Käytössämme on jo yli 50 monilokeroautoa. Monilokeroisessa jäteautossa on kaksi tai useampia kammioita eri jätelajeille, mikä mahdollistaa useamman jätelajin keräämisen samalla ajokerralla.

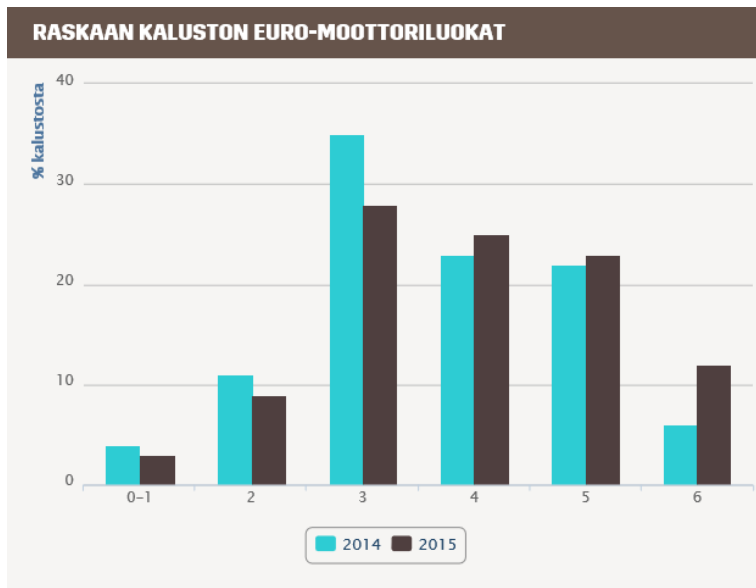
Kuljetusreittien optimointi vähentää kaluston tarvetta, ajettuja kilometrejä sekä pihakäyntejä ja pysähdyksiä. Viiden viimeisen vuoden aikana olemme optimoineet lähes 3 000 kuljetusreittiä, joista optimoitiin vuonna 2015 850 (2014: 650). Vuonna 2015 pysähdyimme pihossa 110 000 kertaa vähemmän kuin vuonna 2014.

Kaukologistiikassa tehostimme toimintaamme siirtymällä suuremmat hyötykuormat mahdollistavaan kalustoon ja lisäämällä meno-paluukuljetuksia.

Hyödynsimme kokemustamme jätehuollon keräys- ja kuljetusreittien optimoinnista ja suunnittelimme myös kiinteistöhuollon aurausreitit. Sen ansiosta sopeutimme kaluston määrää ja tehostimme alihankintaa myös kiinteistöhuollossa.

Käytössämme on myös raportointityökalu, jolla seuraamme jätemääriä sekä kaluston käytön ja kuljetusreittien tehokkuutta.

Uusimme raskasta kalustoamme ja korvasimme vanhimpia ajoneuvoja uudemmalla Euro 6 -päästöluokan kalustolla, joka aiheuttaa vähemmän päästöjä.

Maakaasu-, bioetanoli ja hybridijäteautoja on käytössämme 7 (2014: 7). Vaihtoehtoisia polttoaineita käyttävien ajoneuvojen määrä ei ole kehittynyt toivottuun suuntaan. Tähän on vaikuttanut raskaan kaluston tarjonnan rajallisuus ja veroratkaisut.

KEHITÄMME KULJETTAJIEMME AJOTAPAA VÄHEMMÄN YMPÄRISTÖÄ KUORMITTAVAKSI

Vuonna 2015 kuljettajiemme keskimääräinen ajotapaindeksi nousi 0,2 yksikköä tasolle 8,6 (2014: 8,4). Laskelmassa on käytetty painotettua keskiarvoa ja vuoden 2014 vertailuluku on korjattu saman laskentatavan mukaiseksi. Raskaan kaluston kuljettajien henkilökohtainen ajotavanseuranta mahdollistaa ajotavan analysoinnin ja jatkuvan parantamisen. Ajotapaindeksi kertoo ajotavan turvallisuudesta ja taloudellisuudesta. Indeksien kehittyminen tarkoittaa parempaa liikenneturvallisuutta, pienempää polttoaineenkulutusta ja alhaisempia päästöjä sekä kustannussäästöjä ajoneuvojen ylläpidossa.

Henkilökohtainen ajotavanseurantalaitteisto on asennettu yhteensä 550 raskaan kaluston ajoneuvoon (2014: 400). Vuonna 2015 ajotavanseurantalaitteiden käyttö laajennettiin kattamaan viemärihuollon ja vaarallisten jätteiden kalusto. Tavoitteenamme on saada koko raskas kalusto seurannan piiriin vuonna 2016.

Seurannan lisäksi kehitämme kuljettajiemme ajotapaa koulutuksilla ja tarvittaessa yksikkökohtaisten toimenpideohjelmien avulla.

VIHREÄLLÄ SÄHKÖLLÄ VÄHEMMÄN PÄÄSTÖJÄ

Kasvihuonekaasupäästömmme vähenivät merkittävästi vuonna 2015, kun siirryimme käyttämään vesi- ja tuulivoimalla tuotettua sähköä kaikissa toimipisteissä Suomessa.

TEHOKAS TILANKÄYTTÖ HILLITSEE KIINTEISTÖJEN ENERGIANKULUTUSTA

Vuonna 2015 sähkönkäyttömmme oli 29 400 MWh (2014: 30 800 MWh). Vähensimme toimipisteissämme sähkönkulutusta yhteensä 4,6 prosentilla edellisestä vuodesta. Tuotannon sähkönkulutusta vähennettiin tehostetun seurannan ja tuotantolaitteiden käytön optimoinnilla.

Vuonna 2015 tehdyssä energiakatselmuksessa selvitettiin koko konsernin energiaprofiili ja tunnistettiin energiansäästömahdollisuuksia kiinteistöissä ja tuotannossa.

Jatkoimme toimitilojemme käyttöasteen tehostamista. Vuonna 2015 uusimme kolme toimipaikkaa monitilatoimistoiksi. Monitilatoimisto tarkoittaa tehokkaampaa tilankäyttöä. Kannustamme henkilöstämme etätyöhön niissä toiminnoissa ja tehtävissä joissa se on mahdollista.

Valmistauduimme pääkonttorimme siirtymiseen uusittuun monitilatoimistoon tammikuussa 2016. Tikanpesäksi nimetty pääkonttori sijaitsee hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella Helsingin Pitäjänmäellä. Kannustamme pääkonttorin työntekijöitä myös työmatkaliikuntaan aiempaa paremmilla pukuhuonetoiloilla ja esimerkiksi säilytystilalla polkupyörille.

Vuonna 2015 käynnistimme omissa kiinteistöissämme energiatehokkuusprojektin, joka jatkuu vuonna 2016. Tavoitteena on vähentää sähkön ja lämmön kulutusta, puuttua kiinteistöjen käytön epäkohtiin ja tutkia prosessienergian hyödyntämisen säästöpotentiaali. Kiinteistöjä tarkastellaan kokonaisuuksina, joissa energianhallinnan lisäksi huomiota kiinnitetään kunnostustarpeisiin.

CO2-LASKENNAN LASKENTAPERIAATTEET

Laskennallinen päästövähennys on laskettu koko arvoketjulle jätteen keräyksestä uusiomateriaalin ja -polttoaineen käyttöön asti.

Jättemateriaalien kierrätyksellä voidaan korvata neitseellisten raaka-aineiden käyttöä ja siten vähentää raaka-aineen hankinnasta ja prosessoinnista aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä.

Laskennalliset päästövähennykset on laskettu materiaaliakohtaisesti ja ne perustuvat siihen, kuinka paljon kierrätysmateriaali vähentää päästöjä verrattuna vastaavaan tuotantoon neitseellisistä raaka-aineista.

Energiantuotannossa kasvihuonekaasupäästöt, fossiilisen hiilen osuus, vähenevät, kun fossiilisia polttoaineita korvataan bio- ja kierrätyspolttoaineilla. Polttoaineiden osalta laskennallisissa päästövähennyksissä ovat huomioituina L&T:n bio- ja kierrätyspolttoainetoimitukset ja niistä aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt verrattuna vastaavan energiamäärän tuottamiseen fossiilisilla polttoaineilla.

Laskennassa vertailukohtana on pääsääntöisesti käytetty kivihiiltä. Päästökertoimien lähteenä on käytetty Tilastokeskuksen polttoaineluokitusta 2015.

VASTUULLINEN TOIMINTATAPA ON EROTTAMATON OSA KAIKKEA TEKEMISTÄMME

Ympäristöluvut ohjaavat laitostemme ja terminaaliemme ympäristöasioiden hallintaa ja seurantatarkkailua. Vuoden 2015 lopussa L&T:llä oli 62 ympäristölupaa tavanomaisten ja vaarallisten jätteiden käsittelyyn ja varastointiin.

YMPÄRISTÖRISKIT JA -VAHINGOT

Toimintamme ympäristöriskit liittyvät ajoneuvokalustoon, jätteiden varastointiin ja käsittelyyn sekä kemikaaliturvallisuuteen. Ympäristövahinkoja ehkäistään suojarakenteilla, mittalaitteilla, tarkastuksilla, ohjeistuksella ja henkilökunnan koulutuksella. Kaikki ympäristövahingot kirjataan seurantajärjestelmään.

Vuonna 2015 ei sattunut yhtään vakavaa ympäristövahinkoa. Lieviä ympäristövahinkoja tapahtui kolme, joista kaksi aiheutui tulipalojen aiheuttamista päästöistä ja sammutusvesistä. Yksiaiheutui pölyämisestä puun murskauksen yhteydessä. Lieväksi ympäristövahingoksi luokitellaan ympäristön muutoksen aiheuttava vahinko, joka kuitenkin saadaan välittömällä toiminnalla rajattua ja poistettua.

Vähäisiä vahinkotapauksia raportoitiin 45. Ne olivat pieniä ajoneuvojen ja työkoneiden öljy- ja polttoainevuotoja ja alkavien tulipalojen aiheuttamia vähäisiä päästöjä, jotka poistettiin ympäristöstä eikä niillä ollut merkittäviä vaikutuksia maaperään tai vesistöön. Ympäristövahinkotapausten käsittelyn yhteydessä olemme kerranneet ohjeistustamme poikkeustilanteissa toimimisesta ja tehostaneet kalustotarkastuksia.

YMPÄRISTÖÖN LIITTYVÄT VALITUKSET

Jätteiden käsittelytoimintamme on aiheuttanut paikallisesti valituksia Oulussa, Mustasaarella, Turussa, Keravalla, Lahdessa, Uudessakaupungissa ja Jyväskylässä. Valituksen syyt ovat olleet lähiympäristön roskaantuminen, pölyämisen aiheuttama likaantuminen sekä melu- ja hajuhaitta. Valitukset tulivat suoraan lähialueen asukkailta tai paikallisen ympäristöviranomaisen kautta ja ne kirjattiin seurantajärjestelmään. Valitukset käsiteltiin yhteistyössä viranomaisten kanssa pyrkimyksenä rajoittaa haittaa aiheuttanutta päästöä.

TAVOITTEENA TYYTYVÄINEN HENKILÖSTÖ

Palvelu yrityksessä henkilöstön rooli yhtiön menestyksessä on aivan keskeinen. Siksi meidän on tärkeää huolehtia henkilöstömme osaamisesta ja motivaatiosta sekä ennen kaikkea hyvästä palveluasenteesta. Yhtiönä L&T elää juuri nyt voimakasta uudistumisvaihetta. Toteutetut tehostamistoimenpiteet ja uusien toimintamallien ja järjestelmien käyttöönotot kuormittavat henkilöstöämme ja ovat vaatineet venymistä.

Haluamme, että työntekijämme ovat tyytyväisiä ja suosittelevat meitä työnantajana.

HENKILÖSTÖVASTUU

OLEMME PUDOTTANEET SUOMESSA TAPATURMA-TAAJUUDEN KOLMESSA VUODESSA KOLMASOSAAN.

MONIMUOTOISUUS SUOMESSA

SAIRAUS-POISSAOLO-PROSENTTIMME SUOMESSA

Se on hieman suurempi fyysisesti raskasta alaa.

5,2%

VUONNA 2015 TYÖLLISTIMME NOIN

8 000

HENKILÖÄ SUOMESSA, RUOTSISSA JA VENÄJÄLLÄ.

KESKIMÄÄRÄINEN ELÄKEIKÄMME SUOMESSA

63,1

Se on huomattavasti korkeampi kuin keskimääräinen eläkeiän ikä Suomessa, mikä on 61 vuotta.

HENKILÖSTÖ-TYYTYVÄISYYS

74%

SUOSITTELEE L&T:TÄ TYÖPAIKKANA.

Vuoden 2015 henkilöstötyytyväisyyskyselyn mukaan 74 prosenttia kaikista L&T:läisistä suosittelisi meitä työnantajana. Mittaamme henkilöstötyytyväisyyttä kerran vuodessa tehtävällä kyselyllä.

Haluamme tukea työurien pidentymistä ja edistää keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän nousua yhteiskunnassamme. Tavoittemme on vakiinnuttaa L&T:läisten keskimääräinen eläköitymisikä Suomessa 63 ikävuoteen vuoteen 2018 mennessä ja nostaa se 65 ikävuoteen vuoteen 2025 mennessä.

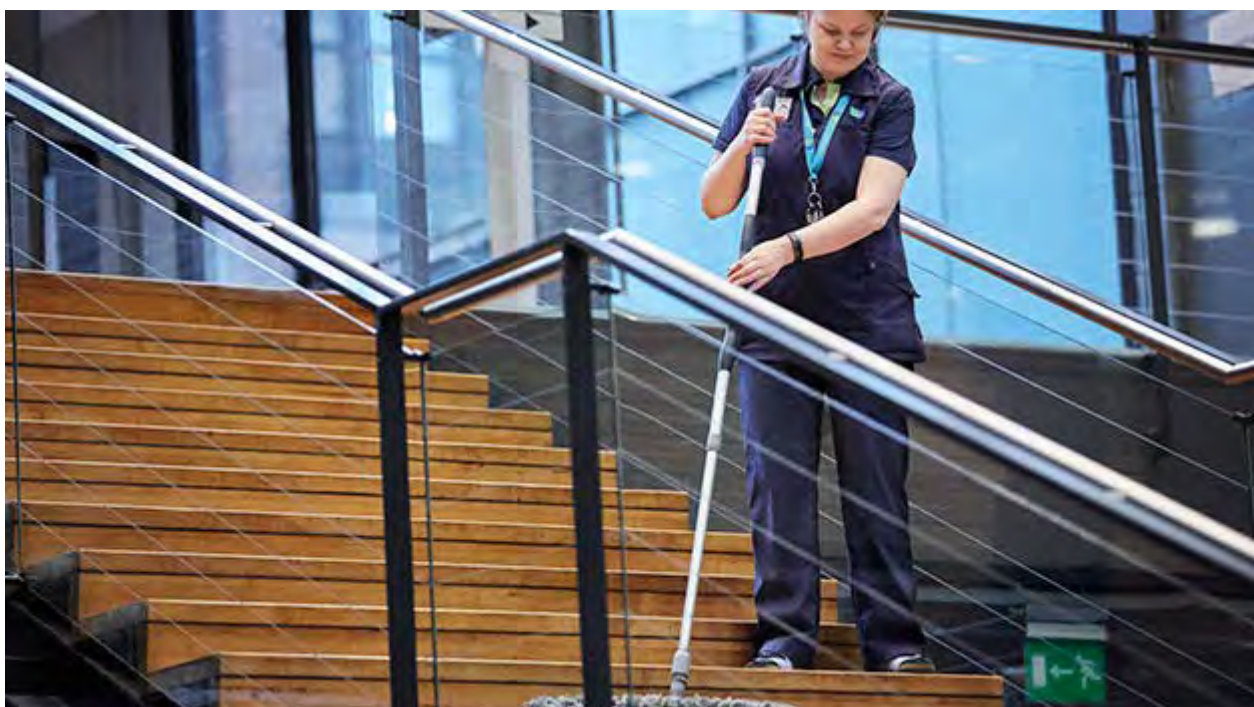
Sairauspoissaolojen määrän tavoitteeksi olemme Suomessa asettaneet alle 5 prosenttia.

Tapaturmissa lopullinen tavoitteemme on nolla tapaturmaa, mutta vuoden 2018 tapaturmataajuuden tavoitteeksi olemme asettaneet alle 10. Vuonna 2015 tapaturmataajuutemme oli alemmalla tasolla kuin koskaan aikaisemmin L&T:n historiassa.

Teimme syys-marraskuussa yhteistyötä Amiedun kanssa Nopsa2-hankkeessa, jonka tarkoituksena on monimuotoisen työyhteisön kehittäminen. Hankeen tavoitteena oli L&T:n palveluohjaajien maahanmuuttajien perehdyttämiseen liittyvän osaamisen ja ammattiosaamiseen liittyvä kehittäminen. Workshopeissa olivat aiheina haastavat tilanteet työnopastuksessa, kielitietoinen ohjaaminen ja kulttuuritietoisuus.

ENNAKOINTI ON PARAS TAPA JOHTAA TYÖKYKYÄ

L&T:llä on pitkä kokemus tavoitteellisesta ja tuloksellisesta työkykyjohtamisesta. Sirius-tökyynhallintaohjelman tavoitteena on, että työntekijän työ- ja toimintakyky säilyy vanhuuseläkeikään asti.

Vuosien 2011–2015 työkykyjohtamisen tavoitteemme olivat:

- työkyvyttömyys- ja tapaturmaeläkekustannusten minimointi
- sairauspoissaoloprosentin alentaminen viiteen prosenttiin
- TyEL-maksuluokan vakiinnuttaminen.

Vuoden 2016 alusta alkavalla Sirius III -työkyynhallintaohjelman viisivuotiskaudella tulemme yhä aktiivisemmin siirtämään painopistettä ennaltaehkäisevään työhön. Uudistamme työkykyjohtamisen vision ja tavoitteet ja määrittelemme ennaltaehkäisevät teemat, joihin suuntaamme panoksia jatkossa.

ENNALTAEHKÄISEVÄLLÄ TUELLA TYÖHYVINVOINTIA

Jatkoimme vuonna 2015 erityisesti esimiesten työhyvinvoinnin tukemista, koska se vaikuttaa suoraan alaisten hyvinvointiin ja työn tulokseen. Esimiesten ja muiden toimihenkilöiden työhyvinvointia selvitettiin kyselyllä ja tulosten perusteella järjestettiin henkilökohtaisen tarpeen mukaista valmennusta.

Kokonaishyvinvoinnin indeksi nousi kaksi prosenttia vuoden 2014 kyselyyn verrattuna. Kaikilla liiketoiminta-alueilla tapahtui positiivista kehitystä.

SAIRAUSPOISSAOLOT LASKUSSA

Useat työt L&T:llä ovat fyysisesti raskaita. Työkyvyttömyyseläkkeiden ja pitkien sairauslomien merkittävin syy on tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Tule-oireiden esiintyvyys korostuu erityisesti yli 45-vuotiailla.

Tuki- ja liikuntaelinterveyttä edistävä Tules-hanke jatkui vuonna 2015. Jo lähes 200 siivoojaa on yhdessä fysioterapeutin ja oman esimiehensä kanssa katsonut omalla työpaikallaan miten työn voisi tehdä kehoa vähemmän rasittavalla tavalla. Vuonna 2015 hankkeeseen osallistuneiden tuki- ja liikuntaelinoireista johtuvat sairauspoissaolot laskivat 67 prosenttia kolmen kuukauden seurantajaksolla.

Siivouksen ja kiinteistöhuollon pääkaupunkiseudun yksiköissä kokeiltiin mahdollisuutta olla akuuteissa sairaustapauksissa esimiehen luvalla pois yhden päivän kerrallaan ja enintään kolme peräkkäistä kalenteripäivää ilman lääkärintodistusta. Sairauspoissaolot vähenivät ja kustannukset laskivat. Kokeilua jatketaan vuonna 2016.

Sairauspoissaoloprosenttimme Suomessa laski 5,2 prosenttiin vuonna 2015 (2014: 5,3 %). Vuoden 2016 alusta tulemme asettamaan sairauspoissaoloille toimialakohtaiset tavoitteet seuraavalle viisivuotiskaudelle.

TYÖKYVYTTÖMYYSKUSTANNUKSET ALAS JA ELÄKEIKÄ YLÖS

Syksyllä 2015 toteutetun työkykyjohtamisen benchmark-tutkimuksen mukaan L&T:n työkyvyttömyysmaksut henkilötyövuotta kohden ovat vain puolet toimialan keskimääräisistä maksuista. Kymmenessä vuodessa keskimääräinen eläköitymisikäme on Suomessa noussut 59,4 vuodesta 63,1 vuoteen.

Kaksi vuotta keskimääräistä korkeampi eläköitymisikä ei ehkä kuulosta paljolta, mutta 8 000 ihmisen yrityksessä se tarkoittaa 16 000 henkilötyövuotta.

AKTIIVINEN TYÖKYKYRISKIEN HALLINTA

Työkykyjohtaminen on L&T:llä osa päivittäisjohtamista, jota henkilöstöosasto ja työterveyshuolto tukevat. Meillä huolehditaan ihmisten hyvinvoinnista varsinkin silloin, jos työssä selviytymisessä tapahtuu muutoksia. Meillä on käytössä varhaisen tuen ja työhönpaluun tuen toimintamallit. Työssä selviytymistä seurataan aktiivisesti työpaikalla ja työterveyshuollossa.

Huolehdimme, että työterveyshuollon hoito, ammatillinen kuntoutus ja muut mahdolliset kuntoutuspalvelut otetaan työkyvyttömyysriskissä olevien työntekijöiden avuksi mahdollisimman oikeaan aikaan.

Tarvittaessa mietimme osatyökykyisille esimerkiksi uudelleensijoittumista vähemmän rasittaviin tehtäviin. Näillä toimenpiteillä olemme pystyneet estämään 90 henkilön joutumisen työkyvyttömyyseläkkeelle.

Tarjoamme yhteistyössä kumppaneidemme kanssa myös opastusta terveellisempiin elämäntapoihin. Henkilöstölle tarjotaan apua ruokavalion parantamiseen, tupakoinnin lopettamiseen, unihäiriöihin ja liikunnan lisäämiseen. Järjestämme myös voimavaroihin ja palautumiseen liittyvää valmennusta.

TYÖPÄIVÄN JÄLKEEN TERVEENÄ KOTIIN

Työturvallisuuden toimenpiteitä ja tavoitteita ohjataan Suomessa strategisella Nollapeli-ohjelmalla, joka tukee linjaorganisaation työtä. Tavoitteena on pudottaa tapaturmataajuus alle kymmeneen vuoteen 2018 mennessä.

NOLLAPELILLÄ NOLLA TAPATURMAA

Nollapeli-ohjelmassa on neljä keskeistä osa-aluetta, joiden avulla työturvallisuutta kehitetään systemaattisesti kaikissa palveluissa:

- asenne ja puuttuminen
- prosessit ja työkalut
- osaaminen ja koulutus
- toimitusketju ja yhteistyö.

Työympäristöstä tehdyt turvallisuushavainnot ja esimiesten tekemät safety walk -havainnointikierrokset ovat osa L&T:n ennakoivaa turvallisuustyötä. Sekä havainnot että kierrokset on vuoden 2015 alusta voinut tehdä sähköisesti eri päätelaitteilla, kuten älypuhelimella tai ajoneuvopäätelaitteella ilman paperisten lomakkeiden täyttämistä. Uudet sähköiset työkalut ovat nopeuttaneet ja tehostaneet työturvallisuusilmoitusten ja havainnointikierrosten tekemistä. Turvallisuushavaintojen määrä kasvoi 26 prosenttia ja safety walkien 36 prosenttia.

Kesäkuussa pidettiin työsuojelupäivä, johon kaikki työsuojeluvaltuutetut osallistuivat.

Tilaisuudessa suunniteltiin toimenpiteitä työsuojelutoiminnan kehittämiseksi ja etsittiin keinoja henkilöstön työturvallisuusosaamisen lisäämiseksi.

L&T:n historian ensimmäistä turvallisuusviikkoa vietettiin marraskuussa. Viikon teemana oli yksilön vastuu ja huolehtiminen niin omasta kuin työkaverin turvallisuudesta.

Turvallisuusviikon aikana lanseerattiin uusia turvallisuustyökaluja kuten Viikon vihellys. Sillä halutaan muistuttaa pienistä turvallisuuteen vaikuttavista asioista. Henkilöstä osallistui viikkoon muun muassa tekemällä omia turvallisuusaiheisia videoita.

Sisäisessä Ammattilainen liikenteessä -kampanjassa tuotiin videoiden avulla esille turvallista liikennekäyttäytymisestä sekä L&T:n tapaa toimia.

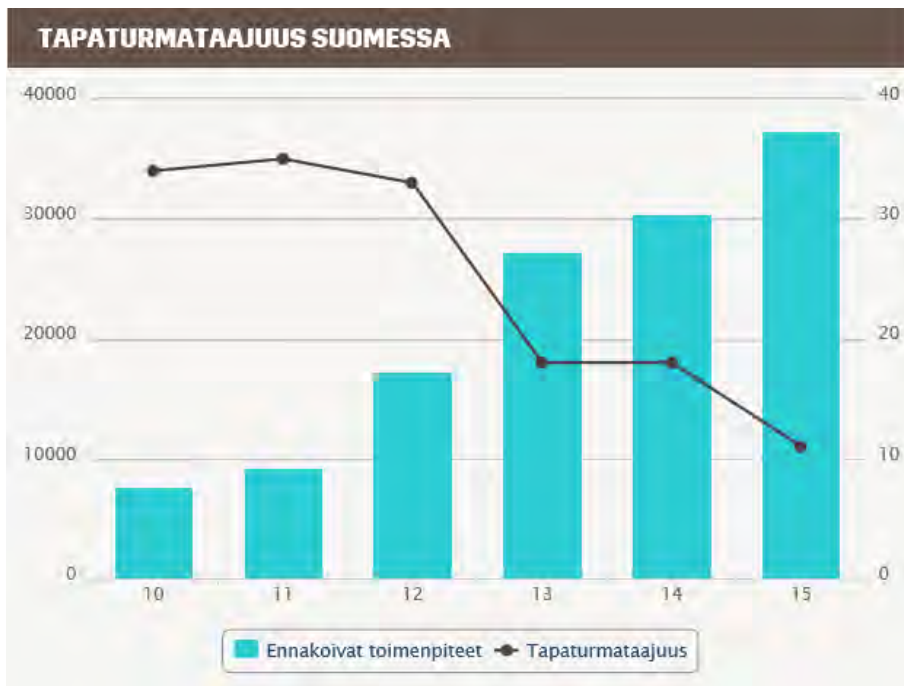
TYÖTURVALLISUUS KEHITTYI TAVOITETTA PAREMMIN

Vuonna 2015 tapaturmataajuutemme oli alemmalla tasolla kuin koskaan aikaisemmin L&T:n historiassa. Tapaturmat vähenivät niin edelliseen vuoteen kuin asetettuun tavoitteeseen verrattuna. Tapaturmataajuus oli 11 (2014: 17). Myös Suomessa tapaturmataajuus oli 11 (2014: 18), kun tavoitteena oli 15.

**L&T:lla sattuu noin yksi työtapaturma 100 000 työtuntia kohden.
Se on harvoin, mutta tavoitteena on ei koskaan.**

Vuonna 2015 ei tapahtunut yhtään kuolemaan johtanutta tapaturmaa. Myöskään todettuja ammattitautitapauksia ei ollut.

Vuodesta 2016 alkaen seuraamme myös kokonaistapaturmataajuutta, johon lasketaan mukaan kaikki tapaturmat, eli poissaoloon johtaneiden lisäksi myös hoitokäynnit, työmatkatapaturmat ja tapaturmat, joissa poissaolo on vältetty tekemällä korvaavaa työtä.

Kuva: Poissaoloon johtaneiden tapaturmien määrä miljoonaa työtuntia kohden.

TURVALLISUUS OSANA KAIKKEA TYÖTÄ

Työturvallisuus on osa kaikkea työtä niin L&T:n omissa pisteissä kuin asiakaskohteissakin. Työympäristön ja ympäristössä liikkuvien ihmisten turvallisuuden varmistaminen työn eri vaiheissa on osa jokaiselle L&T:läiselle annettavaa työtehtäväkohtaista perehdytystä. Vuonna 2015 teimme työturvallisuutta parantavista turvallisuushavainnoistamme noin 80 prosenttia ja safety walk -havainnointikierroksista 70 prosenttia työskennellessämme asiakaskohteissamme. Ennakoivien toimien kautta syntyy korjaavia toimenpiteitä, joiden avulla parannetaan niin omaa kuin asiakaskohteen työturvallisuutta.

Työturvallisuuden kehitys Suomessa

	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Turvallisuushavainnot	19 414	15 383	14 885	10 987	5 341	4 433
Vaaran-/riskinarvioinnit	1 148	1 684	1 839	3 086	1 707	1 958
Safety Walk - havainnointikierrokset	9 273	6 808	5 577	1 670	1 519	1 242
Työturvallisuustuokiot	7 472	6 517	4 973	1 491	680	
Tapaturmataajuuus	11	18	18	33	35	34

TYÖLLEEN OMISTAUTUNUT HENKILÖSTÖ

Marraskuussa 2015 tehtiin Meininki-henkilöstökysely, jossa L&T:läiset arvioivat työskentelyn edellytyksiin, motivaatioon ja yksikön toimintaan sekä johtamiseen liittyviä asioita. Meininki kertoo meille, missä olemme onnistuneet ja missä voimme kehittyä sekä yksikkö- että yhtiötasolla.

Kyselyyn vastasi yhteensä 4 631 henkilöä, joka on 60,5 prosenttia koko henkilöstöstä. Suomessa kysely tehtiin ensimmäistä kertaa sähköisesti, mikä vaikutti vastausprosenttiin alentavasti. Suomessa kyselyyn vastasi 4 027 henkilöä (58,6 %).

Kyselyn tulosten mukaan L&T:läiset ovat omistautuneita työlleen ja 82 prosenttia koki työn haastavaksi sekä mielenkiintoiseksi. Myös yhteiset toimintaperiaatteet eli palveluasenne, vastuunkanto ja yhteispeli sekä päämäärät koettiin tavoittelemisen arvoisina.

**KUN KAIKKI KEINOT TYÖMOTIVAATION LÖYTÄMISEKSI ON
KÄYTETTY, KANNATTAA KOKEILLA TYÖTÄ, JOLLA ON MERKITYSTÄ.
86 % L&T:läisistä pitää työtään hyödyllisenä.**

Selkein kehitettävä asia oli yksiköiden välinen yhteistyö. Myös esimiesten viestintään ja muutosviestintään kaivattiin lisää tehoa.

Kyselyn tulosten perusteella johto määrittelee yhteiset kehitysteemat ja työyhteisöt tekevät omat kehittämissuunnitelmansa, joiden toteutumista seurataan kyselyillä.

Lähes kolme neljästä vastaajasta eli kaikista L&T:läisistä 74 prosenttia ja Suomessa työskentelevistä 71 prosenttia suosittelisi L&T:tä työnantajana.

TYÖSTÄÄN YLPEÄT AMMATTILAISET

Käynnistimme vuoden alussa Kiinteistöpalveluissa kuukauden työntekijän palkitsemisen. Yhteensä 25 kiinteistöhuollon ja siivouksen ammattilaista kiitettiin hyvästä asiakaspalvelusta, positiivisesta asenteesta ja hyvin tehdystä työstä kunniakirjoilla ja kannustuspalkinnoilla.

KESÄAPULAISET VIIHTYVÄT L&T:LLÄ

Vuoden 2015 kesäapulaisille tehdyssä kyselyssä 96 prosenttia piti L&T:tä erittäin hyvänä tai hyvänä työpaikkana, 95 prosenttia suosittelisi L&T:tä tuttavalleen ja 92 prosenttia voisi ajatella työskentelevänsä L&T:läisenä jatkossa.

PANOSTAMME OSAAVAAN HENKILÖSTÖÖN

Meillä panostetaan systemaattisesti ja pitkäjänteisesti henkilöstön osaamiseen ja johtamisen kehittämiseen. Johtamisen kehittäminen on yksi L&T:n strategisista kehitysohjelmista. Ohjelman tavoitteena on vauhdittaa strategian toteutumista, vahvistaa esimiestaitoja ja yhtenäistää johtamiskäytäntöjä.

ESIMIESFOORUMEISTA AMMATTIPÄTEVYYSKOULUTUKSIIN

Vuonna 2015 ylimmän johdon vetämiin esimiesfoorumeihin osallistui 456 esimestä. Keskustelevissa tilaisuuksissa syvennyttiin strategiaan tavoitteisiin, harjoiteltiin yhdessä miten muutokset viedään käytäntöön ja kuinka onnistumisia voisi nostaa esille.

Strategisen muutoksen ja kehitysprojektien etenemistä tuettiin tarjoamalla projektien vetäjille muutosjohtamisen työkaluja ja valmennusta.

Uutena valmennuksena aloitettiin työnjohtajille ja palveluesimiehille valmennusohjelma, joka toteutetaan palvelulinja kerrallaan vuosina 2015 - 2016. Ohjelmaan osallistui tänä vuonna 234 esimestä. Valmennuksessa kehitetään esimiestaitoja liiketoimintaa ja kilpailuetua vauhdittavaan suuntaan.

Järjestimme useita koulutuksia ympäristöasioista ja vastuullisuudesta. Ekohuolto-koulutuksen

kävi 130 huoltomiestä ja toimihenkilöä. Ympäristöpassin suoritti 135 siivouspalveluissa työskentelevää henkilöä. Erilaisiin ympäristövastuuta, jäte- ja ympäristölainsäädäntöä, jätehuollon järjestämistä ja onnettomuustilanteissa toimimista käsitteleviin koulutuksiin osallistui 88 henkilöä.

Kuljettajien lakisääteisiä ammattipätevyysjatkokoulutuksia räätälöitiin lisäämällä niihin aitoja tilanteita ja tuomalla esiin L&T:n tapa toimia. Koulutuksissa käydään myös läpi strategian painopistealueet ja toimintaperiaatteet osana kuljettajien työtä.

OSAAMISEN KARTOITTAMINEN ALOITETTIIN PALVELULINJOILLE

Meneillään olevien kehityshankkeiden ja työvuorosuunnittelun käyttöönoton myötä Kiinteistöpalveluihin kuuluvassa siivous- ja tukipalveluissa ja kiinteistöhuollossa aloitettiin vuonna 2015 osaamiskartoitusten tekeminen. Työntekijät arvioivat itse osaamistaan ja valmiuksia erilaisissa tehtävissä, työturvallisuudessa ja asiakaspalvelussa.

Osaamiskartoitusten tarkoituksena on ymmärtää tarkemmalla tasolla kokonaisuutena, millaista osaamista meillä on eri puolilla suurta taloa ja eri toimipisteissä. Näin voimme suunnitella tehokasta osaamisresurssien käyttöä esimerkiksi työvuorojen suunnittelussa.

Kartoituksella halutaan selvittää miten L&T voi työnantajana kehittää ja lisätä henkilöstön osaamista, tukea heitä työssä onnistumisessa sekä ammattitaidon uudistamisessa ja ylläpitämisessä. Osaamistiedoista tehdään yksikkökohtaiset koulutussuunnitelmat, joiden toteutumista seurataan.

L&T:LÄISET LUKUINA

Henkilöstömme monipuolisuudesta kertovat laaja ikäjakauma ja lähes 80 eri kansallisuutta.

Vuonna 2015 työllistimme noin 8 000 työntekijää Suomessa, Ruotsissa ja Venäjällä. Rekrytoimme vuosittain noin 3 500 työntekijää Suomessa, mukaan lukien noin tuhat kesätyöntekijää.

Työvoiman saatavuuden varmistaminen on haastavinta siivousalalla. Myös huoltomiehistä ja kiinteistötekniikan ammattilaisista käydään kilpailua. Kiinteistöpalveluissa Suomessa työntekijöiden vaihtuvuus oli 25,9 prosenttia vuonna 2015. Teollisuuspalveluissa käynnistettiin työvoimapankkihanke, jonka tarkoituksena on varmistaa joustava työvoiman saatavuus projektiluontoisessa liiketoiminnassa ruuhkahuippujen tasoittamiseksi. Työvoimapankille ovat tyyppisiä lyhyet ja tilapäiset työsuhteet joten lähtövaihtuvuus kasvoi vuonna 2015. Teollisuuspalveluissa vaihtuvuus oli 16,5 prosenttia.

Ympäristöpalveluissa työntekijät ovat hyvin sitoutuneita ja vaihtuvuus vähäistä. Ympäristöpalveluissa vaihtuvuus oli 7,2 prosenttia.

Toimihenkilöiden vaihtuvuus Suomessa kaikilla toimialoilla oli 13 prosenttia.

Yhtenäistimme vuonna 2015 yksiköiden ja tukiyksiköiden rakenteita. Kävimme 76 yhteistoimintaneuvottelua ja niiden seurauksena irtisanottiin 220, lomautettiin 27 ja osa-aikaistettiin joitakin henkilöitä. Suurin osa neuvotteluista oli paikallisia ja niistä suuri osa liittyi siivouskohteiden loppumiseen.

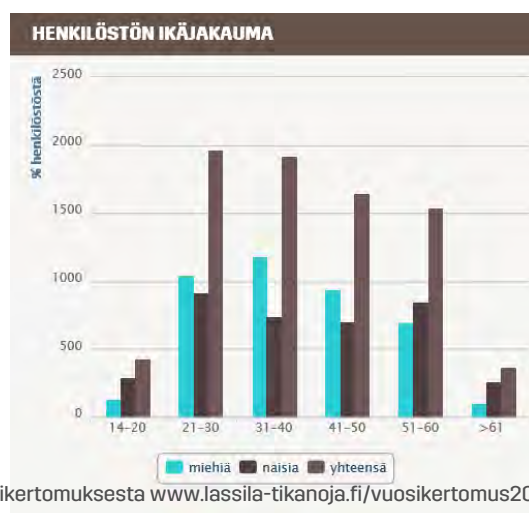
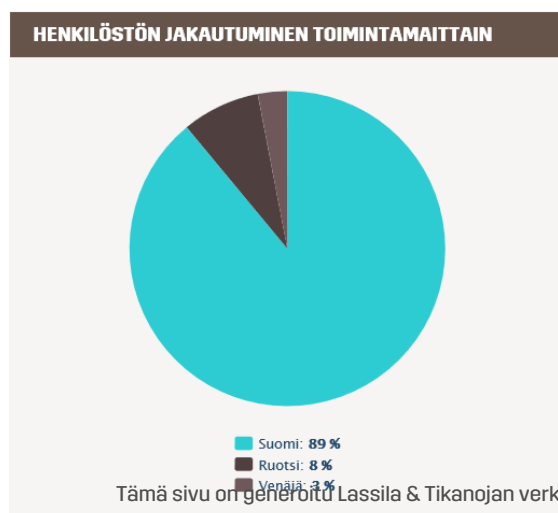
HENKILÖSTÖLUKUJA

	2015	2014	2013
Henkilöstö vuoden lopussa, koko- ja osa-aikaiset yhteensä	8 085	7 830	8 847
Suomi	7 192	7 076	7 088
Ruotsi	640	507	582
Venäjä	253	247	238
Latvia	-	-	939
Henkilöstö keskimäärin kokoaikaiseksi muutettuna	7 099	7 257	8 267
Sukupuolijakauma			
naisia, %	48	47	50
miehiä, %	52	53	50

Henkilöstö työsuhdetyypeittäin			
vakituisia, %	95	94	95
määrä-aikaisia, %	5	6	5
kokoaikaisia, %	63	63	57
osa-aikaisia, %	24	25	33
tarvittaessa kutsuttavia, %*	13	12	10
Vuokratyöntekijät työntekijäryhmittäin			
toimihenkilöt, henkilötyöpäivää	1 886		
työntekijät, henkilötyöpäivää	24 063		
Henkilöstö työntekijäryhmittäin			
toimihenkilöitä, %	15	16	15
työntekijöitä, %	85	84	85
Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden osuus, %**	17	16	17
EU:n alueelta	43	41	43
EU:n ulkopuolelta	57	59	57
Keskimääräinen eläköitymisikä maittain			
Suomi	63,1	63,1	63,3
Ruotsi	65		
Venäjä	57		
Sairauspoissaolot, %**	5,2	5,3	5,3
Tapaturmataajuus	11	17	17
Tavoite- ja kehityskeskustelun käyneet, %	85	80	87

* Työsuhdetyyppi käytössä vain Suomessa

** Kattaa vain L&T:n Suomen toiminnot

KEHITÄMME SYSTEMAATTISESTI TOIMITUSKETJUMME VASTUULLISUUTTA

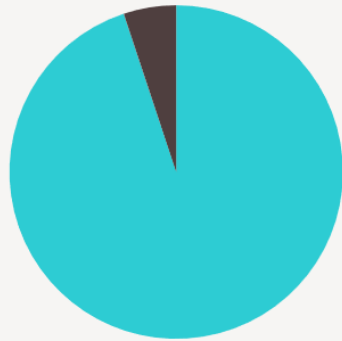
Vuonna 2015 L&T:llä oli Suomessa noin 4 800 (2014: 4 600) sellaista aine-, tavar- ja palveluntoimittaja, joilta tehdyt kokonaisostot ylittävät 1 000 euroa vuoden aikana.

Aine-, tavara- ja palveluostot olivat kokonaisuudessaan 247 miljoonaa euroa (2014: 237 milj. e). Vuoden 2014 lukuun on lisätty laskelmasta vuonna 2014 puuttuneet L&T Biowatin ostot. Kierrätysliiketoiminnan laajeneminen ja palveluostojen lisääntyminen nostivat ostojen kokonaismäärää.

Suomessa ostoista 94,9 prosenttia (2014: 95,9 %) tehtiin kotimaassa toimivilta yrityksiltä ja 5,1 prosenttia (2014: 4,1 %) muista EU-maista. EU:n ulkopuolelta ei käytännössä tehty ostoja (0,01 %).

OSTOJEN JAKAUTUMINEN MAITTAIN

■ Suomi: 94.9 %
■ Muut EU-maat: 5.1 %
■ EU:n ulkopuoliset maat: 0 %

Hankintojen jakautuminen Suomessa

Hankinnat yhteensä 247 miljoonaa euroa

	% kokonais- hankinnoista
Tuotannon suorat hankinnat*	56 %
Ajoneuvot ja kalusto**	22 %
Epäsuorat hankinnat ja kiinteistöt**	22 %

* Tuotannon suorat hankinnat koostuvat seuraavista eristä: raaka-aineet ja materiaalimaksut, alihankinta, tekniset aineet ja tarvikkeet.

** Ajoneuvot ja kalusto sekä epäsuorat hankinnat ja kiinteistöt sisältävät myös investointeja.

KEHITIMME TOIMITUSKETJUN VASTUULLISUUTTA JA YHTENÄISTIMME PROSESSEJA

Vuonna 2015 käynnistimme projektin toimittaja-arviointiprosessin kehittämiseksi yritysvastuuohjelmaamme liittyen. Uudistimme Suomessa sopimustoimittajien itsearvioinnin ja päivitimme auditointikäytäntöjä, joihin kuuluvat ympäristövastuuseen, palveluntoimittajien toimitusketjun vastuullisuuteen, laatuun ja työturvallisuuteen liittyvät kysymykset.

Vuonna 2015 itsearvioinnin teki 23 uutta sopimustoimittajaa eli 26 prosenttia uusista toimittajista. Lisäksi auditoimme yhteensä kuusi toimittajaa ja jätteenkäsittelijää. Vuodesta 2016 alkaen kaikkien uusien sopimustoimittajiemme on tehtävä itsearviointi ennen kuin yhteistyö kanssamme voi alkaa. Aloitimme myös työn toimittajien luokittelun ja priorisointimallin kehittämiseksi. Nykyisen sopimus- ja kertatoimittajiin perustuvan luokittelun korvaamme uudella mallilla vuonna 2016.

YMPÄRISTÖMERKITYJÄ SIIVOUSAINEITA YHÄ USEAMMIN

Ympäristömerkittyjen (Joutsenmerkki) siivousaineiden osuus oli 82 prosenttia vuonna 2015. Kasvua vuodesta 2014 oli 20 prosenttiyksikköä. Käytämme ympäristömerkittyjä siivousaineita aina, kun aineryhmällä on ympäristömerkki. Tavoitteena on, että ympäristömerkittyjen siivousaineiden osuus pysyy myös jatkossa vähintään 80 prosentissa.

OSTOLASKUJEN ULKOISTAMISESSA HAASTEITA

Vaihdoimme toukokuussa ostolaskujärjestelmän ja laskutusosoitteemme. Uudessa järjestelmässä esiintyi haasteita, jotka hidastivat laskujen käsittelyä. Tiedotimme toimittajillemme muuttuneista järjestelyistä, järjestelmään liittyvistä haasteista ja yhteydenottokanavista.

HARMAATA TALOUTTA TORJUMASSA

Tiukensimme toimittajillemme asettamiamme kriteereitä ja edellytämme heiltä kuulumista tilaajavastuu.fi-palveluun. Vuonna 2015 palveluun liittyi enemmän toimittajia kuin aiemmin. Vuoden lopussa palveluntuottajistamme 95 prosenttia, yhteensä yli 1 100 yritystä, kuului Tilajavastuu.fi-palveluun. Jatkossa liittyminen palveluun on yhteistyön aloittamisen ja jatkumisen edellytys.

AKTIIVISTA SIDOSRYHMÄTYÖTÄ

Kartoitamme säännöllisesti keskeisten sidosryhmiemme toiminnallemme kohdistamia odotuksia. Tulosten pohjalta olemme koostaneet sidosryhmäkohtaiset toimenpidesuunnitelmat, joiden etenemistä seurataan osana yhtiömme vastuullisuuden johtamista. Tavoitteenamme on, että vastaamalla entistä paremmin sidosryhmiemme odotuksiin pystymme kohentamaan mainettamme ja sitä kautta vahvistamaan sidosryhmiemme tukea toiminnallemme.

Merkittävimmät sidosryhmämme sekä sidosryhmävuorovaikutuksen muodot on esitelty oheisessa taulukossa:

Sidosryhmä	Kuvaus vuorovaikutuksesta vuonna 2015
Asiakkaat	<p>Toteutimme Suomessa kaksi suosittelupaluuta mittaavaa asiakaskyselyä ja saimme niiden avulla palautetta yli 4 000 asiakkaalta. Palautteen perusteella panostimme muun muassa toimitusvarmuutta ja asiakasvuorovaikutusta parantaviin kehittämistoimenpiteisiin. Tuloksia hyödynnämme toimiala-, palvelulinja- ja yksikkökohtaisesti asiakastytyväisyyden parantamisessa.</p> <p>Näiden kyselyjen lisäksi teimme asiakaskohtaisia tyytyväisyyskyselyjä, jotka antoivat meille arvokasta kohdekohtaista tietoa päivittäisen työmme onnistumisesta.</p> <p>Kehitimme sähköistä asiointia ja aloimme tarjoamaan asiakkaillemme mahdollisuutta tehdä huoltopyynnöt sähköisesti, jolloin huoltopyyntö välittyi suoraan huoltomiehelle. Vuoden 2015 aikana saimme noin 26 000 sähköistä huoltopyyntöä.</p> <p>Järjestimme 18 ympäristöakatemiaa ja useita kiertotalouteen ja ajankohtaisiin teemoihin liittyviä tilaisuuksia ympäri Suomea.</p> <p>Lanseerasimme vuonna 2015 myös ympäristöhuollon verkkokoulutuksen asiakkaille. Koulutustilaisuuksiimme ja ympäristöhuollon verkkokoulutukseemme osallistui lähes 3 000 henkilöä asiakasyrityksistämme.</p> <p>Lähetimme asiakkaillemme 11 sähköistä uutiskirjettä, joihin oli koostettu sisältöjä verkkolehti-Lassistamme.</p>
	<p>Palvelulinjakohtaisissa KIRKASTE-valmennuksissa työnjohtajien ja palveluesimiesten esimiestaitoja kehitettiin palvelulinjan liiketoimintaa ja kilpailuetua vauhdittavaan suuntaan.</p>

<p>Oma henkilöstö</p>	<p>Esimiehet pureutuivat strategiaan sekä harjoittelivat muutosten jalkauttamista ja läpivientiä ylimmän johdon isännöimissä Esimiesfoorumi-tilaisuuksissa.</p> <p>Työnantajan ja henkilöstön edustajista koostuva henkilöstöasioiden johtoryhmä kokoontui kuusi kertaa käsittelemään lakisääteisiä yhteistoiminta-asioita ja muita henkilöstön asemaan liittyviä asioita. Lisäksi henkilöstön edustajia osallistettiin laajasti yhtiön eriasteisiin päätöksentekofoorumeihin ja kehitysohjelmiin.</p> <p>Kahdenvälisessä tavoite- ja kehityskeskustelussa tai tiimikeskustelussa asetettiin tavoitteet 90 prosentille toimihenkilöistä ja 80 prosentille niistä työntekijöistä, jotka saavat L&T:ltä pääasiallisen toimeentulonsa.</p> <p>Jatkoimme painopisteen siirtämistä työkyvyn johtamisessa ennakoivaan työhön. Toteutimme toimihenkilöille työhyvinvointikyselyn, jonka tulosten perusteella ohjasimme heitä henkilökohtaiseen valmennukseen. Toteutimme siivoustyöntekijöille henkilökohtaista ergonomiavalmennusta, jonka tavoitteena on parantaa työhyvinvointia fyysisesti kuormittavassa työssä.</p> <p>Otimme käyttöön sähköiset työturvallisuusilmoitukset ja jatkoimme Nollapeli-ohjelmaamme, joka tähtää entistä turvallisempaan työntekoon.</p> <p>Viestimme henkilöstölle intranetin, neljä kertaa vuodessa ilmestyvän henkilöstölehti Letin, videomuotoisten L&T uutisten sekä sisäisen Yammer-verkoston avulla. Lisäsimme sisäistä viestintää myös antamalla 4 500 siivoojalle ja kuljettajalle mahdollisuuden käyttää L&T:n työsähköpostiosoitetta.</p> <p>Käynnistimme Kuukauden työntekijän palkitsemisen Kiinteistöpalveluissa ja palkitsimme yhteensä 25 ammattilaista hyvin tehdystä työstä.</p> <p>Teimme Meininki-henkilöstökyselyn, johon vastasi yhteensä 4631 L&T:läistä, mikä on 60,5 prosenttia henkilöstöstämme.</p>
<p>Potentiaaliset</p>	<p>Kerroimme aktiivisesti L&T:n tarjoamista työmahdollisuuksista sekä perinteisessä että sosiaalisessa mediassa.</p> <p>Toteutimme menestyksekkäästi muun muassa kesätyökampanjan, jossa videoblogistimme työskenteli kolmessa eri työtehtävässä ja jakoi kokemuksiaan sosiaalisen median kautta.</p>

<p>työntekijät</p>	<p>Käynnistimme kaksi pro gradu -tutkimusta työnantajamielikuvaan liittyen.</p> <p>Teimme yhteistyötä useiden oppilaitosten kanssa ja osallistuimme työnhakumessuille ja -tapahtumiin. Joulukuussa toteutimme Instagram-kampanjan yhdessä Haaga-Helian viestinnän ja markkinoinnin opiskelijoiden kanssa.</p>
<p>Sijoittajat</p>	<p>Tapasimme sijoittajia ja analyytikoita noin 50 erilaisessa tilaisuudessa, muun muassa seminaareissa, roadshowlla ja yhtiökokouksessa.</p> <p>Jatkuvasta yhteydenpidosta pääomamarkkinoiden kanssa huolehdimme pörssi- ja lehdistötiedottein sekä www-sivujemme kautta.</p>
<p>Aine-, tavara- ja palveluntoimittajat</p>	<p>Uudistimme sopimustoimittajien itsearviointi- ja auditointikäytäntöjä.</p> <p>Teimme toimittaja-auditointeja.</p> <p>Laajensimme toimittajakohtaisia kehitys- ja ohjausryhmiä liiketoiminnan henkilöillä.</p> <p>Kilpailutimme tekniset tukkuliikkeet.</p> <p>Laadimme toimittajia koskevan Tapa toimia -ohjeistuksen, joka liitetään jatkossa toimittajasopimukseen.</p>
<p>Järjestöt ja edunvalvonta</p>	<p>Osallistuimme aktiivisesti elinkeino- ja työmarkkinajärjestöjen toimintaan sekä yhteistyöverkostoihin Suomessa ja EU-tasolla.</p> <p>Suomessa bio- ja kiertotalous nousi yhdeksi uuden hallituksen strategiseksi avainalueeksi. EU-tasolla merkittävin vaikuttamishanke oli ns. Kiertotalous-paketti, jonka EU:n komissio antoi joulukuussa.</p>
<p>Paikalliset yhteisöt ja yhteistyötahot</p>	<p>Paikallisyhteisöissä toimimme aktiivisesti jätteiden hyödyntämis- ja kierrätysmahdollisuuksien edistämiseksi. Teimme yhteistyötä start up -yritysten ja oppilaitosten kanssa uusien jätteiden kierrätystä parantavien ratkaisujen kehittämiseksi.</p>
<p>Hyväntekeväisyys</p>	<p>Vuonna 2015 jatkoimme edelleen hyvää yhteistyötämme vähävaraisten ja erilaisia kriisejä kohdanneiden lapsiperheiden tukemiseen keskittyneen HOPE-yhdistyksen kanssa. Keräsimme vuoden mittaan omissa toimipaikoissamme ja kauppakeskus Sellossa käyttökelpoisia vaatteita, urheiluvälineitä ja leluja HOPE:n edelleen jaettavaksi ja autoimme HOPE:n paikallistoimistoja</p>

	<p>muun muassa lahjoittamalla jättesäkkejä.</p> <p>Osallistuimme talkoisiin Uuden lastensairaalan hyväksi tarjoamalla jätehuolto- ja bajamajapalvelut kesäkuussa järjestettyyn Live Aid –megakonserttiin.</p> <p>Lisäksi teimme pienempiä paikallisia tukilahjoituksia.</p>
<p>Viranomaiset ja poliittiset vaikuttajat</p>	<p>Osallistuimme jätepoliittiseen keskusteluun liittyen ympäristölainsäädännön valmisteluun ja soveltamiseen. Lisäksi esitimme aloitteita keinoista jätteiden kierrätyksen edistämiseksi.</p> <p>Paikallisella tasolla annoimme aktiivisesti lausuntoja koskien kunnallisia jätehuoltomääräyksiä sekä jätteen kuljetusjärjestelmiä koskevia kunnallisia päätöksiä.</p>
<p>Media</p>	<p>Vastasimme lähes 90 mediayhteydenottoon toimittajien tiedontarpeiden täyttämiseksi tai haastateltavien löytämiseksi.</p> <p>Lähetimme yli 30 lehdistötiedotetta ja toimitimme tiedotusvälineille ajankohtaisia asiantuntija-artikkeleita sekä niitä tukevia radiojuttuja ja videoita. Järjestimme mediatilaisuuksia ajankohtaisista aiheista ja kutsuimme tiedotusvälineiden toimittajia tutustumaan toimintaamme.</p>

VAHVAA VERKOSTOITUMISTA

L&T osallistui liiketoimintaedellytystensä kehittämiseen vuonna 2015 keskeisten edunvalvontajärjestöjen kautta niin Suomessa ja muissa toimintamaissaan kuin EU-tasollakin. Yhteensä L&T kuuluu lähes sataan paikalliseen, alueelliseen, valtakunnalliseen tai EU-tasoiseen edunvalvontajärjestöön.

Osallistuimme hallitustasolla tai työryhmissä muun muassa seuraavien edunvalvontajärjestöjen toimintaan:

- ALT, Autoliikenteen Työnantajaliitto
- Association for Waste recycling (AWR) in Russia
- Bioenergia ry
- BIR, Bureau of International Recycling, paper division
- ERPA, European Recovered Paper Association
- FEAD, Federation of Waste Management and Environmental Services
- Kiinteistötyönantajat ry
- YTP, Ympäristöteollisuus ja -palvelut ry
- Suomen JVT- ja kuivausliikkeiden Liitto ry

Lisäksi osallistuimme aktiivisesti seuraaviin vastuullista liiketoimintaa tai materiaali- ja energiatehokkuutta edistäviin ohjelmiin, hankkeisiin ja verkostoihin.

- AALTO Yliopisto
 - KISS (Knowledge intensive space markets) -tutkimusohjelma
 - IoB (Internet of Buildings) -tutkimushanke
- FiBS, Finnish Business and Society, yritysvastuuverkosto
 - Biodiversiteetti Master Class -ohjelma
- Energiapolitiikka.fi -hanke
- Hinku, Suomen hiilineutraalit kunnat -hanke
- Ilmastokumppanit, Helsingin kaupungin ja elinkeinoelämän yhteistyöverkosto
- Koli forum 2015
- Materiaalitehokkuutta edistävät Resu- ja Bastu-hankkeet LounaisSuomessa
- Nolla tapaturmaa -foorumi
- Sitra, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, kiertotalous-ohjelma
- Teolliset symbioosit -ohjelma (Tekes ja Motiva)
- VTT
 - Kiertotaloutta edistävä AARRE-tutkimushanke
 - DEWI (Dependable Embedded Infrastructure) -hanke
- UUMA 2 eli uusiomateriaalien käyttö maarakentamisessa -hanke

Joulukuussa 2015 liityimme myös ilmastomuutoksen torjuntaan keskittyvään Climate Leadership Council -verkostoon.

YHTEISTYÖLLÄ KOHTI KIERRÄTYSYHTEISKUNTA

Haluamme olla toimintapaikkakunnillamme hyvä naapuri, työnantaja ja yhteistyökumppani, joka edistää paikallisia jätteiden hyödyntämis- ja kierrätysmahdollisuuksia. Mielestämme Suomeen tarvitaan jätteen energiahyödyntämisen rinnalle vaihtoehtoisia ratkaisuja, joilla edistettäisiin Suomen kierrätysasteen kehittymistä sekä luotaisiin arvokkaita kansallisia referenssejä suomalaisille puhtaille ratkaisuille.

Vuonna 2015 otimme aktiivisesti kantaa alueelliseen ja valtakunnalliseen keskusteluun jätteiden kierrätysmahdollisuuksien kehittämiseksi. Osallistuimme alueellisiin materiaalitehokkuutta ja teollisia symbiooseja koskeviin ohjelmiin sekä hiilineutraaliutta edistävään Hinku-hankkeeseen.

Teimme yhteistyötä oppilaitosten ja start up -yritysten kanssa uusien, kierrätystä edistävien ratkaisujen ideoimiseksi.

- Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa ideoimme tulevaisuuden kierrätyshuonetta, jota pilotoimme aluvuodesta VVO:n kanssa Helsingissä.
- Kesäkuussa järjestimme startupeille kierrätysyhteiskuntaa edistävän pitchauskilpailun.
- Elokuussa lähdimme mukaan Innokampuksen Tartu ideaan -kisaan, jossa haastoimme lukio-opiskelijat kehittämään uusia kierrättämiseen innostavia digitaalisia ratkaisuja kotitalouksille.
- Syyskuussa isännöimme kierrätysaiheista hackathon-tapahtumaa, jossa 14 tiimiä ideoi 48

tunnin aikana digitaalisia kierrätysratkaisuja L&T:n asiakasyritysten tarpeisiin.

- Kauppakeskus Sellossa Espoossa käynnistimme loppuvuodesta yhteistyökumppaneidemme kanssa pilottiprojektin tekstiilijätteen kierrätyksen parantamiseksi.
- Marraskuussa teimme yhteistyötä Slush-tapahtuman kanssa kierrättämällä käytettyjä kuormalavoja tapahtumakalusteiksi.

Kävimme paikallisesti esittelemässä toimintaamme muun muassa päiväkodeissa tulevaisuuden raaka-aineen kerääjille. Lisäksi järjestimme paikallisia tapahtumia kestävän metsänhoidon edistämiseksi.

Pyhäjoella toteutimme asiakkaallemme metsähakkuuta huhtikuussa 2015. Vaikka uuden ydinvoimalaitoksen rakentamiselle oli Eduskunnan periaatepäätös ja hakkuut toteutettiin viranomaislupien mukaisesti, niiden toteuttaminen sai osakseen ärhäkkää arvostelua luontoaktivisteilta. Tapaus konkretisoi meille sen, että sidosryhmien odotukset ovat entistä painavammin nousemassa uudeksi päätöksentekokriteeriksi taloudellisuuden ja laillisuuden rinnalle.

VAIKUTTAMISTA KIERTO- JA BIOTALOUDEN HYVÄKSI

Vuonna 2015 L&T:n yhteiskunnallisen vaikuttamisen painopisteenä oli bio- ja kiertotalouden edistäminen ja niiden nostaminen uuden hallitusohjelman strategiseksi painopistealueeksi. Lisäksi osallistuimme aktiivisesti uuden valtakunnallisen jätesuunnitelman valmistelutyöhön sekä kierrätystä edistävän lainsäädännön valmisteluun. Olimme mukana UUMA-hankkeessa, jolla tähdätään MARA-asetuksen ilmoitusmenettelyn laajentamiseen pilaantuneisiin maihin ja teollisuuden sivuvirtoihin.

Kunnallisella tasolla otimme aktiivisesti kantaa jätehuoltomääräysten uudistamiseen sekä kuljetusjärjestelmäpäätöksiin tavoitteenamme markkinaehtoisen kierrätysliiketoiminnan edistäminen ja sitä kautta kierrätysmahdollisuuksien parantaminen.

EU-tasolla osallistuimme joulukuussa julkistetun kiertotalouspaketin valmisteluun. Tavoitteenamme on paketti, joka pitäisi sisällään konkreettiset ja kunnianhimoiset kierrätystavoitteet.

Lisäksi olemme pyrkinneet edistämään työperusteista maahanmuuttoa muun muassa ottamalla aktiivisesti kantaa julkiseen keskusteluun sekä kehittämällä omia ratkaisujamme pakolaisten kotouttamiseen Suomessa ja Ruotsissa.

AJANKOHTAISET SÄÄDÖSMUUTOKSET

Säädös ja vaihe	Vaikutus	L&T:n näkökulma
Jätedirektiivi (Waste Framework Directive, WFD) EU-direktiivi voimassa, kansallinen toimeenpano edelleen	Pakkausjätteiden tuottajavastuun vaatimukset täsmentyivät erillisellä asetuksella. Pakkausjätteiden käsittelyn sekä terminaali- ja kierrätystoiminnan kilpailutus käynnistyi. Kiinteistöittäistä jätteen-kuljetusta koskevat tarkastelut ja päätökset. Kunnallisten	Pakkausjätteiden tuottajavastuu pitäisi toteuttaa markkinalähtöisesti ja kuntien erityisoikeudet pakkausjätteisiin pitäisi poistaa. Kiinteistönhaltijan järjestämää jätteenkuljetusta on jatkettava mahdollisimman laajasti. Biojätteen erilliskeräysvelvoitetta pitäisi

<p>kesken.</p> <p>Direktiivin uudistustyö käynnistettiin osana kiertotalouspakettia.</p>	<p>jätehuoltomääräysten uudistaminen.</p> <p>Kunnalliset yksinoikeudet laajenivat yksityisiin oppilaitoksiin ja sairaaloihin.</p> <p>Kiertotalouspaketti nostaa toteutuessaan yhteiskuntajätteen kierrätystavoitteet nykyisestä 50 %:sta 65 %:iin vuoteen 2030 mennessä.</p>	<p>kiristää ja jätehuoltomääräysten pitäisi muutenkin toteuttaa jätteen etusijajärjestystä.</p> <p>Kuntien yksinoikeuksia jätteisiin tulisi rajoittaa ja kuluttajan valinnanvapauksia tulisi kasvattaa.</p> <p>Yhteiskunnan rooli tulisi olla viimesijainen ja varmistava.</p>
<p>Kaatopaikkadirektiivi (Directive on Landfill of Waste)</p> <p>Direktiivi on saatettu voimaan kaatopaikka-asetuksella, toimeenpano käynnissä</p>	<p>Suomalainen asetus kieltää orgaanisen jätteen sijoittamisen kaatopaikalle vuodesta 2016 alkaen.</p> <p>Suomeen rakennetaan liian suurta kapasiteettia jätteen polttoon.</p>	<p>Meidän tulee kaikin keinoin varmistaa, että nykyisin kaatopaikalle menevät jätevirrat ohjautuvatta etusijajärjestyksen mukaisesti ensisijaisesti kierrätykseen.</p> <p>L&T valmistautuu kaatopaikkakiellon vaikutuksiin kehittämällä oma laiteverkostoaan sekä jätteenkäsittelyprosessia.</p> <p>Tarjoamme aktiivisesti palveluitamme käsitellä aiemmin kaatopaikalle sijoitettua orgaanista jätettä.</p> <p>Selvitämme, miten omat laitosrejektimme täyttävät uudet kriteerit siirtymäajan (v. 2020) kuluessa.</p>
<p>EU:n teollisuuspäästädirektiivi (Industrial Emissions Directive, IED)</p> <p>Direktiivi voimassa, direktiivin perusteella</p>	<p>Jätteenkäsittelylaitosten ympäristöluvut uusitaan BAT-/BREF-prosessissa EU-tasolla päätettävien päästö- ja</p>	<p>L&T osallistuu mm. edunvalvontajärjestöjensä kautta jätteenkäsittelyn parhaiden teknologioiden määrittämiseen ja päästörajojen asettamiseen.</p>

<p>laadittavat parhaan saatavilla olevan tekniikan (BAT) määrittelyasiakirjat (BREF) ja niistä johdettavat ympäristöluvituksessa noudatettavat päästötasot työn alla tai uudistettavana</p>	<p>kulutusarvojen perusteella</p> <p>Jätteen polttoa (mukaan lukien rinnakkaispoltto) koskevan BREF-asiakirjan uudistaminen käynnistyi.</p>	<p>L&T:n Keravan laitos on nimetty yhdeksi referenssilaitokseksi ja on siten osana Euroopan laajuista tietojen keräystä. Jätteen ns. rinnakkaispolttoa tulee kohdella tasapuolisesti jätteen massapolton kanssa.</p>
<p>Suomen hallitusohjelmassa kirjatun tavoitteen mukaisesti kuntien yksinoikeutta jätehuollossa kavennetaan asumisen jätteisiin. Ympäristöministeriö on käynnistänyt muutoksen vaikutuksen arvioinnin.</p>	<p>Toteutuessaan muutos avaa julkisten kiinteistöjen, yksityisten oppilaitosten ja sairaaloiden jätehuollon markkinat.</p>	<p>L&T tukee aloitetta, koska se edistää mahdollisuuksia luoda uusia kierrätysratkaisuja ja sitä kautta edistää materiaalikierrätystä Suomessa.</p>
<p>Kestävän metsätalouden rahoituslain voimaantumisen nopeuttaminen.</p>	<p>Hankkeen myötävaikutuksesta siirtymäaika lyheni ja sen haitalliset vaikutukset lievenivät.</p>	
<p>Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotukea rajattiin siten, että järeä puu siirtyi alemman tukitason piiriin.</p>	<p>Runkopuu jakautuu jatkossa kahden tukitason puuhun, mikä lisää byrokratiaa. Uhkana voi olla tuen haun vaikeutuminen ja sitä kautta automaattinen aiemman tukitason valinta sähköntuottajien osalta.</p>	<p>L&T vastusti esitystä ja ehdotti tukitason palauttamista aiemmalle tasolle.</p>

YRITYSVASTUURAPORTTI ON OSA VUOSIKERTOMUSTAMME

Raportoimme yritysvastuusta osana vuosikertomustamme kaudelta 1.1.–31.12.2015. Vuonna 2015 raportoimme ensimmäisen kerran uudistetun Global Reporting Initiativen (GRI:n) G4-raportointiohjeiston core-tason mukaisesti. Raportti julkaistaan ainoastaan verkkosivuillamme.

Raporttiin on kerätty tiedot kaikista konserni- ja tytäryrityksistä ja se kattaa kaikki L&T:n omat toiminnot Suomessa, Ruotsissa ja Venäjällä. Mikäli joidenkin yksittäisten tunnuslukujen osalta tietoa ei ole ollut saatavissa kaikista toimintamaistamme, laskennassa on tapahtunut muutoksia verrattuna aikaisempiin vuosiin tai laskentaan on sisällytetty toimittajien tietoja, on tämä kerrottu kyseisen tunnusluvun yhteydessä.

Ympäristövastuun keskeiset tunnusluvut ovat riippumattoman osapuolen varmentamat.

OLENNAISUUSANALYYSI SUUNTAÄ YRITYSVASTUU- JA SIDOSRYHMÄTYÖSKENTELYÄMME

Yritysvastuuraporttimme perustuu olennaisuusanalyysiin, jonka päivitimme GRI G4-raportointiohjeiston uudistuneiden vaatimusten mukaisesti vuonna 2015.

Olennaisuusanalyysissä määritimme L&T:n olennaiset vastuullisuusnäkökohdat sekä keskeisille sidosryhmille olennaiset näkökohdat, jotka liittyvät toimintamme merkittävimpiin taloudellisiin, sosiaalisiin ja ympäristövaikutuksiin tai jotka voivat olla merkittäviä L&T:n sidosryhmien päätösten ja valintojen tekemisessä. Olennaisten näkökohtien määrittämiseen osallistui laaja joukko johtoa, asiantuntijoita ja liiketoimintojen edustajia ja huomioimme siinä sidosryhmätutkimuksemme tulokset.

Olennaiset näkökohdat jaottelimme kolmeen luokkaan perustuen niiden vaikutuksiin liiketoimintaamme ja sidosryhmien odotuksiin. Olennaisuusanalyysin on hyväksynyt yritysvastuun ohjausryhmä.

YRITYSVASTUUN OLENNAISUUSANALYYSI

- **Edelläkävijyys ja parhaat käytännöt:** L&T:n liiketoiminnan ja strategian näkökulmasta olennaiset näkökohdat.
- **Sidosryhmien odotuksiin vastaaminen:** sidosryhmätutkimuksen perusteella olennaiset näkökohdat.
- **Vaatimustenmukaisuus:** muut L&T:n liiketoimintaan liittyvät olennaiset näkökohdat.

LISÄTIETOA YRITYSVASTUURAPORTISTAMME

viestinta@lassila-tikanoja.fi

L&T:n olennaiset näkökohdat/ GRI:n näkökohdat	Tunnusluvut
Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen	
Materiaalit	Materiaalien käyttö (G4-EN1) Kierrätettyjen materiaalien osuus (G4-EN2)
Jätevedet ja jätteet	Jätteiden kokonaismäärä (G4-EN23) Merkittävät vuodot (G4-EN24) Vaaralliset jätteet (G4-EN25)
Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen	
Energia	Organisaation oma energian kulutus (G4-EN3) Energiaintensiteetti (G4-EN5) Energiankulutuksen vähentäminen (G4-EN6)
Päästöt	Suorat kasvihuonekaasujen päästöt (G4-EN15) Epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (G4-EN16) Muut epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (G4-EN17) Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti (G4-EN18) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen (G4-EN19)
Kuljetukset	Kuljetusten ja työmatkojen ympäristövaikutukset (G4-EN30)
Asiakkaan vastuullisuutta edistävät liiketoimintaratkaisut	
Tuotteet ja palvelut	Tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentäminen (G4-EN27) Kierrätetyt tuotteet ja pakkausmateriaalit (G4-EN28)
Työkyvyn hallinta ja työturvallisuus	
Työllistäminen	Uuden palkatun henkilöstön määrä ja vaihtuvuus (G4-LA1) Kokoaikaisen henkilöstön henkilöstöetuudet, joita ei tarjota määräaikaiselle tai osa-aikaiselle henkilöstölle (G4-LA2)
Koulutus	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat (G4-LA10) Suoritusarvioinnit ja kehityskeskustelut (G4-LA11)
Työterveys- ja turvallisuus	Työtapa-urmat, ammattitaudit ja poissaolot (G4-LA6) Altisteiset työtehtävät (G4-LA7) Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten määräystenmukaisuus (G4-PR2)
Asiakastyytyväisyys	
Tuote- ja palvelutiedot	Asiakastyytyväisyystutkimuksen tulokset (G4-PR5)
Henkilöstötyytyväisyys	
Henkilöstötyytyväisyys	Henkilöstötyytyväisyyskyselyn tulokset (L&T)
Vastuullinen tapa toimia	
Taloudelliset tuotokset	Suoran taloudellisen lisäarvon tuottaminen ja jakautuminen (G4-EC1) Valtiolta saadut avustukset (G4-EC4)
Luonnon monimuotoisuus	Suojellut ja kunnostetut elinympäristöt (G4-EN13)
Ympäristöasioihin liittyvien epäkohtien välttämisen	Ympäristöasioihin liittyvät valitukset (G4-EN34)
Lahjonta ja korruption vastaisuus	Lahjontaan liittyvän riskiarvioinnin läpikäyneet liiketoimintayksiköt (G4-SO3) Korruption vastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä kommunikointi ja koulutus (G4-SO4) Vahvistetut lahjontatapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet (G4-SO5)
Kilpailun rajoitukset	Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määrävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet (G4-SO7)
Poliittinen vaikuttaminen	Poliittisten tukien kokonaisarvo jaoteltuna maittain ja edusaajittain (G4-SO6)
Määräystenmukaisuus	Merkittävien ympäristölainsäädännön ja -säännösten rikkomiseen liittyvät sakot ja sanktiot (G4-EN29) Merkittävien elinkeinolainsäädännön ja säännösten rikkomiseen liittyvät sakot ja sanktiot (G4-SO8) Tuotteiden elinkaaren aikaisiin terveys- ja turvallisuusvaikutuksiin liittyvät rikkomukset (G4-PR2) Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen häviämiseen liittyvien vahvistettujen valitusten lukumäärä (G4-PR8) Tuotteiden ja palveluiden käyttöön liittyvän lainsäädännön ja säännösten rikkomisesta aiheutuneet sakot (G4-PR9)
Liiketoiminnan eettisyys	Arvot ja liiketoimintaperiaatteet (G4-S6) Toiminnan eettisyyteen ja lainmukaisuuteen liittyvä neuvonanto (G4-S7) Epäiltyjen väärinkäytösten ilmoittaminen (G4-S8)
Paikallisyhteisöt	Toiminnot, joilla on tai voi olla negatiivisia vaikutuksia paikallisyhteisöihin (G4-SO2)
Sidosryhmävuoropuhelu	
Sidosryhmävuorovaikutus	Luettelo organisaation sidosryhmistä (G4-24) Sidosryhmien määrittely- ja valintaperusteet (G4-25) Sidosryhmätoiminnan periaatteet (G4-26) Sidosryhmien esille nostamat tärkeimmät asiat ja huolenaiheet (G4-27)
Toimitusketjun vastuullisuus	
Ostokäytännöt	Paikallisten ostojen osuus merkittävisissä toimipaikoissa (G4-EC9) Organisaation toimitusketju (G4-12)
Toimittajien ympäristöarvioinnit	Ympäristökriteerien mukaisesti arvioidut uudet toimittajat (G4-EN32)
Toimittajien työolojen arvioinnit	Työoloihin liittyvien kriteerien mukaisesti arvioidut uudet toimittajat (G4-LA14)
Monimuotoisuus ja tasa-arvo	
Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet	Organisaation hallintoelinten kokoonpano ja henkilöstön jakauma henkilöstöryhmittäin jaoteltuna sukupuolen ja ikäryhmän mukaisesti (G4-LA12)
Syrjinnän kieltö	Syrjintätapausten lukumäärä ja niihin liittyvät korjaavat toimenpiteet (G4-HR3)

GRI:n sisältö		Sijainti	Lisätiedot	Varmennus
Yleinen sisältö				
Strategia ja analyysi				
G4-1	Toimitusjohtajan katsaus	Vuosi 2015		
G4-2	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	Liiketoiminnan aiurit ja toimintaympäristö		
Organisaation taustakuvaus				
G4-3	Raportoivan organisaation nimi	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot		
G4-4	Tärkeimmät tavaramerkit/brändit sekä tuotteet ja palvelut	Palvelut		
G4-5	Organisaation pääkonttorin sijainti	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot		
G4-6	Toimintamaiden lukumäärä ja maat, joissa organisaatio toimii tai jotka ovat merkittäviä raportissa kuvattujen olennaisten yritys vastuun näkökohtien osalta	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot		
G4-7	Organisaation omistusrakenne ja yhtiömuoto	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot		
G4-8	Markkina-alueet	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernin perustiedot		
G4-9	Raportoivan organisaation koko	Avainluvut		
G4-10	Henkilöstön määrä	Henkilöstöluvut		
G4-11	Kollektiivisesti neuvoteltujen työehtosopimusten piiriin kuuluva henkilöstö		Suomessa ja Ruotsissa kaikki työntekijät ovat työehtosopimuksen piirissä. Tieto ei saatavilla	
G4-12	Organisaation toimitusketju	Toimitusketjun vastuullisuus		
G4-13	Merkittävät muutokset organisaation koossa, rakenteessa, omistusrakenteessa tai toimitusketjussa raportointijaksolla	Hallituksen toimintakertomus, rahoitus ja investoinnit sekä muutokset konsernirakenteessa		
G4-14	Varovaisuuden periaatteen soveltaminen		Varovaisuusperiaate kuuluu ympäristöpolitiikkaamme. Noudatamme varovaisuusperiaatetta ympäristöriskien ehkäisemisessä ennalta.	
G4-15	Organisaation hyväksymät tai edistämät ulkopuolisten toimijoiden periaatteet tai aloitteet	Sosiaalinen vastuu		
G4-16	Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	Edunvalvonta ja yhteistyöverkostot		
Tunnistetut olennaiset näkökohdat ja laskentaratjat				
G4-17	Konsernin laskentaratja	Tilinpäätöksen liitetiedot, konsernitalinpäätöksen Yritysvastuun raportointi		
G4-18	Raportin sisällönmäärittely	Yritysvastuun raportointi		
G4-19	Olennaiset näkökohdat	Yritysvastuun raportointi		
G4-20	Olennaisia näkökohtia koskevat laskentaratjat organisaation sisällä	Yritysvastuun raportointi		
G4-21	Olennaisia näkökohtia koskevat laskentaratjat organisaation ulkopuolella	Yritysvastuun raportointi		
G4-22	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa	Yritysvastuun raportointi		
G4-23	Merkittävät muutokset raportin laajuudessa ja näkökohtien laskentaratjoissa	Yritysvastuun raportointi		
Sidosryhmävuorovaikutus				
G4-24	Luettelo organisaation sidosryhmistä	Sidosryhmäsuhteet		
G4-25	Sidosryhmien määrittely- ja valintaperusteet	Sidosryhmäsuhteet		
G4-26	Sidosryhmätoiminnan periaatteet	Sidosryhmäsuhteet		
G4-27	Sidosryhmien esille nostamat tärkeimmät asiat ja huolenaiheet	Sidosryhmäsuhteet		
Raportin kuvaus				
G4-28	Raportointijakso	Yritysvastuun raportointi		
G4-29	Edellisen raportin päiväys		26.2.2014	
G4-30	Raportin julkaisu tiheys	Yritysvastuun raportointi		
G4-31	Yhteyshenkilöt josta voi tilata raportin ja kysyä siihen liittyviä lisätietoja	Yritysvastuun raportointi		
G4-32	GRI-sisältövertailu	GRI-taulukko		
G4-33	Lähestymistapa ulkoiseen varmennukseen	Yritysvastuun raportointi		
Hallinto				

Hallintorakenne ja kokoonpano				
G4-34	Hallintorakenne ja valiokunnat	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä		
G4-35	Vastuunjako	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi		
G4-36	Vastuuhenkilöt	Yritysvastuun johtaminen ja raportointi		
Palkitseminen ja kannusteet				
G4-51	Hallituksen ja ylimmän johdon palkitseminen	Palkka ja palkkioselvitys		
Liiketoiminnan eettisyys				
G4-56	Arvot ja liiketoimintaperiaatteet	Tapa toimia		
G4-57	Toiminnan eettisyyteen ja lainmukaisuuteen liittyvä neuvonanto	Vastuullinen tapa toimia		
G4-58	Epäiltyjen väärinkäytösten ilmoittaminen	Vastuullinen tapa toimia		
Erityinen sisältö				
Johtamistavan kuvaus				
Yleinen johtamistavan kuvaus		Yritysvastuun johtaminen ja raportointi		
		Tapa toimia		
		Ympäristövastuu		
		Sosiaalinen vastuu		
		Toimitusketjun vastuullisuus		
		Hallituksen toimintakertomus, yritysvastuu		
Taloudellinen vastuu				
Taloudelliset tulokset				
G4-EC1	Suoran taloudellisen lisäarvon tuottaminen ja jakautuminen	Taloudellinen hyöty sidosryhmille ja verojalanjälki		
G4-EC4	Valtiolta saadut avustukset		Vuonna 2015 saimme tuotekehitykseen ja hankkeisiin tukia ja avustuksia valtiolta yhteensä 89 000 euroa.	
G4-EC9	Ostokäytännöt	Toimitusketjun vastuullisuus		
Ympäristövastuu				
Materiaalit				
G4-EN1	Materiaalien käyttö painon tai määrän mukaan	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen	Raportoimme hallussamme olevat materiaalivirrat jaoteltuna syntypaikalla lajiteltuihin materiaaleihin, sekajätteisiin ja vaarallisiin jätteisiin. Seuraamme materiaalien määrää ja painoa, mutta tietojen luottamuksellisuuteen perustuen emme rapotoi niitä.	Kyllä
G4-EN2	Kierrätettyjen materiaalien osuus	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen	Käyttämämme materiaalit ovat pääasiassa jätteitä, jotka ohjaamme kierrätykseen ja muuhun hyötykäyttöön. Raportoimme hallussa olevien materiaalivirtojen ja omien laitosten kierrätys- ja hyödyntämistasteen.	Kyllä
Energia				
G4-EN3	Organisaation oma energian kulutus	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen	Tietoja kaukolämmön kulutuksesta ei saatavilla. Otamme kaukolämmön seurantaan vaiheittain vuoden 2016 aikana.	Kyllä
G4-EN5	Energiaintensiivisyys	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen		Kyllä
G4-EN6	Energiankulutuksen vähentäminen	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen		Kyllä
Luonnon monimuotoisuus				
G4-EN13	Suojellut ja kunnostetut elinympäristöt	Asiakkaan vastuullisuutta edistävät liiketoimintaratkaisut		
Päästöt				
G4-EN15	Suorat kasvihuonekaasujen päästöt (scope 1)	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen		Kyllä
G4-EN16	Epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (scope 2)	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen		Kyllä
G4-EN17	Muut epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (scope 3)	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen		Kyllä
G4-EN18	Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen		Kyllä
G4-EN19	Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen		Kyllä
Jätevedet ja jätteet				
G4-EN23	Jätteiden kokonaismäärä jaoteltuna jätelajeittain ja käsitteilytavan mukaisesti	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen		Kyllä
G4-EN24	Merkittävien vuotojen määrä ja suuruus			
G4-EN25	ongelmajätteen (kuten määritelty Baselin sopimusasiakirjan liitteissä I, II, III ja VIII) määrä sekä kansainvälisesti kuljetetun ongelmajätteen prosenttiosuus	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen		

Tuotteet ja palvelut				
G4-EN27	Tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentämistoimenpiteiden laajuus	Asiakkaan vastuullisuutta edistävät liiketoimintaratkaisut Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen		
G4-EN28	Kierrätettyjen tuotteiden ja pakkausmateriaalien suhteellinen osuus myydyistä tuotteista tuoteryhmittäin	Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen	Jätteistä valmistetut uusioraaka- ja polttoaineet sisältyvät tunnuslukuun G4-EN1	
Määrystenmukaisuus				
G4-EN29	Merkittävien ympäristölainsäädännön ja -säännösten rikkomiseen liittyvien sakkojen rahamääräinen arvo määrä sekä ei-rahallisten sanktioiden lukumäärä	Vastuullinen tapa toimia		
Kuljetukset				
G4-EN30	Tuotteiden ja materiaalien kuljetuksesta sekä työmatkoista aiheutuneet merkittävät ympäristövaikutukset	Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen		
Toimittajien ympäristöarvioinnit				
G4-EN32	Prosenttiosuus uusista toimittajista, jotka on arvioitu ympäristökriteerin mukaisesti	Toimitusketjun vastuullisuus		
Ympäristöasioihin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit				
G4-EN34	Ympäristöasioihin liittyvien valitusmekanismin kautta rekisteröityjen, käsiteltyjen ja ratkaistujen epäkohtien lukumäärä	Ympäristövaatimusten noudattaminen		
Sosiaalinen vastuu				
Henkilöstö ja työolosuhteet				
Työllistäminen				
G4-LA1	Uuden palkatun henkilöstön kokonaismäärä ja osuus sekä henkilöstön vaihtuvuus jaoteltuna ikäryhmittäin, sukupuolen mukaan ja alueittain	Henkilöstöluvut		
G4-LA2	Kokoaikaisen henkilöstön henkilöstöetuudet, joita ei tarjota määräaikaiselle tai osa-aikaiselle henkilöstölle merkittävissä toimipaikoissa		Vuonna 2015 tarjosimme Suomessa koko henkilöstölle lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi yleislääkäritasoisien sairaanhoidon työterveyshuollossa työsuhteen laadusta riippumatta. L&T-sairauskassaan voi kuulua vain päätoimisesti L&T:llä työskentelevät joiden työsuhde on kestänyt yli 4 kk. Henkilöstöetuohjelma kuuluu vakituisille ja yli vuoden määräaikaisesti työskennelleille, jotka työskentelevät vähintään 20 tuntia viikossa.	
Työterveys ja -turvallisuus				
G4-LA6	Tapaturmatyypit, tapaturmataajuus, ammattitautitaajuus, menetyt työpäivät, poissaolot ja työhön liittyvät kuolemantapaukset jaoteltuna alueittain ja sukupuolen mukaan	Työturvallisuus		
G4-LA7	Työntekijät, jotka työskentelevät työtehtävissä, joissa on suuri esiintymistiheys ja riski tietyille sairauksille	Työkyvyn johtaminen Sosiaalinen vastuu	Altisteisissa työtehtävissä työturvallisuusohjeistus, työterveyshuollon työhönsijoitustarkastukset ja säännölliset määräaikaistarkastukset.	
Koulutus				
G4-LA10	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat, jotka tukevat henkilöstön jatkuvaa työllisyyttä ja antavat tukea työsuhteen päättymistilanteissa	Osaamisen kehittäminen Työkyvyn johtaminen		
G4-LA11	Säännöllisten suoritusarviointien ja kehityskeskustelujen piirissä olevan henkilöstön osuus	Henkilöstöluvut		
Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet				
G4-LA12	Organisaation hallintoelinten kokoonpano ja henkilöstön jakauma henkilöstöryhmittäin jaoteltuna sukupuolen, ikäryhmän, vähemmistöryhmän ja muiden monimuotoisuuteen liittyvien tekijöiden mukaisesti	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä, hallituksen jäsenet ja johtoryhmän jäsenet Henkilöstöluvut		
Toimittajien työolojen arviointi				
G4-LA14	Prosenttiosuus uusista toimittajista, jotka on arvioitu työoloihin liittyvien kriteerien mukaisesti	Toimitusketjun vastuullisuus		
Ihmisoikeudet				
Syrjinnän kieltö				
G4-HR3	Syrjintätapausten lukumäärä ja niihin liittyvät korjaavat toimenpiteet		Ei tapauksia.	
Yhteiskunta				
Paikallisyhteisöt				
G4-SO2	Toiminnot, joilla on nykyisiä ja mahdollisia negatiivisia vaikutuksia paikallisyhteisöihin	Paikallisyhteisöt ja yhteistyötahot Ympäristövaatimusten noudattaminen		

Lahjonta ja korruption vastaisuus				
G4-SO3	Lahjontaan liittyvän riskiarvioinnin läpikäyneiden liiketoimintayksiköiden lukumäärä ja prosenttiosuus sekä tunnistetut merkittävät riskit		Lahjontaan liittyväksi riskiksi on tunnistettu lahjuksen ottaminen käyttöömaisuuden myynnissä. Sisäisen tarkastuksen yksikötarkastuksissa lahjonta on mukana yhtenä selvitettävänä asiana. Vuonna 2015 tarkastettiin Suomessa 29 liiketoimintayksikköä ja Venäjällä 1.	
G4-SO4	Korruption vastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä kommunikointi ja koulutus	Vastuullinen tapa toimia		
G4-SO5	Vahvistetut lahjontatapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet		Ei tapauksia.	
Poliittinen vaikuttaminen				
G4-SO6	Poliittisten tukien kokonaisarvo jaoteltuna maittain ja edunsaajittain		Emme jakaneet poliittisia tukia.	
Kilpailun rajoitukset				
G4-SO7	Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvien oikeustoimien lukumäärä ja		Ei tapauksia.	
Määräystenmukaisuus				
G4-SO8	Merkittävien lainsäädännön ja säännösten rikkomiseen liittyvien sakkojen rahamääräinen arvo määrä sekä ei-rahallisten sanktioiden lukumäärä		Ei tapauksia.	
Tuotevastuu				
Asiakkaiden terveys ja turvallisuus				
G4-PR2	Tuotteiden elinkaarenaikaisiin terveys- ja turvallisuusvaikutuksiin liittyvien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomusten lukumäärä		Ei tapauksia.	
Tuote- ja palvelutiedot				
G4-PR5	Asiakastytyväisyyystutkimusten tulokset	Sidosryhmäsuhteet		
Asiakkaiden yksityisyyden suoja				
G4-PR8	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen häviämiseen liittyvien vahvistettujen valitusten lukumäärä		Ei tapauksia.	
Määräystenmukaisuus				
G4-PR9	Tuotteiden ja palveluiden käyttöön liittyvän lainsäädännön ja säännösten rikkomisesta aiheutuneiden merkittävien sakkojen rahamääräinen arvo		Ei tapauksia.	

RIIPPUMATON VARMENNUSRAPORTTI

Lassila & Tikanoja Oyj:n johdolle

Olemme Lassila & Tikanoja Oyj:n (jäljempänä Lassila & Tikanoja) johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet Lassila & Tikanojan vuosikertomuksessa 2015 esitetyt numeeriset ympäristövastuutiedot raportointiajanjaksolta 1.1.–31.12.2015 (jäljempänä ”ympäristövastuutiedot”). Varmennuksen kohteena olleet osiot on lueteltu Global Reporting Initiative (GRI) Indeksissä).

Lassila & Tikanojan johto vastaa ympäristövastuutietojen laatimisesta ja esittämisestä *Global Reporting Initiative (GRI) Sustainability Reporting Guidelines G4* -ohjeiston mukaisesti.

Meidän velvollisuutenamme on esittää rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon perusteella riippumaton johtopäätös varmuuden kohteena olevista tiedoista. Olemme toteuttaneet toimeksiannon kansainvälisen ISAE 3000 International Standard on Assurance Engagements (Assurance Engagements other than Audits or Reviews of Historical Financial Information) -varmennustoimeksiannostandardin mukaisesti. Olemme riippumattomia yhtiöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme toimeksiantoa ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Sovellamme kansainvälistä laadunvalvontastandardia ISQC1 ja näin ollen ylläpidämme kattavaa laadunvalvontajärjestelmää, johon sisältyy dokumentoituja toimintaperiaatteita ja menettelytapoja eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettaviin säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista koskien. Emme vastaa työstämme, raportista tai johtopäätöksistämme muille tahoille kuin Lassila & Tikanojalle.

Varmennuksemme arviointikriteereinä on *Global Reporting Initiative (GRI) Sustainability Reporting Guidelines G4* -ohjeisto.

Toimeksiannon rajoitukset

Varmennusraporttiamme lukiessa tulee ottaa huomioon yritys vastuuseen liittyvien tietojen luonteeseen kuuluvat, tiedon tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat rajoitukset. Vastuullisuutta koskevia tietoja tulee arvioida yhdessä Lassila & Tikanojan antamien tietojen keräämiseen, laskemiseen ja arvioimiseen liittyvien selvitysten kanssa. Varmennusraporttiamme ei ole tarkoitettu käytettäväksi arvioitaessa Lassila & Tikanojan suoriutumista määrittelemiensä vastuullisuuteen liittyvien periaatteiden toteuttamisessa. Lassila & Tikanojan taloudellisen aseman ja toiminnan tuloksen arvioimiseksi tulee tutustua Lassila & Tikanojan tilintarkastettuun tilinpäätökseen 31.12.2015 päättyneeltä tilikaudelta.

Toimeksiannossa tehdyt toimenpiteet ja johtopäätökset

Varmennustoimenpiteemme on suunniteltu antamaan rajoitettu varmuus siitä, ovatko numeeriset ympäristövastuutiedot olennaisilta osiltaan *Global Reporting Initiative (GRI) Sustainability Reporting Guidelines G4* -ohjeiston mukaisesti esitetty. Rajoitetun varmuuden antava toimeksianto toteutetaan tekemällä tiedusteluja pääasiassa henkilöille, joiden tehtävänä on laatia esitetyt vastuullisuustiedot, soveltamalla analyttisiä ja muita asianmukaisia evidenssin hankkimismenetelmiä. Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa yllä mainitut evidenssin hankkimistoimenpiteet ovat vähemmän kattavia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä annetaan alemman tason varmuus.

Toimeksiannossamme olemme suorittaneet seuraavat toimenpiteet:

- Olemme haastatelleet yhden Lassila & Tikanojassa johtotehtävissä työskentelevän henkilön vahvistaaksemme ymmärrystämme yritys vastuulle asetetuista tavoitteista ja Lassila & Tikanojan yritys vastuun yhteydestä yrityksen liiketoimintastrategiaan ja toimintoihin.
- Olemme arvioineet numeeristen ympäristövastuutietojen yhdenmukaisuutta Lassila & Tikanojan raportointiohjeiden sekä GRI G4-ohjeiston raportoinnin sisällönmäärittelyä ja raportoinnin laatua koskevien periaatteiden kanssa.
- Olemme käyneet läpi esitetyt numeeriset ympäristövastuutiedot, sekä testanneet niiden oikeellisuutta ja täydellisyyttä otospohjaisesti Lassila & Tikanojan tietojärjestelmistä.
- Olemme arvioineet numeeristen ympäristövastuutietojen keräämiseen ja yhdistelemiseen käytettäviä tiedonhallinnan prosesseja, tietojärjestelmiä sekä käytännön menettelytapoja.
- Olemme verranneet esitettyjä numeerisia ympäristövastuutietoja niiden taustalla oleviin toimintaohjeisiin, johtamis- ja raportointijärjestelmiin sekä dokumentointiin.

Tekemämme varmennustyön perusteella tietoomme ei ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, että rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kohteena olleet tiedot eivät olisi olennaisilta osiltaan asianmukaisesti laadittu.

Helsinki, 18. helmikuuta 2016

KPMG OY AB

Lasse Holopainen
KHT

Nathalie Clément
Senior Manager, Neuvontapalvelut

YRITYSVASTUUN RAPORTOINNIN WWW-SIVUT

Seuraavat sivut on generoitu Lassila & Tikanojan www-sivuilta.

VASTUULLISUUS ON TYÖTÄMME JOKAISENA PÄIVÄNÄ

Vastuullinen toimintatapa kuuluu erottamattomasti liiketoimintaamme ja jokapäiväiseen työhömmme. Palveluillamme on keskeinen rooli asiakkaiden vastuullisuuden varmistamisessa ja siksi meidän on tinkimättömästi huolehdittava myös oman toimintamme vaatimuksenmukaisuudesta ja vastuullisuudesta.

L&T:N YRITYSVASTUUOHJELMA 2015 - 2018

Olellaiset näkökohdat

Tavoitteet

 <p>Vastuullinen liiketoiminta</p>	<p>Vastuullinen tapa toimia</p> <p>Asiakkaiden vastuullisuutta edistävät liiketoimintaratkaisut</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tapa toimia-ohjeistuksen juurruttaminen osaksi liiketoimintaa Verojalanjäljen läpinäkyvä raportointi Ei vakavia vahinkoja tai rikkeitä Asiantuntijapalveluiden kehittäminen Asiakaskohtaiset materiaali- ja energiatehokkuuden kehittämishankkeet
 <p>Ympäristövastuu</p>	<p>Kierrätys ja materiaalien hyödyntäminen</p> <p>Päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Omien laitosten materiaalien hyödyntämisaste 98 % Hallussa olevien materiaalien hyödyntämisaste 95 % Hallussa olevien materiaalien kierrätysasteen nostaminen 55 %:iin CO₂-päästöjen vähentäminen 10 %:lla verrattuna vuoden 2012 tasoon ja toiminnan volyymiin
 <p>Vastuu henkilöstöstä</p>	<p>Työkyvyn hallinta ja työturvallisuus, L&T Suomi</p> <p>Henkilöstötyytyväisyys</p> <p>Monimuotoisuus ja tasa-arvoisuus</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sairauspoissaolot < 5 % Keskimääräinen eläköitymisikä 63 vuotta (2025: 65 vuotta) Tapaturmataajuus < 10 vuonna 2018 Meininki-henkilöstötyytyväisyyskysely säännöllisesti > 80 % omasta henkilöstöstä suosittelee L&T:tä työnantajana Osatyökykyisten työssäjatkamisen tukeminen
 <p>Vastuullinen toimitusketju</p>	<p>Toimitusketjun vastuullisuus</p>	<ul style="list-style-type: none"> Toimittaja-arviointiprosessin kehittäminen ja toimenpiteiden kattavuus Tuotantovälineiden ja -aineiden ympäristövaikutusten vähentäminen: <ul style="list-style-type: none"> raskaan kaluston moottorien Euro-luokitusten kehittyminen ympäristömerkittyjen siivousaineiden osuus > 70 %
 <p>Aktiiviset sidosryhmäsuhteet</p>	<p>Sidosryhmävuoropuhelu</p> <p>Asiakastytyväisyys</p>	<ul style="list-style-type: none"> Säännöllinen sidosryhmätuen mittaaminen nimettyjen sidosryhmien osalta Toimenpiteiden ja hankkeiden läpinäkyvä raportointi Säännöllinen nettosuositeluindeksin (NSI) mittaaminen Toimenpiteiden ja hankkeiden läpinäkyvä raportointi

Yritysvastuuohjelmassa olemme huomioineet yritys vastuun olellaiset näkökohdat ja asettaneet niille mitattavat ja seurattavat tavoitteet. Ohjelman toteutumista ohjaa ja seuraa yritys vastuun ohjausryhmä. Etenemisestä raportoimme yritys vastuuraportissamme, joka julkaistaan vuosittain osana vuosikertomustamme.

YRITYSVASTUU ON MEILLÄ EROTTAMATON OSA LIIKETOIMINTAA

Yritysvastuun johtaminen on L&T:llä osa jokapäiväistä liiketoiminnan johtamista ja kehittämistä, jota ohjataan strategia- ja vuosisuunnittelun sekä johtamisjärjestelmän kautta. L&T:n johtamisjärjestelmä on sertifioitu ISO 9001, ISO 14001 ja OHSAS 18001 -standardien mukaisesti.

YRITYSVASTUUN OHJAUSRYHMÄ OHJAA JA SEURAA TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISTA

Yritysvastuun strategisesta johtamisesta vastaa L&T:n johtoryhmä ja operatiivisesti toimenpiteitä linjataan yritysvastuuohjelman kautta. Yritysvastuuohjelman toteuttamista ohjaa ja seuraa yritysvastuun ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja.

Yritysvastuuohjelmassa on määritelty sidosryhmätutkimukseen ja -vuorovaikutukseen perustuvan olennaisuusanalyysin pohjalta tärkeimmät vastuullisuuden liittyvät teemat sekä asetettu niille tavoitteet.

VASTUULLISUUS KUULUU MEILLE KAIKILLE

L&T:n toimintaa ohjaavista politiikoista hallitus hyväksyy riskienhallinta- ja vakuutus- sekä tiedonanto- ja rahoituspolitiikat. Lisäksi hallitus hyväksyy Tapa toimia -ohjeet. Johtoryhmä puolestaan hyväksyy ympäristö-, henkilöstö- ja viestintäpolitiikat sekä hankintaperiaatteet ja työturvallisuusjohtamisen periaatteet. Poliitiikat on esitelty Tapa toimia -sivulla.

Vastuullisuustyön käytännön koordinoinnista ja raportoinnista vastaa viestintäorganisaatio. Yritys- ja työturvallisuusjohtaminen ovat yritys- ja työturvallisuusorganisaation vastuulla. Toimialat vastaavat palveluidensa vastuullisuusnäkökohdista ja määräystenmukaisuudesta. Jokaisen L&T:läisen velvollisuutena on huolehtia tehtävissään vastuullisuutta koskevien toimintaperiaatteiden noudattamisesta.

KAIKKI TEKEMISEMME YHDESSÄ RAPORTISSA

L&T on raportoinut yritysvastuusta vuosittain osana vuosikertomustaan ja Global Reporting Initiativen (GRI:n) raportointiohjeistoa noudattaen vuodesta 2010 asti. Vuodesta 2013 alkaen raportti on julkaistu ainoastaan verkossa.

Yritysvastuuraportin sisältö perustuu vuosittain tarkistettavaan olennaisuusanalyysiin ja siinä korostuvat ympäristöön, henkilöstöön ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin liittyvät näkökohdat. Ympäristövastuun keskeiset tunnusluvut ovat riippumattoman osapuolen varmentamat.

TAPA TOIMIA

Vastuulliset ja eettiset toimintatavat ovat toimintamme perusedellytys. Olemme kirjanneet vastuullisen liiketavan periaattemme ja eettiset ohjeemme L&T:n Tapa toimia -ohjeistoon. Lisäksi yleistä Tapa toimia -ohjeistusta on täydennetty tarvittavilta osin yksityiskohtaisemmillä politiikoilla ja periaatteilla.

Tapa toimia -ohjeisto koskee jokaista L&T:läistä ja edellytämme vastuullisia toimintatapoja myös yhteistyökumppaneiltamme.

MIKÄ ON L&T:N TAPA TOIMIA?

Me L&T:llä noudatamme meitä koskevia lakeja ja määräyksiä sekä toimimme rehellisesti ja läpinäkyvästi. Kunnioitamme toisiamme ja yhteistä työpaikkaamme sekä huolehdimme tinkimättömästi ympäristövelvoitteistamme. Lisäksi toimimme avoimessa vuorovaikutuksessa keskeisten sidosryhmiemme kanssa.

OHJEIDEN VASTAISESTA TOIMINNASTA ON ILMOITETTAVA

Sen lisäksi, että jokaisen L&T:läisen on noudatettava L&T:n Tapaa toimia, tulee kaikkien myös ehkäistä ohjeiden vastaista toimintaa.

Ohjeiden vastaisesta toiminnasta ilmoitetaan ensisijaisesti omalle esimiehelle, mutta lisäksi olemme ottaneet käyttöön erillisen palautekanavan, jonka kautta henkilökunta voi jättää luottamuksellisesti ilmoituksen puhelimitse tai sähköpostitse.

OHJEET OSAKSI TEKEMISTÄ

L&T:n henkilöstö on perehdytetty ohjeisiin käytännön esimerkkien ja koulutusten avulla. Esimiesten tehtävänä on perehdyttää nykyiset ja uudet työntekijät ohjeiden sisältöön ja käytäntöön soveltamiseen. Lisäksi jokaisen työntekijän on varmistuttava siitä, että he ymmärtävät ohjeiden sisällön. Yhtiömme johto seuraa ohjeiden noudattamista.

TEEMME TYÖTÄ, JOLLA ON MERKITYSTÄ

Tarjoamme monipuolisia työtehtäviä, tuemme henkilöstömme urakehitysmahdollisuuksia ja huolehdimme heidän hyvinvoinnistaan. Olemme tulevaisuuden työllistäjä: palvelualan yrityksenä työllistämme ihmisiä tulevaisuudessa yhä enemmän.

Työntekijöidemme ikähaitari on laaja, koska työtehtävämme sopivat niin osa-aikatyöksi opiskelijalle tai eläkeläiselle kuin vakinaista työtä hakevalle perheellisellekin. Työntekijämme edustavat lähes 80 kansallisuutta.

TASA-ARVOA JA OIKEUDENMUKAISUUTTA

Tarjoamme henkilöstöllemme terveelliset ja turvalliset työskentelyolosuhteet emmekä hyväksy syrjintää. Noudatamme toimintamaidemme kansallista lainsäädäntöä ja työehtosopimuksia, työsuojelumääräyksiä ja muita velvoitteita. Kunnioitamme YK:n ihmisoikeuksien julistusta ja ILO:n määrittelemiä työelämän oikeuksia. Edellytämme samoja periaatteita myös toimittajiltamme.

Työyhteisömme on tasa-arvoinen, ja henkilöstöjohtamisemme on tasapuolista ja oikeudenmukaista. Henkilöstöllämme on järjestäytymisvapaus, ja suhtaudumme ammattiyhdistystoimintaan ja henkilöstön edustajiin arvostaen.

Olemme allekirjoittaneet Fibs ry:n monimuotoisuussitoumuksen. Kehitämme johtamista ja palvelukäytäntöjä taataksemme henkilöstölle, asiakkaille ja yhteistyökumppaneille yhdenvertaisen kohtelun.

MONIMUOTOISUUS ON RIKKAUS

Monimuotoisuus ja sen edistäminen on sekä työyhteisön että työntekijän etu. L&T:llä työskentelee eri kulttuuritaustoista tulevia, eri ikäisiä, erilaisella osaamisella varustettuja sekä eri koulutustaustan omaavia ihmisiä. Maahanmuuttajia meillä oli vuonna 2015 töissä 17 % henkilöstöstä. Osassa töitä pärjää pienelläkin kielitaidolla.

Myös osatyökykyiset ovat osa työelämän monimuotoisuutta. Jos työntekijä ei enää kykene tekemään esimerkiksi fyysisesti raskasta työtä, teemme yhdessä räätälöidyn työratkaisun, joka mahdollistaa työkyvyltään alentuneen henkilön työskentelyn.

HALUAMME OLLA YKSI L&T

Olemme laajentuneet useana vuonna yrityskauppojen kautta, ja meille on kertynyt erilaisia toimintatapoja. Jatkossa haluamme olla yhtenäisempi L&T.

Yrityskulttuurin yhtenäistämisen toimintaperiaattemme – palveluasenne, vastuunkanto ja yhteispeli – ovat avainroolissa. Odotamme kaikkien palveluksessamme olevien noudattavan toimintaperiaatteita työssään.

Yrityskulttuurin yhtenäistämiseksi yhdenmukaistamme muun muassa palkitsemismallejamme sekä tehtävänkuvia ja kehitämme johtamista ja esimiestyötä.

HENKILÖSTÖKYSELYLLÄ MITATAAN MEININKIÄ

Työyhteisön toimivuutta mittaamme joka vuosi toteutettavalla Meininki-henkilöstökyselyllä. Kyselyssä läiset arvioivat työskentelyn edellytyksiin, motivaatioon ja yksikön toimintaan sekä johtamiseen liittyviä tekijöitä.

Meiningistä saatua palautetta hyödynnetään yksikkö- ja yhtiötasoisten kehittämissuunnitelmien tekemisessä. Sovittujen toimenpiteiden toteutumista seurataan sähköpostiin neljä kertaa vuodessa tulevilla SYKE-kyselyillä.

TYÖKYKYJOHTAMISESSA PAINOPISTE ENNAKOIVASSA TYÖSSÄ

Tiivis yhteistyö vakuutusyhtiön ja työterveyshuollon kanssa on olennaista työkykyjohtamisessa. Esimiehiä on koulutettu varhaisen tukemisen malliin eli ehkäisemään työkykyongelmia ja tunnistamaan ne mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tarjoamme työterveyshuollossa lakisääteistä laajemmat etuudet. Olemme jo usean vuoden ajan saaneet nostettua keskimääräistä eläköitymisikäämme ja pystyneet laskemaan sairauspoissaolojen määrää.

Aktiivisen ja innovatiivisen uudelleensijoitustoiminnan sekä oikea-aikaisen räätälöidyn kuntoutustoiminnan tuella pyrimme löytämään henkilölle sairauden tai tapaturman alentamaa työkykyä vastaavaa työtä. Näin on pystytty estämään lähes 90 henkilön joutuminen työkyvyttömyyseläkkeelle.

Etsimme jatkuvasti uusia keinoja pitää osatyökykyiset töissä. Osatyökykyiselle voidaan tarjota työkokeilua, korvaavaa työtä, uudelleensijoitusta, lyhyempää työaikaa ja ammatillista kuntoutusta.

TYÖTURVALLISUUS SYNTYY HYVÄSTÄ JOHTAMISESTA

Yhtenäinen ja turvallinen yrityskulttuuri on yksi strategiamme painopisteitä. Olemme sitoutuneet nolla tapaturmaa -ajatteluun ja uskomme, että kaikki tapaturmat ovat vältettävissä.

Turvallisuus on kaikkien kokousten asialistalla johtoryhmästä lähtien. Työturvallisuus on sidottu myös henkilökohtaisiin tulospalkkioihin. Tapaturmataajuus raportoidaan kuukausittain hallitukselle.

Tehokkailla riskien ja työtehtävien arvioinneilla parannamme omaa, asiakkaidemme ja muiden sidosryhmiemme turvallisuutta ja poistamme vaaratekijät. Turvallisuushavaintoilmoituksilla ilmoitetaan kaikki poikkeamat. Safetywalk-havainnointikierros on esimiehen työkalu työympäristön turvallisuuden seuraamiseen.

Jos tapaturma sattuu, tapaturmaraadeissa käydään läpi tapaturman syyt ja suunnitellaan

korjaavat toimenpiteet yhdessä tapaturman kärsineen työntekijän kanssa.

Myös asiakkaamme panostavat entistä enemmän työturvallisuuteen ja edellyttävät yhteistyökumppaneidensa tekevän samoin. Meille työturvallisuus on tämän hetkisessä haastavassa tilanteessa kilpailuetu.

OSAAMISEN KEHITTÄMISTÄ ERI ORGANISAATIOTASOILLA

L&T:llä henkilöstön osaamisen kehittämisen perustana on yksilön oma aktiivisuus ja halu oppia. Osaamisen kehittämisen tarpeet määritellään vuosittaisissa kehityskeskusteluissa esimiehen ja alaisen välillä.

Osaamisen kehittämisen painopiste on työn lähteillä. Keinoja ovat muun muassa uusien ja tehtäviä vaihtavien henkilöiden hyvä perehdytys ja mentorointi joko talon sisällä tai kumppanirytysten välillä.

OIKEUS OSAAVAAN ESIMIEHEEN

Osaava esimiestyö on strategian jalkautuksen, toteuttamisen ja tavoitteiden saavuttamisen perusehto. Normaalin perehdytyksen lisäksi järjestämme Suomessa uusille esimiehille erilaisia valmennuksia tukemaan työuran eri vaiheita.

MISSIOMME ON TEHDÄ YMPÄRISTÖSTÄMME PAREMPI PAIKKA ELÄÄ JA TOIMIA

Tavoitteenamme on muuttaa nykyistä kulutusyhteiskuntaa tehokkaaksi kierrätysyhteiskunnaksi. Palvelumme vievät meitä ja asiakkaitamme kohti kiertotaloutta, jonka tavoitteena on, ettei jätettä synny lainkaan.

Ympäristöalan yrityksenä niin omien kuin asiakkaidemme hiilidioksidipäästöjen vähentäminen sekä materiaali- ja energiatehokkuuden parantaminen ovat erottamaton osa strategiaamme ja liiketoimintaamme. Menestyminen tässä työssä edellyttää meiltä vankkaa, asiakkaidemme tarpeisiin soveltuvaa ympäristöosaamista sekä omien ympäristövaikutustemme minimoimista.

Noudatamme tinkimättömästi ympäristölainsäädäntöä ja ympäristöstandardeja ja johdamme ympäristötyötämme jatkuvan parantamisen periaatteella. Seuraamme systemaattisesti omia ympäristövaikutuksiamme ja edellytämme myös yhteistyökumppaneiltamme ympäristövastuullista toimintaa.

KIERRÄTTÄMINEN VÄHENTÄÄ ASIAKKAIDEMME HIILIDIOKSIDIPÄÄSTÖJÄ

Asiakkaidemme CO₂-päästöt vähenevät, kun toiminnassa syntyvät jätteet lajitellaan syntypaikalla, kierrätetään ja hyödynnetään. Kierrätyslaitoksillamme prosessoimme jätteet uusioraaka-aineiksi, joilla korvataan neitseellisiä raaka-aineita ja säästetään energiaa. Lisäksi valmistamme jätteistä ja sivutuotteista kierrätyspolttoainetta, jolla korvataan fossiilisia polttoaineita esimerkiksi teollisuuden energiantuotannossa.

Kiertotalousajattelun ja etusijajärjestyksen mukaisesti kierrätämme ja hyödynnämme jätteet ensisijaisesti materiaalina ja vasta sen jälkeen ohjaamme energiahyödyntämiseen jätteet, joita ei voida hyödyntää materiaalina. Jätteiden energiahyödyntämisessä suosimme kierrätyspolttoaineen valmistusta ja toimittamista pää- tai rinnakkaispolttoaineeksi voimalaitoksiin tai sementtuiuuneihin.

Yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa (CHP) kierrätyspolttoaineen energiasisältö hyödynnetään korkealla hyötysuhteella sähköksi ja lämmöksi. Sementtuiuunissa kierrätyspolttoaineella tuotetaan tehokkaasti energiaa, ja polttoaineen sisältämät palamattomat aineet hyödynnetään raaka-aineena klinkkerin valmistuksessa.

ENERGIA- JA MATERIAALITEHOKKUUTTA KIINTEISTÖHUOLLOLLA JA SIIVOUKSELLA

Asiakkaidemme materiaali- ja energiatehokkuutta parantaaksemme koulutamme jatkuvasti omaa henkilöstöämme. Huoltomiehemme käyvät Ekohuolto-koulutuksen, jossa keskitytään energiatehokkuutta parantavien toimenpiteiden kartoittamiseen, toteuttamiseen ja raportointiin. Huoltomiehemme tuottavat asiakkaillemme tietoa kiinteistöjen energiatehokkuudesta kohteita havainnoimalla ja hyödyntämällä energianhallintakeskuksestamme.

Tarjoamme asiakkaillemme myös Joutsenmerkittyä siivouspalvelua, joka tukee asiakkaidemme ympäristötavoitteiden saavuttamista ja on konkreettinen tapa vähentää toimistojen ja työpaikkojen ympäristövaikutuksia. Joutsenmerkitty siivous toteutetaan aina ympäristömerkityillä välineillä ja aineilla, ja puhdistusaineiden annostelua samoin kuin jätepussien kulutusta seurataan tarkasti. Joutsenmerkittyyn siivoukseen kuuluu myös kierrätyksen tukeminen lajitteluastioiden, opastuksen ja lajittelun seurannan avulla.

JATKUVAA OPTIMOINTIA KULJETUKSISTA AIHEUTUVIEN PÄÄSTÖJEN MINIMOIMISEKSI

Toimintamme merkittävin välitön ympäristövaikutus on keräys- ja kuljetuspalveluista aiheutuvat päästöt. Kuljetustemme aiheuttamat hiilidioksidipäästöt ovat kuitenkin vain pieni osa siitä kokonaishyödyistä, jonka tuotamme kierrättämällä ja toimittamalla bio- ja kierrätyspolttoaineita asiakkaillemme.

Polttoaineen kulutuksen vähentämiseksi tehostamme kuljetuksiamme ja kalustonkäyttöämme jatkuvasti optimoimalla kuljetusreittejä ja kalustoa sekä seuraamalla jätemääriä. Yhä useampi uusista jäteautoistamme ovat monilokeroisia, mikä mahdollistaa useamman jätelajin keräämisen samalla ajokerralla.

Seuraamme ja kehitämme raskaan kaluston kuljettajiemme ajotapaa vähemmän ympäristöä kuormittavaan suuntaan. Henkilökohtainen ajotavanseuranta mahdollistaa ajotavan analysoinnin ja jatkuvan parantamisen.

TAVOITTEENA VÄHÄPÄÄSTÖISEMPI KALUSTO

Raskaan kaluston pienhiukkaspäästöt sekä typenoksidien päästöt vähenevät sitä mukaa, kun hankimme uutta kalustoa vanhan tilalle ja siirrymme entistä vähäpäästöisimpiin moottoriluokkiin. Tällä hetkellä Suomessa hankittavassa kalustossa käytetään EURO 6 -luokituksen moottoreita.

YMPÄRISTÖLUVAT JA TEHOKAS RISKIENHALLINTA OHJAAVAT TOIMINTAAMME

Ammattimainen jätteenkäsittely edellyttää ympäristölupia ja toimintaa velvoitteiden mukaisesti. L&T:llä on yli 60 ympäristölupaa, jotka ohjaavat ympäristöasioidemme hallintaa ja seurantatarkkailua.

Toimintamme ympäristöriskit liittyvät ajoneuvokalustoon, jätteiden varastointiin ja käsittelyyn sekä kemikaaliturvallisuuteen. ISO 14001 -sertifioitu ympäristöjärjestelmä ja tehokas omavalvonta ovat riskienhallinnan kulmakiviä. Ympäristöriskejä kartoitetaan säännöllisesti

auditointien ja tarkastusten yhteydessä, ja puutteet ja riskikohteet kirjataan järjestelmään, jonka kautta niiden käsittelyä seurataan.

EDELLYTÄMME VASTUULLISTA TOIMINTAA KOKO TOIMITUSKETJULTAMME

Olemme suuri valtakunnallinen ja paikallinen tavara-, aine- ja palvelunostaja. Tavoitteenamme on turvallinen, kestävä ja kustannustehokas toimitusketju koko tuotteiden ja palveluiden elinkaari huomioiden. Samaa haluamme tarjota myös omille asiakkaillemme.

Merkittävä osa ostoistamme tehdään Suomessa toimivilta yrityksiltä (2015: 95 %) ja loput muista EU-maista.

Parantaaksemme toimitusketjumme vastuullisuutta kehitämme systemaattisesti omaa toimintaamme ja teemme jatkuvasti tiivistä yhteistyötä toimittajiemme kanssa. Yritysvastuuohjelmassamme vastuullisen toimitusketjun tavoitteena on toimittaja-arviointiprosessin kehittäminen sekä tuotantovälineiden ja -aineiden ympäristövaikutusten vähentäminen. Yritysvastuun ohjausryhmä seuraa tavoitteiden toteutumista ja raportoiimme siitä vuosittain vuosikertomuksessa.

VASTUULLISUUS JA KUSTANNUSTEHOKKUUS KULKEVAT KÄSI KÄDESSÄ

Edellytämme koko toimitusketjumme noudattavan lakeja, sopimuksia ja työehtoja sekä täyttävän vastuullisuusvaatimuksemme liittyen ympäristövastuuseen, palveluntoimittajien toimitusketjun vastuullisuuteen, laatuun ja työturvallisuuteen. Keskitetty, tuote- ja palvelukategorioihin perustuva osto-organisaatio, takaa yhtenäiset ostokäytännöt koko konsernissa.

Toimittajien valinnassa painotamme toiminnan luotettavuutta, eettisiä ja ympäristöön liittyviä periaatteita sekä palvelun tai tuotteen laatua ja kustannustehokkuutta, joiden kaikkien on täytettävä tiukat vaatimuksemme. Uuden sopimustoimittajan yhteistyö kanssamme voi alkaa vasta sen jälkeen, kun toimittaja on vastannut itsearviointikyselyyn ja jonka perusteella teemme ratkaisun yhteistyön aloittamisesta ja tarvittaessa jatkotoimenpiteistä.

Harmaan talouden torjumiseksi edellytämme tilaajavastuulain mukaisen selvitysvelvollisuutemme piirissä olevien toimittajiemme kuulumista tilaajavastuu.fi -palveluun.

AUDITOINNIT EHKÄISEVÄT RISKEJÄ

Palveluntoimittajiemme osalta suurimmat riskit liittyvät taloudellisten näkökohtien lisäksi työsuhte- ja työturvallisuusasioihin. Jätteiden vastaanottajien osalta riskit kohdistuvat vaatimustenmukaisuuteen ja toimittajien oman toiminnan ympäristöturvallisuuteen.

Riskien ehkäisemiseksi auditoimme toimittajiamme säännöllisesti. Auditointien tarkoituksena on selvittää täyttääkö toimittaja vastuullisuusvaatimuksemme ja auditoitavien toimittajien valinta

perustuu joko ennalta määriteltyihin toimittajaryhmiin, toimittajien itsearviointeihin tai muihin havaintoihin yhteistyöhömmme liittyen.

SUOMI TARVITSEE ENERGIAA, RAAKA-AINEITA JA TYÖTÄ. NIITÄ SYNTYY KIERRÄTTÄMÄLLÄ.

Viimeisen 150 vuoden aikana koettu teollinen läpimurto on luonut pohjan hyvinvointiyhteiskunnalle. Kasvanut tuotanto ja kulutus ovat kuitenkin synnyttäneet kaiken hyvän rinnalle ongelmia, jotka on välttämätöntä ratkaista; me ihmiset kulutamme aivan liikaa luonnonvaroja aivan liian nopeasti.

Nykyinen kulutusyhteiskunta on tullut auttamatta tiensä päähän. Meidän on tulevien vuosikymmenien aikana siirryttävä kierrätysyhteiskunnan kautta kohti kiertotaloutta, jossa materiaalien ja energian hukkaaminen sekä jätteen syntyminen on minimoitu.

Kiertotalous ja metsäenergian tehokkaaseen hyödyntämiseen tähtäävä biotalous tarjoavat L&T:lle suunnan kasvaa ja kehittää toimintaamme sekä luoda ratkaisuja asiakkaidemme energia-, materiaali- ja kustannustehokkuuden parantamiseksi.

LIIKETOIMINTAMME AJURIT

Keskeiset raaka-aineet kallistuvat

Raaka-aineiden riittävydestä on tullut Euroopan suurimpia huolenaiheita; kun varannot ehtyvät ja kysyntä kasvaa, keskeisten raaka-aineiden hinnat nousevat. Tämä pakottaa meidät tarkastelemaan jätettä materiaalina, jota ei voi tai kannata hävittää.

Ilmasto lämpenee

Maailmanlaajuisesti teollisen tuotannon kasvu lisää fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja kasvihuonepäästöjä. Ilmaston lämpeneminen pakottaa meitä energiankäytön tehostamiseen ja fossiilisten polttoaineiden korvaamiseen uusiutuvilla energialähteillä.

Euroopan ja Suomen kilpailukyky heikkenee

Materiaali-, energia- ja työvoimakustannusten jatkuva nousu heikentää Euroopan ja Suomen kilpailukykyä. Meidän täytyy tehostaa raaka-aineiden ja työvoiman käyttöämme sekä löytää uusia kasvualoja ylläpitääksemme hyvinvointiyhteiskuntaamme.

Liiketoimintaamme vaikuttavat muutokset toimintaympäristössämme

Kierrätys- ja energiatavoitteet kiristyvät, mikä luo kasvumahdollisuuksia kierrätysliiketoiminnalle sekä resurssi- ja energiatehokkuutta edistävälle palveluratkaisuille. Samalla kiinteistöjen teknistyminen ja korjausvelan kasvu lisäävät ennakoivien ylläpitopalveluiden merkitystä kiinteistökannan kokonaiskustannusten hallinnassa.

Yritysvastuun merkitys korostuu, kun yritysten läpinäkyvyys- ja raportointivaateet lisääntyvät. Yritykset hakevat kilpailuetua vastuullisesta liiketoiminnasta ja vastuullisuutta edistävien liiketoimintaratkaisujen kysyntä kasvaa. Meidän on tinkimättömästi huolehdittava oman toimintamme vastuullisuudesta.

Ulkoistaminen lisääntyy, kun yritykset keskittyvät yhä vahvemmin ydinliiketoimintaansa ja hakevat kustannustehokkuutta. Tämä luo liiketoimintamahdollisuuksia erilaisille tukipalveluille. Myös kunnat lisäävät kiinteistöpalveluidensa ulkoistamista tuottavuusvaatimusten kasvaessa. Meidän on jatkuvasti varmistettava oman toimintamme kustannustehokkuus kilpailukykyämme turvaamiseksi.

Maailma digitalisoituu, mikä muuttaa pysyvästi niin yritysten liiketoimintaa kuin kuluttajien käyttäytymistä. Etsimme aktiivisesti digitaalisia ratkaisuja asiakkaidemme asioinnin sujuvoittamiseksi ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi.

PALVELUMME

Jätehuolto ja kierrätys »

Siivous ja tukipalvelut »

Kiinteistöhuolto ja -
tekniikka »

Viemärihuolto »

Korjausrakentaminen »

Prosessipuhdistus »

Ympäristörakentaminen »

Asiantuntijapalvelut »

L&T Biowatti »

Tuotteet »

PUUSTA PUHDASTA ENERGIAA

L&T Biowatti Oy on Lassila & Tikanoja Oyj -konserniin kuuluva valtakunnallinen energia- ja metsäsektorin palveluyritys.

Tarjoamme metsäpalveluja metsänomistajille ja metsäalan eri tahoille pienyrittäjästä suurteollisuuteen. Palvelumme ulottuvat aina talousmetsien hoidosta rakennetun ympäristön maisemanhoitoon ja ympäristönsuunnitteluun.

Metsäpalveluiden avulla tuotetusta puuraaka-aineesta valmistetaan laadukkaita puupolttoaineita lämpö- ja voimalaitoksille. Lisäksi toimitamme raaka-aineita prosessi- ja sahateollisuudelle.

YMPÄRISTÖTUOTTEET

L&T:n Ympäristötuotteet on suunniteltu kestäviksi, käytännöllisiksi ja ergonomisiksi.

Laajaan valikoimaamme kuuluvat muun muassa Husmannin puristimet ja Orwakin paalaimet, roska- ja lajitteluastiat, jäteastiat, astiasuojat sekä jätepussit ja -säkit. Meiltä saat lisäksi kaikki tarvitsemasi palvelut asennuksista huoltoon ja tyhjennyksiin.

Ympäristötuotteidemme avulla kierrättäminen ja syntypaikka-lajittelu helpottuu. Oikeanlaiset lajitteluastiat ja muut keräys-välineet sekä niiden riittävä määrä tekevät kierrättämisestä sujuvampaa ja tehokkaampaa.